

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут _____ **Навчально-науковий інститут економіки і управління**

Кафедра _____ **економіки і права**

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ **Шеремет О. О.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

«__» _____ 20__ р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ **Заїнчковський А. О.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

«__» _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності _____ **051 «Економіка»**
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ **«Економіка підприємства»**

на тему: _____ **«Напрями підвищення ефективності використання**
_____ **оборотних активів на підприємстві»**

Виконав: здобувач 4 курсу, групи ЕП – 4 – 1

_____ **Тученко Анна Анатоліївна** _____
(прізвище, ім'я та по батькові повністю) (підпис)

Керівник _____ **Левченко Юлія Григорівна** _____
(прізвище, ім'я та по батькові повністю) (підпис)

Рецензент _____ _____
(прізвище та ініціали) (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність та структура оборотних активів підприємства	6
1.2. Джерела формування оборотних активів підприємства	17
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства	23
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПрАТ «НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ»	32
2.1. Загальна характеристика ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».....	32
2.2. Аналіз господарської діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»	42
2.3. Оцінка фінансового стану підприємства	69
2.4. Аналіз ефективності використання оборотних активів на підприємстві. 90	
Висновки до розділу 2	100
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПрАТ «НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ»	105
3.1. Напрями підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства.....	105
3.2. Запуск виробництва нового виду олії з насіння високоолеїнового соняшнику з метою підвищення ефективності використання оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»	111
3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності та ефективність використання оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».....	124
Висновки до розділу 3	130
ВИСНОВКИ	132
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	139
ДОДАТКИ	147

ВСТУП

Актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи насамперед обумовлена тим, що оборотні активи підприємства, на рівні з основними засобами, являються вагомою складовою процесу виробництва, саме тому максимізація ефективності їх використання забезпечує прийнятні кінцеві результати господарської діяльності.

Питання підвищення ефективності роботи будь-якої компанії було, є і залишатиметься актуальним через те, що від цього залежить прибутковість та конкурентоспроможність підприємства, його фінансовий стан і розвиток в майбутньому.

Тенденції сучасного ринку, які характеризуються різкою швидкістю змін, вимагають від суб'єктів господарювання миттєвого пристосування до нових умов, а це може бути забезпечене лише оптимізацією ресурсів компанії з урахуванням їх економного використання та забезпечення успішної діяльності в цілому. Саме тому ефективність використання оборотних активів, як найліквіднішого ресурсу, вимагає уваги та оцінки з застосуванням сукупності показників з наступним впровадженням відповідних заходів щодо їх покращення. Адже підприємство повинно бути націлене на пришвидшення обігу оборотних активів для перетворення їх в реальні грошові кошти, тобто прибуток, який в результаті одного обороту, запускатиме наступний і забезпечить безперервну роботу виробництва, а значить і успішне функціонування організації.

Вирішення наукових та практичних проблем, пов'язаних з визначенням сутності, процесом формування та оцінкою ефективності використання оборотних активів, викладені у працях таких вітчизняних та зарубіжних економістів: С.Д. Ільєнкова [6], Р.А. Слав'юк [7], Г.В. Нашкерська [8], Т.А. Демченко [9], В.В. Ковальов [10], І.О. Бланк [11], Н.Б. Єрмасова [12], М.Н. Крейніна [13], Р. Брейлі, С. Майєрс [14], М.Д. Білик [15], Зві Боді, Р. Мертон [16] М.В. Володькіна [17], Г.Г. Кірейцев [18], О.С. Філімоненков [19], А.М. Поддерьогін [34] та багато інших, які значне

місце відводять розробці методик та показників ефективності використання оборотних активів з наступним вивченням напрямків їх підвищення.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування сутності поняття «оборотні активи», визначення їх структури і джерел формування, вивчення методичних підходів для оцінки стану, динаміки та ефективності використання оборотних активів підприємства з наступним обґрунтуванням шляхів її підвищення.

Визначена мета зумовила постановку таких **завдань**:

- дослідження поняття «оборотні активи» підприємства, визначення складових та джерел їх формування;
- обґрунтування методичних підходів до оцінки ефективності використання оборотних активів;
- проведення аналізу господарської діяльності компанії;
- розрахунок основних показників фінансово-економічної діяльності підприємства;
- оцінка рівня та визначення проблем щодо використання оборотних активів суб'єктом господарювання;
- розгляд шляхів підвищення ефективності використання ресурсів товариством;
- розробка заходів з підвищення ефективності використання оборотних активів з обґрунтуванням його вибору;
- розрахунок результатів від впровадження запропонованого заходу та складання висновків проведеної роботи.

Об'єктом дослідження є наявні оборотні активи на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» та рівень ефективності їх використання у ході господарської діяльності.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань щодо напрямів підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства.

Вирішення поставлених у дослідженні завдань здійснено з використанням сучасних загальнонаукових та спеціальних **методів**: *теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу* – для з'ясування та уточнення сутності поняття «оборотні активи»;

системного аналізу, індукції та дедукції – для класифікації оборотних активів та визначення джерел їх формування; *групування* – для удосконалення методичного підходу до оцінки ефективності використання оборотних активів; *метод горизонтального і вертикального аналізу* – для визначення абсолютної та відносної зміни показників, аналізу внутрішньої структури активів; *коефіцієнтного аналізу* – для оцінки ефективності діяльності за допомогою коефіцієнтів, розрахованих за статистичними даними; *факторного аналізу* – для оцінки впливу кожного з визначених факторів на результативний показник; *вимірювання* – для визначення числових значень низки показників; *економіко-статистичні* – для прогнозування динаміки зміни показників ефективності використання оборотних активів підприємства; *моделювання і прогнозування* – для дослідження перспектив розвитку підприємства; *графічний* – для наочного зображення статистичного матеріалу і схематичного зображення теоретичних і практичних положень дослідження.

Теоретичною базою роботи є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з проблем підвищення ефективності використання оборотних активів суб'єктів господарювання та загальні положення економічної теорії. Для написання кваліфікаційної роботи використовувалися дані фінансової звітності, надані об'єктом дослідження, що розміщені у додатках.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці й економічному обґрунтуванню напрямів підвищення ефективності використання оборотних активів організації, а саме пропозиції щодо підвищення оборотності оборотних активів шляхом збільшення суми чистого доходу підприємства у результаті запуску виробництва нової асортиментної одиниці продукції, що на виході дасть змогу покращити показники ділової активності комбінату.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Текстова частина (без бібліографії і додатків) викладена на 136 сторінках друкованого тексту і складає 37 рисунків, 33 таблиці, 31 формули. У додатках розміщена фінансова звітність об'єкта дослідження. Список використаних джерел включає 77 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та структура оборотних активів підприємства

Для ефективного провадження господарської діяльності підприємству необхідні оборотні активи, адже фінансовий стан компанії знаходиться в прямій залежності від того, як швидко засоби, що вкладені в активи, перетворюються на гроші. Для того, щоб процес виробництва та продажу товарів був безперебійним, організації повинні мати механізм управління оборотними активами, а це неможливо без розуміння природи цієї категорії. Тому теоретичне дослідження та визначення поняття оборотних активів залишаються актуальними.

У відповідності до визначення Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи - це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [1].

Дискусія виникає при трактуванні сутності дефініції «оборотних активів» вченими-економістами. Хтось вважає поняття «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «оборотні кошти», «оборотні фонди», «поточні активи» синонімами [2], інші об'єднують деякі з цих понять [3], третя ж група дослідників зазначають, що економічний зміст згаданих вище термінів різний, тому ототожнювати їх не варто [4, 5, 6].

Пеняк Ю.С. говорить про схожість між термінами «оборотний капітал» та «оборотні фонди». Також науковець поєднує такі категорії як «оборотні кошти», «оборотні засоби» і «оборотні активи» [3].

Погоджуючись з Положеннями бухгалтерського обліку України та Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, Ізмайлова Н. В. вважає,

що застосування дефініції «оборотні кошти» «не відповідає сутності поняття «оборотні активи», оскільки оборотні кошти пов'язані зі створенням вартості тільки протягом операційної діяльності». Вчена стверджує, що сутність оборотних активів «полягає у втілених в них грошових коштах, які повністю споживаються чи реалізуються впродовж одного виробничого циклу (або протягом 12 місяців) при здійсненні операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, що сприяє безперервності виробничо-комерційного циклу, а також дозволяє підтримувати достатній рівень ліквідності і прибутковості підприємства» [6].

Виходячи з опрацьованих тез окремих авторів, що визнають невірним зіставлення понять «оборотні активи» та «оборотні кошти», варто сказати, що поділ оборотних коштів на оборотні фонди та фонди обігу не враховує складової короткострокові фінансові вкладення. До оборотних активів належать як матеріальні ресурси, так і грошові, тому поняття оборотних активів є ширшим, ніж поняття оборотних коштів.

За результатами дослідження було виділено такі формулювання поняття «оборотні активи» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Трактування сутності економічної категорії «оборотні активи»
науковцями**

Автор	Визначення
Слав'юк Р.А. [7, с. 4]	Оборотні активи - це ресурси, які належать підприємству і які напевно буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу.
Нашкерська Г.В. [8, с. 317]	Оборотні активи - це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів та фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції.
Демченко Т. А. [9, с.179]	Оборотні активи - сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі.
Ковальов В. В. [10, с. 256]	Оборотні активи – активи, що споживаються у ході виробничого процесу протягом року або звичайного операційного циклу, що перевищує 12 міс. через специфіку технологічного виробництва, і тому такі, що повністю переносять свою вартість виготовленої продукції.

Автор	Визначення
Бланк І. О. [11, с.162]	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничокомерційну діяльність підприємства та, що повністю споживаються у процесі одного виробничокомерційного циклу.
Єрмасова Н. Б. [12, с.78]	Оборотні активи – засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу.
Крейніна М. Н. [13, с. 35]	Оборотні активи – це мобільна частина майна підприємства, тобто вся вартість тих оборотних активів, які при нормальних умовах роботи протягом року (або навіть коротшого періоду) перетворюються в грошові кошти в результаті отримання виручки від реалізації, обігу цінних паперів і т.д.
Брейлі Р., Майєрс С. [14, с. 740]	Оборотні активи – це такі активи, які компанія в найближчому майбутньому збирається перетворити в грошові кошти.
Білик М. Д. [15,с. 161]	Оборотні активи – група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями.
Ільєнкова С. Д. [6, с. 173]	Оборотні активи – фінансові ресурси, вкладені в об'єкти, використання яких здійснюється фірмою або в рамках одного відтворювального циклу, або в рамках відносно короткого періоду часу.
Зві Боді, Роберт Мертон [16, с. 114]	Оборотні активи – суми грошових коштів компанії та всі інші статті балансу, які протягом року передбачається перетворити в гроші.
Володькіна М. В. [17, с. 46]	Оборотні активи – це частина активів підприємства, яка включає оборотні кошти та короткострокові фінансові інвестиції.
Кірейцев Г. Г. [18, с. 106]	Оборотні активи – це сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції.
Філімоненков О.С. [19, с. 229]	Оборотні активи – сукупність матеріальноречовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або 12 місяців з дати балансу.

Джерело: складено автором на основі [6-20].

На основі аналізу економічної літератури було визначено кілька підходів для пояснення сутності терміна «оборотні активи».

Перший підхід заснований на думці авторів Демченко Т.А. та Кірейцева Г.Г. Вони вважають, що оборотні активи слід розділити на оборотні фонди та фонди обігу або авансовані у них кошти [9]. Це тлумачення відображає сутність оборотних активів як ціннісної категорії і цілком виправдано, оскільки оборотні фонди включають товарні запаси, незавершене

виробництво, напівфабрикати та витрати майбутніх періодів, а в фонди обігу складаються з готової продукції, грошових коштів та дебіторської заборгованості.

Другий підхід, що ґрунтується на сегрегованій грошовій природі оборотних активів, базується на визначеннях таких вчених, як Брейлі Р. та Майєрс С., Нашкерська Г.В, Зві Боді та Роберт Мертон [14, 8, 16]. Науковець Нашкерська Г.В. у своїх працях зазначає, що оборотні активи – це кошти, вкладені у створення поточного виробництва та фондів обігу для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції [8]. Однак ми вважаємо, що це тлумачення більш детально відображає поняття «оборотні кошти».

Аналогічне визначення, яке визначає термін корисного використання оборотних активів, використовує Крейнін М.Н., який вважає їх грошовими коштами та їх еквівалентами, а також іншими активами, що використовуються в одному операційному циклі [13].

Прихильниками третього підходу є такі вчені: Бланк І.О. та Слав'юк Р.А., згідно їх думки вся увага акцентується на терміні використання оборотних активів. Вони визначають оборотні активи як сукупність майнових цінностей, які обслуговують поточну економічну діяльність суб'єкта господарювання і повністю споживаються протягом одного операційного циклу [7, 11].

У роботах Ковальова В.В. та Філімоненкова О.С. розглядається поняття «оборотні активи» з двох протилежних сторін. Оборотні активи як натурально-речовинна категорія – це сума матеріальних-речовинних активів та грошових коштів, що беруть участь у виробництві продукту, які були повністю спожиті у виробничому процесі та передають повністю свою вартість продукту протягом операційного циклу або дванадцяти місяців після дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо). Разом із тим в умовах існування товарно-грошових відносин матеріальні засоби підприємств виражаються не лише в натуральній, а й у вартісній формі. Як результат, оборотні активи, як вартісна категорія – це величина, авансована у кругообіг

виробничих оборотних фондів та фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва та обігу [10, 19].

Тому, виходячи з цих відмінностей у тлумаченні терміна «обороні активи», можна підсумувати:

1. Категорії «оборотні активи» і «оборотні кошти» є самостійними, ототожнювати їх невірно, що підтверджується різницею у деяких характеристиках: різні компоненти (до мобільних активів належать короткострокові фінансові інвестиції, які не входять до складу оборотних коштів, а до оборотних коштів – витрати майбутніх періодів, які не є елементом оборотних активів і у бухгалтерському балансі відображаються у III розділі), різна тривалість періоду для функціонування. Крім цього, існує відмінність між роллю оборотних активів і оборотних коштів у процесі виробництва і обігу. Перші з них (зокрема, паливо, сировина, матеріали) споживаються і витрачаються у виробництві, змінюючи свій фізико-хімічний стан, повністю переносячи свою вартість на вартість новоствореної продукції. Оборотні кошти, на відміну від мобільних активів, не витрачаються і не споживаються, а повертаються після кожного циклу кругообігу, збільшені на розмір прибутку компанії.

2. Терміни «оборотні активи» і «оборотний капітал» ототожнювати невірно, оскільки оборотний капітал виступає джерелом формування складових оборотних активів, тобто він відображається в пасиві балансу, тоді як оборотні активи відображають характер їх розміщення і є частиною активу балансу.

3. Під поняттям оборотних активів розуміють суму матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо).

Для більш глибокого розкриття основ організації оборотних активів доцільно їх класифікувати. Наукова література не дає всебічної класифікації, оскільки вчені не дійшли єдиної думки щодо поділу класифікаційних груп

оборотних активів. Загальними критеріями класифікації, погодженими всіма авторами, є класифікація оборотних активів за участю в обороті, характері фінансових ресурсів формування та видах. Нормативну ж класифікацію оборотних активів дає П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1], але в цьому документі розглядається лише один класифікаційний елемент - відповідно до виду оборотних активів. Ця класифікація проводиться шляхом характеристики статей балансу, включених до розділу 2 активу балансу «Оборотні активи».

Результати дослідження наукових джерел дали змогу виділити сукупність ознак та елементів класифікації оборотних активів, що показано на рисунку 1.1.

За джерелами формування, оборотні активи класифікуються багатьма економістами [9, 19, 20], тоді як ознака класифікації називається по-різному. Так, Білик М.Д. «за належністю» ділить оборотні активи на власні та позикові [15, с. 134]. Дану класифікаційну ознаку автори, такі, як Демченко Т. А. [9, с. 6] та Познаховський В. А., пропонують як класифікацію «за правом власності», також поділяючи оборотні активи на власні і позичені. Інші автори, такі як Філімоненков О.С. [19, с. 188] залежно «від джерел формування» поділяють оборотні активи на власні, залучені (кошти, які знаходяться в обігу суб'єкта господарювання, але йому не належать) та позичкові (позичені) кошти (кошти у вигляді банківських кредитів). Такий поділ ускладнює класифікацію, адже і «залучені», і «позичкові» кошти не належать за правом власності підприємству чи організації.

Таким чином, відповідно до джерел формування оборотні активи пропонуємо поділяти на:

– оборотні активи, сформовані за рахунок власного капіталу – це означає, що вони сформовані власним капіталом компанії, до якого умовно відносять «стійкі пасиви» відповідно до нормативно-правової бази України;

– оборотні активи, сформовані з залучених ресурсів - та частина, яка створюється за допомогою товарного або фінансового кредиту, яке залучає підприємство, як у довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі.

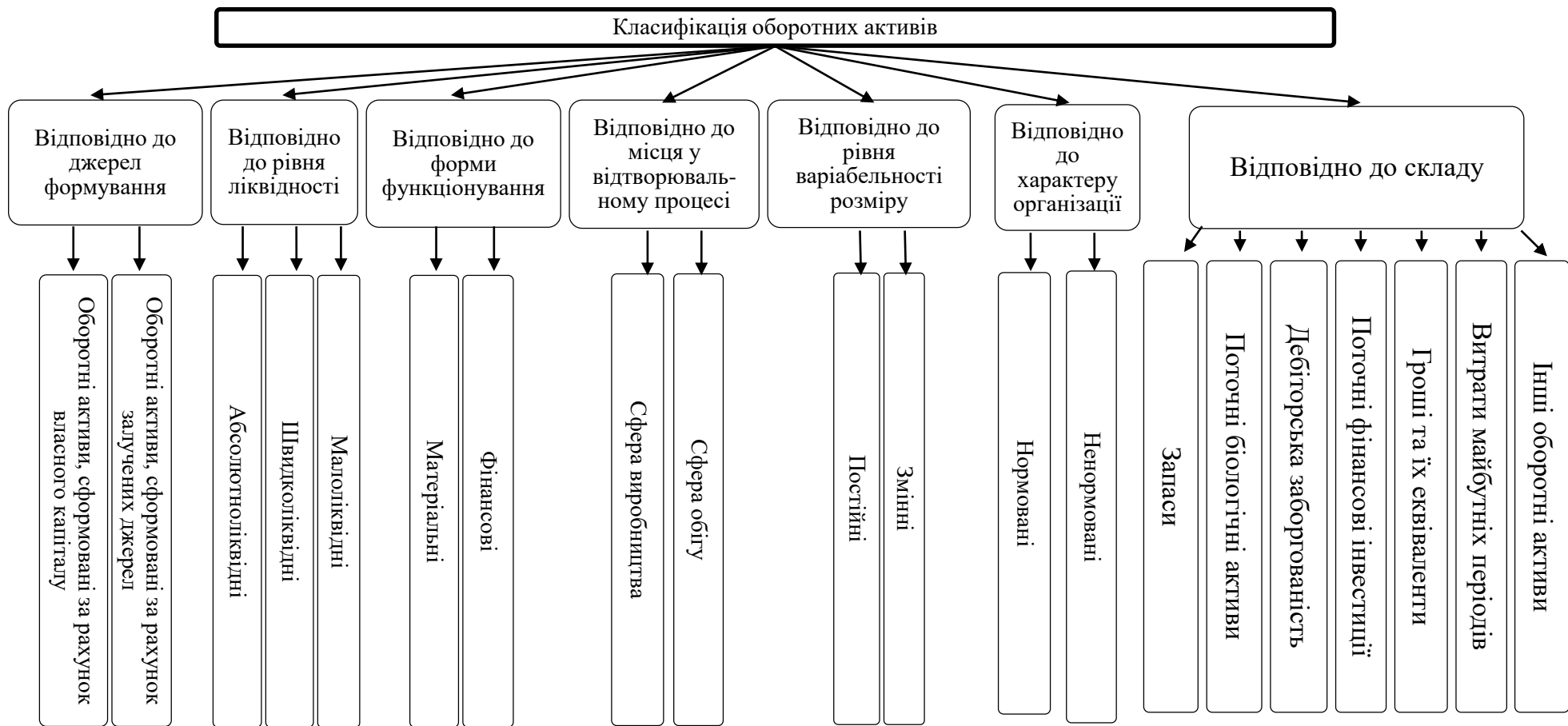

Рис. 1.1. Групи та елементи класифікації оборотних активів підприємства.

Джерело: складено автором на основі [21].

Відповідно до рівня ліквідності оборотні активи за критерієм швидкості перетворення на гроші класифікують багато економістів [4, 11, 15], однак, серед них відсутня єдність щодо видів оборотних активів. За цим критерієм Білик М. Д. ділить оборотні активи на абсолютно ліквідні (у вигляді засобів платежу); швидколіквідні оборотні активи (вся дебіторська заборгованість, крім безнадійної заборгованості); низьколіквідні активи [15, с. 135]. Ця класифікація оборотних активів не враховує той факт, що майбутні витрати, починаючи з 19.03.2013 р., відображаються як частина оборотних активів. Івахненко В.М. та Горбаток М.І. вважає, що сума майбутніх витрат може бути включена до групи повільно реалізовуваних активів лише за умови, що термін її погашення становить менше 12 місяців [22].

Тому, відповідно до рівня ліквідності поділимо оборотні активи так:

– абсолютно ліквідні – їх використовують для поточних розрахунків, які відбуваються протягом місяця. До них відносяться грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції та певна дебіторська заборгованість і товарні запаси, які можна легко перетворити у готівку або використати як платіжний засіб протягом одного місяця;

– швидколіквідні – такі оборотні активи, для переведення яких в готівку потрібен додатковий час. До них можна віднести готову продукцію, товарні запаси та, в основному, дебіторську заборгованість;

– малоліквідні – їх реалізація потребує тривалого часу. Сюди входять виробничі запаси, готова продукція без попиту, поточні біологічні активи та майбутні витрати.

Відповідно до форми функціонування оборотні активи поділяють такі автори, як Бетехтіна Л.О. [23] (називає цей критерій поділу «за характером участі в операційному процесі»), Білик М.Д. [15, с. 135] (дає назву цьому критерію класифікації «за формами функціонування у конкретному періоді часу» і поділяє оборотні активи на матеріальні та фінансові), Федак Л.М. [24] (називає класифікаційний критерій «за формою функціонування та участю у кругообігу», теж поділяючи оборотні активи на матеріальні та фінансові),

Бланк [11, с. 118] (поділяє оборотні активи відповідно до циклу, який вони обслуговують, на ті, що обслуговують виробничий цикл, і ті, що обслуговують фінансовий цикл), та інші. Познаховський В.А. «за характером участі в операційному процесі» поділяє оборотні активи на ті, що обслуговують виробничий цикл, ті, що «обслуговують інвестиційну діяльність господарського товариства», та ті, що «обслуговують фінансовий цикл господарського товариства».

Таким чином, відповідно до форми функціонування пропонуємо поділяти оборотні активи на:

- фінансові – характеризують оборотні активи, що мають грошову форму (всі види дебіторської заборгованості, грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції та майбутні витрати);

- матеріальні – характеризують активи, які є матеріальними (запаси та поточні біологічні активи).

Відповідно до місця у відтворювальному процесі Пеняк Ю. С. [3] поділяє оборотні засоби «залежно від функціональної ролі у процесі виробництва» на засоби сфери виробництва та засоби сфери обігу. Також цей критерій класифікації оборотних активів вважають важливим такі автори: Дропа Я.Б., Круш П.В., Філімоненков О.С. [19]. Таким чином, відповідно до місця у відтворювальному процесі пропонуємо поділяти оборотні активи на:

- оборотні активи у сфері виробництва – запаси, паливо мастильні та будівельні матеріали, інше, що безпосередньо задіяні в процесі виготовлення продукції;

- оборотні активи у сфері обігу – грошові кошти та фінансові інвестиції, що знаходять в обігу з метою принесення прибутку.

Відповідно до рівня варіабельності розміру оборотні активи класифікують такі автори, як Білик М.Д. [15, с. 136], поділяючи активи на постійні та тимчасові; Бланк І. О. [11, с. 118], Соляник Л.Г. та Бетехтіна Л.О. [23] називають цей критерій класифікації «за періодом функціонування», поділяючи активи на «постійну» та «змінну» частини.

Пропонуємо за цим критерієм класифікації розрізняти:

- постійні - та частина оборотних активів, яка необхідна для забезпечення мінімальних потреб до безперервного виробництва;
- змінні – частина оборотних активів, потреба у яких зумовлена періодичними змінами.

Відповідно до характеру організації оборотні активи класифікує багато авторів, таких як Дропа Я.Б. (називає критерій класифікації «за методами планування, організації та регулювання»), Коновалова О.В. (дає назву критерію класифікації — «за принципом організації»), Пеняк Ю.С. [3, с. 6] (називає критерій класифікації «залежно від практики планування, контролю та управління»).

Незважаючи на різні назви цього критерію поділу оборотних активів, всі автори поділяють активи на:

- нормовані – це активи, які можна ідентифікувати та зафіксувати як планову величину. Їх обсяг можна визначити заздалегідь, щоб забезпечити безперервний процес виробництва. До нормованих оборотних активів відносяться засоби у виробничих запасах, виробництві, у залишках готової продукції на складах підприємства;

- ненормовані – це активи, які неможливо або надзвичайно важко встановити або зафіксувати у формі нормативу чи планового обсягу. Ненормовані засоби включають усі активи в обігу за винятком готової продукції на складі.

Слід зазначити, що склад оборотних активів – це сукупність окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу [7]. Склад оборотних активів у різних галузях економіки також може мати особливості. За словами Грабова Н.М., основними предметами у галузі виробництва є оборотні кошти - сировина, витратні матеріали, незавершене виробництво, готова продукція. У секторі комунальних послуг основними статтями оборотних активів є дебіторська заборгованість та товарні запаси [25].

Відповідно до складу згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи, що групуються у II розділі, поділяються на – запаси, поточні біологічні активи, дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторську заборгованість за розрахунками: за виданими авансами; з бюджетом (у тому числі з податку на прибуток); іншу поточну дебіторську заборгованість, поточні фінансові інвестиції, гроші та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи [1]. Цей документ частково змінив склад оборотних активів, включивши до них витрати майбутніх періодів.

За складом (видами) оборотні активи класифікують такі автори, як Філімоненков О.С. [19, с. 185], Білик М.Д. [15, с. 135], Бетехтіна Л.О. [23], Демченко Т.А. [9, с. 6], Познаховський В.А., Бланк І.О. [11, с. 118] та інші.

Ми вважаємо, що відповідно до складу оборотні активи необхідно класифікувати з урахуванням НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (не включаючи додаткових статей фінансової звітності) [1]:

- запаси – обсяг вхідних матеріальних потоків в формі запасів, які забезпечують діяльність підприємства;

- поточні біологічні активи – характеризують біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі;

- дебіторська заборгованість – характеризує суму боргу на користь компанії, представлену фінансовими зобов'язаннями юридичних та фізичних осіб по розрахунках за товари, роботи, послуги, видані аванси тощо;

- поточні фінансові інвестиції – характеризують вкладення капіталу на період до одного року (короткострокові депозитні вклади, векселі, короткострокові облігації);

- гроші та їх еквіваленти – включають не тільки залишки в національній та іноземній валюті, а й суму короткострокових фінансових вкладень, які

розглядаються як форма інвестиційного використання тимчасово вільних залишків коштів;

– витрати майбутніх періодів – характеризує суму, що буде відноситися на витрати в майбутньому витрат;

– інші види оборотних активів: відносяться оборотні активи, які не включені в склад вищезгаданих.

На основі проведеного аналізу праць економістів щодо характеру визначення оборотних активів ми можемо сформулювати узагальнене визначення терміна. Отже, оборотні активи – це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у виробництві продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо).

Класифікація оборотних активів має важливе значення, оскільки дозволяє підприємству визначати оптимальний склад і структуру, потребу і джерела формування оборотних активів. Фінансова ситуація підприємства значною мірою залежить від цього [26].

1.2. Джерела формування оборотних активів підприємства

Необхідною умовою формування оборотних активів є наявність певного джерела їх фінансування. Відповідно до поданої у підрозділі 1.1 класифікації (див.рис.1.1), економістами було виділено такі джерела формування оборотних активів: за рахунок власного капіталу та за рахунок залучених джерел.

До власних ресурсів компанії, що забезпечують мінімальну потребу в оборотних активах, належать: статутний капітал, відрахування від прибутку у фонди спеціального призначення, цільове фінансування та цільові надходження (із бюджету, галузевих і міжгалузевих позабюджетних фондів), приріст сталих пасивів (див. рис. 1.2) [27]. Для нормального забезпечення господарської

діяльності оборотними коштами величина їх встановлюється на рівні $1/3$ величини власного капіталу [28, с. 71].

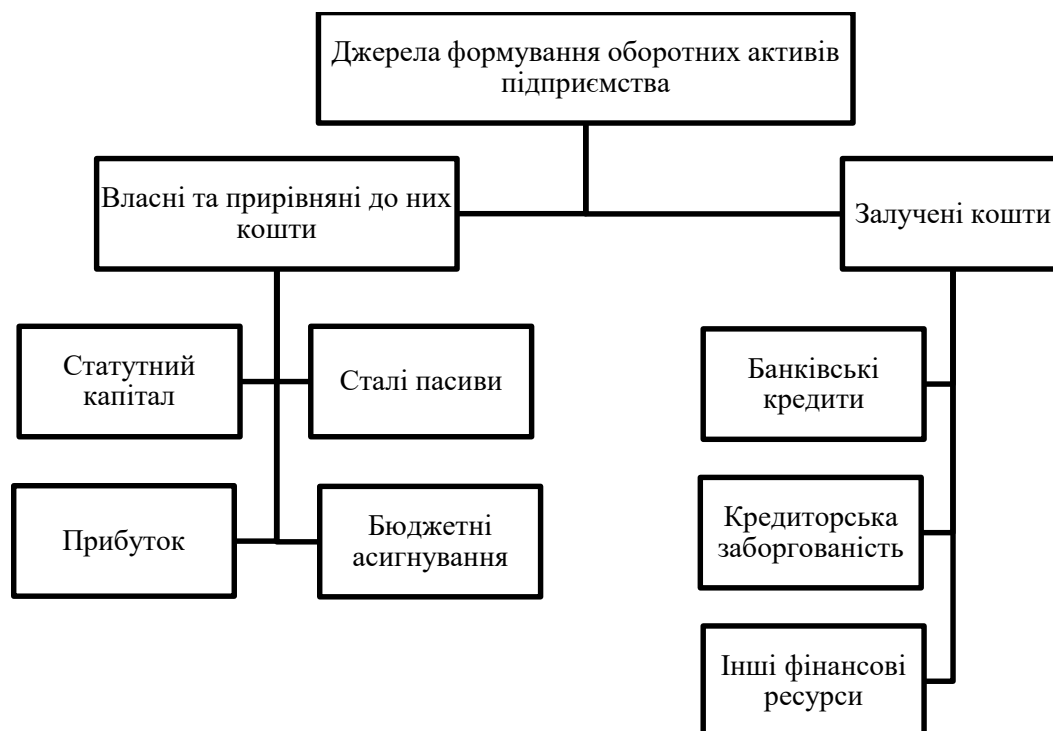

Рис. 1.2. Джерела формування оборотних активів підприємства

Джерело: складено автором на основі [29].

Створення оборотних активів починається з моменту заснування організації. На момент реєстрації оборотні активи можуть створюватися за рахунок бюджету, інвестиційних фондів членів-засновників, внесків іноземних учасників, надходжень від випуску цінних паперів. Ці кошти включаються до складу статутного капіталу новоствореної компанії. Статутний капітал - одна з найбільш стабільних частин власного капіталу. Як правило, його розмір протягом року не змінюється на підприємствах, що не змінювали форми власності [27, 30].

У процесі функціонування джерелом поповнення оборотних активів має стати отриманий прибуток, а також кошти які прирівнюються до власних. Тобто ті, які належать емітенту, але знаходяться в обороті. Вони служать джерелом поповнення оборотних активів у розмірі їх мінімального залишку. До них належать: мінімальна заборгованість по оплаті праці працівників підприємства, яка переходить з місяця в місяць; резерви на покриття майбутніх витрат; мінімальна

заборгованість перед бюджетом та позабюджетними фондами, яка переходить; кошти кредиторів, отримані в якості передплати за продукцію (товари, послуги); кошти покупців – все це прийнято називати сталими пасивами [31].

На сьогодні в бухгалтерському балансі не відокремлюються сталі пасиви. Методика визначення власного оборотного капіталу підприємства не робить розмежування між сталими пасивами і короткотерміновими пасивами. Відображаються вони в другому розділі пасиву балансу [31].

За законом, підприємства (незалежно від форми власності) можуть на власний розсуд розпоряджатися прибутками, які вони отримують після сплати податків до бюджету. У звітності балансовий прибуток і його використання відображають у першому розділі пасиву балансу як нерозподілений прибуток звітного року. Слід зазначити, що методика формування показника «нерозподілений прибуток звітного року» дозволяє зробити висновок, що він протягом року характеризує частину власного капіталу організації, що є тимчасовим джерелом фінансування за рахунок прибутку від певних напрямків поточної діяльності підприємства [32, с. 259].

Часто компанії формують фонди спеціального призначення, що акумулюють ту частину власного капіталу компанії, яка орієнтована на створення джерел фінансових витрат для нових активів щодо виробничих цілей та соціальної інфраструктури, а також для соціального розвитку та матеріального стимулювання працівників. Основним джерелом створення фондів спеціального призначення є частина прибутку, яка є в розпорядженні підприємства, якщо створення таких фондів передбачено юридичними документами.

Цільове фінансування зазвичай відображає бюджетні та позабюджетні кошти, надходження яких зазвичай є довгостроковим. Ці зовнішні ресурси, з метою фінансового задоволення конкретних потреб компанії, стають за певних умов обмеженою частиною власного капіталу компанії.

З метою кращого залучення фінансових ресурсів і якісного управління ними компанії можуть планувати сталі пасиви. Залежно від виду сталих пасивів можуть застосовуватись різні методики їх розрахунку [33, с. 175].

Розмір такої складової, як мінімальна заборгованість із заробітної плати, залежить від часу, за який її виплачують, і періоду. Бізнес матиме змогу тим більше грошей використати, чим більшою буде різниця між періодом оплати та датою закінчення періоду виплат, а відповідно і заборгованість. Тому, якщо заробітна плата виплачується за першу половину місяця 25 числа кожного місяця, а за другу половину – 10 числа наступного місяця, у обороті підприємства завжди є дев'ятиденна заробітна плата [34, с. 43].

Мінімальна заборгованість щодо резерву майбутніх платежів створюється в основному за рахунок нарахувань на оплату відпусток. Відповідна зарплата за щорічну відпустку віднімається із собівартості продукції не у випадку відпустки працівника, а рівними частинами. Ці суми, що стосуються витрат на виробництво щомісяця, резервуються в порядку нарахувань на рахунок майбутніх платежів. Вони виплачуються робітникам, коли ті йдуть у відпустку, а потім списуються з цього рахунка. Однак, на рахунку майбутніх платежів згідно з графіком відпусток завжди є кошти, які використовуються в господарському обороті. У цьому контексті мінімальні залишки коштів на рахунку майбутніх платежів ураховуються як джерело формування власних оборотних коштів. Резерв майбутніх платежів визначається в сумі мінімального залишку за звітними даними за 12 місяців, що передують плановому року, з урахуванням змін фонду заробітної плати в плановому році [34].

Також, в обігу підприємства є мінімальна заборгованість щодо відрахувань у позабюджетні фонди, її можна визначити як добуток мінімальної перехідної заборгованості з оплати праці робітникам та відсотка відрахувань, затвердженого для відповідного фонду [34].

Мінімальна заборгованість кредиторам з оплати продукції розраховується в секторах з тривалим виробничим циклом. Проміжні платежі замовників за етапами готовності продукції, що є джерелом покриття витрат незавершеного

виробництва, урахуються як сталі пасиви і можуть бути прирівняні до власних оборотних коштів [34].

Величина власних оборотних активів організації не є постійною. Їх сума під час складання фінансового плану щорічно зазнає змін у зв'язку з коливанням обсягу виробництва, відмінностями асортименту продукції, умов постачання і збуту. Окрім того, в компаніях виникають проблеми з несвоєчасним надходженням коштів за відвантажену продукцію, накопиченням на складі готової продукції, несвоєчасним виконанням договірних зобов'язань постачальниками та через інші обставини, що потребують додаткових витрат [34].

Економісти вважають, що формувати оборотні кошти лише за рахунок власних джерел є економічно недоцільним, оскільки це не дає можливості підприємствам фінансувати витрати в повній мірі та збільшує ризик виникнення фінансової нестабільності [34]. Тому організації залучають фінансові ресурси у вигляді короткострокових кредитів банку та інших кредитів, комерційного кредиту, кредиторської заборгованості.

Банківські кредити мають призначення у вигляді фінансування витрат, пов'язаних з придбанням основних і поточних активів, із сезонними потребами підприємства, тимчасовим збільшенням виробничих запасів, із виникненням або збільшенням дебіторської заборгованості, податковими платежами та іншими зобов'язаннями. Але, варто розуміти, що рішення таких проблем тільки за допомогою кредитів викликає підвищення залежності від кредитних ресурсів. Це призводить до збільшення нестабільності фінансового стану, втрачаються власні оборотні засоби, переходячи у власність банку, оскільки компанії не забезпечують норму прибутку на вкладений капітал, задану у вигляді банківського відсотку [30, с. 54].

З огляду на сучасний стан економіки суб'єктів господарювання, комерційні банки з метою гарантії повернення коштів, які надаються в позику підприємствам, кредитують під заставу їх майна або за умови страхування ризику непогашення кредиту [34]. Незалежно від об'єкта кредитування, короткострокова позика надається на строк до одного року. На практиці ж

умови та терміни кредитування значно коротші, що можна пояснити високим рівнем інфляції та рецесією виробництва.

Посилення ролі кредиту в сучасних умовах ніяк не означає, що він повинен витіснити інші джерела формування оборотних активів і зайняти провідне місце. Навпаки, потрібно говорити про комплексне формування оборотних активів при збереженні чільної ролі власних ресурсів. Найоптимальнішим варіантом є принцип поєднання власних джерел і кредитів у формуванні оборотних активів організації.

До залучених також належать кошти інших кредиторів, які надаються підприємствам у позику під обумовлений відсоток на термін до одного року з оформленням векселя чи іншого боргового зобов'язання [34].

Вексель є найпростішою й найпоширенішою формою кредитних грошей. Він випишується боржником і передається кредиторіві. Сам факт видачі векселя означає фактично перетворення товару в гроші.

Поширеною формою залучення коштів інших суб'єктів господарювання є комерційний кредит. Він використовується за умови нестачі фінансових ресурсів у покупця і неможливості розрахуватися з постачальником. У цьому разі виникає необхідність відстрочки платежів. Постачальник дає згоду на надання відстрочки платежу за продукцію, що поставляється, і від споживача він замість грошей одержує вексель або інше боргове зобов'язання [35].

Кредиторська заборгованість належить до позапланових залучених джерел формування оборотних активів, її породжує брак власних грошових ресурсів. Наявність кредиторської заборгованості постачальникам свідчить про участь у господарському обігу підприємства коштів інших суб'єктів господарювання [36].

За наявності заборгованості постачальникам залучення оборотних активів відбувається у товарній формі, на відміну від власних ресурсів і банківського кредиту, які виступають у грошовій формі.

Кредиторська заборгованість надає можливість підприємству тимчасово користуватися запозиченими коштами, але з іншого боку - зменшує показники

платоспроможності і ліквідності. Ефективний механізм управління кредиторською заборгованістю дає можливість усунути негативні наслідки її наявності. Для нормального функціонування всіх ланок господарства необхідно мати достовірну інформацію про фінансовий стан організації, зокрема про кредиторську заборгованість [34].

Отже, зрозуміло, що склад і структура джерел фінансування оборотних активів є динамічними, адже вони залежать від фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання. Однак, у ході дослідження було виявлено, що за умови збільшення частки власного капіталу у структурі фінансування оборотних активів, зростає ефективність їх використання та підвищується рівень рентабельності компанії. Таким чином, дотримання раціонального співвідношення у структурі джерел фінансування є однією з найважливіших передумов забезпечення ефективності використання оборотних активів та рентабельності суб'єктів господарювання.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства

Ефективне використання оборотних активів є запорукою успішного функціонування підприємства в конкурентному середовищі. Насамперед, ступінь ефективності залежить від досконалості методики аналізу використання оборотних активів, що дозволить поліпшити результативність діяльності підприємства в цілому.

Наявність у підприємства оборотних активів, їх склад та структура, швидкість обороту та ефективність використання досить суттєво впливає на фінансовий стан підприємства, стабільність його становища на фінансовому ринку, а саме:

- платоспроможність, тобто, можливість погашення у встановлений строк своїх боргових зобов'язань;
- ліквідність – це вибір можливостей підприємства по сплаті заборгованості;

– можливості подальшої мобілізації фінансових ресурсів [37, 38].

Також, ефективне використання оборотних активів відіграє важливу роль у забезпеченні нормалізації роботи підприємства, підвищення рівня рентабельності господарювання та залежить від дії множини факторів [39].

З урахуванням вищезазначеного, методика аналізу ефективності використання оборотних активів повинна бути вичерпною і в той же час дієвою, тобто, не перевантаженою несуттєвими розрахунками. При цьому, ефективність використання обігових коштів не можна виміряти за допомогою одного показника, для цього необхідна певна їх система.

У практиці зарубіжних та вітчизняних підприємств аналіз оборотних активів проводять у наступній послідовності [40]:

на першому етапі оцінюють загальний розмір оборотних активів підприємства та аналізують зміни в їх обсязі впродовж звітного періоду. При проведенні цієї роботи визначається також питома вага оборотних активів у загальному обсязі майна та її зміна протягом періоду;

на другому етапі досліджують структуру оборотних активів підприємства за видами активів. Це дозволяє оцінити основні тенденції в зміні складу оборотних активів;

в ході проведення третього етапу аналізу необхідно кількісно оцінити вплив факторів, які обумовлюють зміни в обсязі оборотних активів підприємства;

на четвертому етапі аналізу оцінюють зміни в складі джерел фінансування оборотних активів підприємства. Для цього обчислюють розмір власного оборотного капіталу, порівнюють з відповідними показниками за попередні періоди. Питома вага власних джерел фінансування оборотних активів використовується для оцінки ступеня фінансової стійкості підприємства, його незалежність від зовнішніх джерел фінансування;

на п'ятому етапі аналізу розраховують показники ефективності використання оборотних активів, проводять їх аналіз та роблять аналітичні висновки.

Для проведення аналізу використовуватимемо такі методи:

- 1) горизонтальний та вертикальний аналіз;
- 2) факторний аналіз;
- 3) аналіз із застосуванням коефіцієнтів [41].

Суть горизонтального аналізу полягає в порівнянні показників оборотних активів попереднього і поточного року. При цьому здійснюється постатейне зіставлення показників і визначається абсолютна і відносна їх зміна [42].

На відміну від горизонтального, що показує динаміку показників оборотних активів за ряд років, вертикальний аналіз є аналізом внутрішньої структури оборотних активів. За допомогою цього методу аналізу з'ясуємо, яку частку у групі становить конкретна стаття, що дозволяє визначити вплив показника цієї статті на діяльність підприємства.

Метод аналізу за допомогою коефіцієнтів полягає в тому, що оцінку ефективності проводять за допомогою коефіцієнтів, розрахованих за статистичними даними діяльності [34, с. 221].

І. О. Бланк у своїх працях пропонує здійснювати аналіз оборотних активів за показниками ділової активності, що дозволяє виявити як швидко обертаються фінансові ресурси підприємства, вкладені в його поточні активи [11].

С. Ф. Покропивний і багато інших економістів для аналізу ефективності використання оборотних активів пропонують розраховувати показник їх рентабельності як відношення прибутку від реалізації продукції до середньорічного розміру оборотних засобів [43].

Окселенко Н. О. для аналізу оборотних активів виділяє такі групи фінансових коефіцієнтів: показники стану та структури оборотних активів; узагальнюючі показники ефективності оборотних; показники ділової активності; показники ліквідності та платоспроможності; показники фінансової стійкості [44].

Таким чином, провівши аналіз вищевикладеного матеріалу, запропонуємо комплекс наступних показників для проведення аналізу ефективності використання оборотних активів на підприємстві, що зображений в табл. 1.2.

Показники оцінки ефективності використання оборотних активів

Показник	Формула для розрахунку за кодами рядків фінансової звітності	Економічний зміст	Динаміка позитивних змін
Коефіцієнт обертання оборотних активів (обороті)	$\text{Коб.Об.акт.} = \frac{\text{Ф.№2 р.2000}}{\text{Ф.№1 р.1195 сер.}} ; (1.1)$	Показує кількість оборотів за період, скільки виручки припадає на одиницю оборотних активів компанії.	Збільшення
Тривалість обороту оборотних активів (дні)	$\text{Тоб.Об.акт.} = \frac{360}{\text{Коб.Об.акт.}} ; (1.2)$	Середній період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію.	Зменшення
Коефіцієнт оборотності запасів (обороті)	$\text{Коб.зап.} = \frac{\text{Ф.№ 2, (р.2050 + р.2130 + р.2150)}}{\text{Ф.№ 1, р.1100 сер.}} ; (1.3)$	Кількість оборотів коштів, інвестованих у запаси.	Збільшення
Тривалість обороту запасів (дні)	$\text{Тоб.зап.} = \frac{360}{\text{Коб.зап.}} ; (1.4)$	Період, протягом якого запаси трансформуються в кошти.	Зменшення, якщо це не загрожує дефіцитом матеріальних ресурсів.
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороті)	$\text{Коб.дз} = \frac{\text{Ф.№ 2, р.2000}}{\text{Ф.№1 (р.1125+р.1130+р.1135+р.1155) сер.}} ; (1.5)$	У скільки разів виручка перевищує середню дебіторську заборгованість.	Збільшення
Період погашення дебіторської заборгованості (дні)	$\text{Тоб.дз} = \frac{360}{\text{Коб.дз}} ; (1.6)$	Середній період погашення дебіторської заборгованості.	Зменшення, в умовах інфляції; збільшення, якщо додаткова вартість коштів компенсується додатковим прибутком від збільшення обсягів реалізації.
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (обороті)	$\text{Коб.кз} = \frac{\text{Ф.№ 2, р.2000}}{\text{Ф.№1, р.1695 сер.}} ; (1.7)$	У скільки разів виручка перевищує середньорічну кредиторську заборгованість	Збільшення
Період погашення кредиторської заборгованості (дні)	$\text{Тоб.кз} = \frac{360}{\text{Коб.кз}} ; (1.8)$	Середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості.	Зменшення

Показник	Формула для розрахунку за кодами рядків фінансової звітності	Економічний зміст	Динаміка позитивних змін
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	$\text{ВОК} = \text{Ф.№ 1, (р. 1495 + р. 1595 - р. 1095)} ; (1.9)$	Оборотні активи, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань. Наявність ВОК означає не лише здатність платити поточні борги, а й можливість розширити виробництво.	Збільшення
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	$\text{Кзаб.ВОК} = \frac{\text{ВОК}}{\text{Ф.№ 1, р.1195}} ; (1.10)$	Відображає частку власного оборотного капіталу в загальній величині оборотних активів.	Збільшення
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами	$\text{Кзаб.зап.вок} = \frac{\text{ВОК}}{\text{Ф.№ 1, р.1100.}} ; (1.11)$	Показує, якою мірою матеріальні запаси покриті власними коштами і не потребують залучення позикових.	Збільшення
Рентабельність оборотних активів	$\text{Роа} = \frac{\text{Ф.№ 2, р.2350}}{\text{Ф.№ 1, р.1195 сеп.}} * 100\% ; (1.12)$	Показує величину чистого прибутку, яка припадає на одну гривню оборотних активів.	Збільшення

Джерело: складено автором на основі [45-48].

У ході проведення третього етапу оцінки ефективності використання оборотних активів організації виникає потреба провести факторний аналіз впливу окремих факторів на коефіцієнт оборотності оборотних активів.

Розглянемо методику проведення факторного аналізу коефіцієнта оборотності оборотних активів. Це дозволить нам отримати детальну інформацію про вплив факторів на результативний показник [49].

Розширена модель коефіцієнта оборотності оборотних активів має вигляд [50, с. 91]:

$$\text{Коб.Об.акт.} = \frac{\text{ВР}}{(\text{ВЗ} + \text{ДЗ} + \text{НВ} + \text{ГК} + \text{ГП} + \text{Т} + \text{ІОА})_{\text{сеп.}}} ; \quad (1.13)$$

де ВР – виручка від реалізації; ВЗ– виробничі запаси; ДЗ – дебіторська заборгованість; НВ– незавершене виробництво; ГК– грошові кошти; ГН – готова продукція; Т – товари, ІОА – інші оборотні активи.

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що виручку підприємство отримає на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$\text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.1}} = \frac{\text{ВР}_{\text{звіт.}}}{(\text{ВЗ}_{\text{п}} + \text{ДЗ}_{\text{п}} + \text{НВ}_{\text{п}} + \text{ГК}_{\text{п}} + \text{ГП}_{\text{п}} + \text{Т}_{\text{п}} + \text{ІОА}_{\text{п}})_{\text{сер.}}}; \quad (1.14)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку звітного періоду, величина запасів буде на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$\text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.2}} = \frac{\text{ВР}_{\text{звіт.}}}{(\text{ВЗ}_{\text{звіт.}} + \text{ДЗ}_{\text{п}} + \text{НВ}_{\text{п}} + \text{ГК}_{\text{п}} + \text{ГП}_{\text{п}} + \text{Т}_{\text{п}} + \text{ІОА}_{\text{п}})_{\text{сер.}}}; \quad (1.15)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку, матиме величину запасів і дебіторську заборгованість на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$\text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.3}} = \frac{\text{ВР}_{\text{звіт.}}}{(\text{ВЗ}_{\text{звіт.}} + \text{ДЗ}_{\text{звіт.}} + \text{НВ}_{\text{п}} + \text{ГК}_{\text{п}} + \text{ГП}_{\text{п}} + \text{Т}_{\text{п}} + \text{ІОА}_{\text{п}})_{\text{сер.}}}; \quad (1.16)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку, величину запасів, дебіторської заборгованості та незавершеного виробництва на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$\text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.4}} = \frac{\text{ВР}_{\text{звіт.}}}{(\text{ВЗ}_{\text{звіт.}} + \text{ДЗ}_{\text{звіт.}} + \text{НВ}_{\text{звіт.}} + \text{ГК}_{\text{п}} + \text{ГП}_{\text{п}} + \text{Т}_{\text{п}} + \text{ІОА}_{\text{п}})_{\text{сер.}}}; \quad (1.17)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку, величину запасів, величину дебіторської заборгованості, незавершеного виробництва, грошових коштів на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$\text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.5}} = \frac{\text{ВР}_{\text{звіт.}}}{(\text{ВЗ}_{\text{звіт.}} + \text{ДЗ}_{\text{звіт.}} + \text{НВ}_{\text{звіт.}} + \text{ГК}_{\text{звіт.}} + \text{ГП}_{\text{п}} + \text{Т}_{\text{п}} + \text{ІОА}_{\text{п}})_{\text{сер.}}}; \quad (1.18)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку, матиме величину запасів, дебіторської

заборгованості, незавершеного виробництва, грошових коштів та готової продукції на рівні звітного періоду, а величина товарів та інших оборотних активів залишиться на рівні початкового періоду:

$$\text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.6}} = \frac{\text{ВРзвіт.}}{(\text{ВЗзвіт.} + \text{ДЗзвіт.} + \text{НВзвіт.} + \text{ГКзвіт.} + \text{ГПзвіт.} + \text{Тп} + \text{ІОАп})_{\text{сер.}}} ; \quad (1.19)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку, величину запасів, величину дебіторської заборгованості, незавершеного виробництва, грошових коштів, готової продукції та товарів на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$\text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.7}} = \frac{\text{ВРзвіт.}}{(\text{ВЗзвіт.} + \text{ДЗзвіт.} + \text{НВзвіт.} + \text{ГКзвіт.} + \text{ГПзвіт.} + \text{Тзвіт.} + \text{ІОАп})_{\text{сер.}}} ; \quad (1.20)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за звітний період:

$$\text{Коб.Об.акт.}_{\text{звіт.}} = \frac{\text{ВРзвіт.}}{(\text{ВЗзвіт.} + \text{ДЗзвіт.} + \text{НВзвіт.} + \text{ГКзвіт.} + \text{ГПзвіт.} + \text{Тзвіт.} + \text{ІОАзвіт.})_{\text{сер.}}} ; \quad (1.21)$$

Для виявлення впливу факторів на коефіцієнт оборотності оборотних коштів проведемо такі розрахунки [30]:

1. Визначаємо загальну зміну коефіцієнта оборотності :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.} = \text{Коб.Об.акт.}_{\text{звіт.}} - \text{Коб.Об.акт.}_{\text{п}} ; \quad (1.22)$$

2. Визначимо зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни виручки від реалізації :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ВР}} = \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.1}} - \text{Коб.Об.акт.}_{\text{п}} ; \quad (1.23)$$

3. Визначимо зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни виробничих запасів :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ВЗ}} = \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.2}} - \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.1}} ; \quad (1.24)$$

4. Визначаємо зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни дебіторської заборгованості :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ДЗ}} = \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.3}} - \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.2}} ; \quad (1.25)$$

5. Визначимо зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни незавершеного виробництва :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{НЗ}} = \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.4}} - \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.3}} ; \quad (1.26)$$

6. Визначимо зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни грошових коштів :

$$\Delta\text{Коб.Об.акт.ГК} = \text{Коб.Об.акт.ум.5} - \text{Коб.Об.акт.ум.4}; \quad (1.27)$$

7. Визначимо зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни готової продукції :

$$\Delta\text{Коб.Об.акт.ГП} = \text{Коб.Об.акт.ум.6} - \text{Коб.Об.акт.ум.5}; \quad (1.28)$$

8. Визначаємо зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни величини товарів:

$$\Delta\text{Коб.Об.акт.Т} = \text{Коб.Об.акт.ум.7} - \text{Коб.Об.акт.ум.6}; \quad (1.29)$$

9. Визначимо зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни величини інших оборотних активів:

$$\Delta\text{Коб.Об.акт.ЮА} = \text{Коб.Об.акт.звіт.} - \text{Коб.Об.акт.ум.7}; \quad (1.30)$$

10. Визначимо загальну зміну коефіцієнта оборотності:

$$\begin{aligned} \Delta\text{Коб.Об.акт.} = & \Delta\text{Коб.Об.акт.ВР} + \Delta\text{Коб.Об.акт.ВЗ} + \Delta\text{Коб.Об.акт.ДЗ} + \\ & \Delta\text{Коб.Об.акт.НЗ} + \Delta\text{Коб.Об.акт.ГК} + \Delta\text{Коб.Об.акт.ГП} + \Delta\text{Коб.Об.акт.Т} + \\ & \Delta\text{Коб.Об.акт.ЮА}; \quad (1.31) \end{aligned}$$

Після проведених розрахунків проводиться аналіз зміни коефіцієнта оборотності в цілому, в тому числі за рахунок окремих факторів. На підставі аналізу позитивного чи негативного впливу окремих факторів розробляються пропозиції щодо покращення значення показника оборотності.

Висновки до розділу 1

У результаті дослідження теоретико-методичних основ формування та використання оборотних активів підприємства було встановлено відсутність єдиного загальноприйнятого підходу до визначення сутності дефініції «оборотні активи». На основі опрацьованого матеріалу нами було сформульовано сутність поняття, як сукупності матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на

виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо).

Запропоновано комплексну класифікацію оборотних активів за такими ознаками: відповідно до джерел формування (оборотні активи, сформовані за рахунок власного капіталу; сформовані за рахунок залучених джерел); відповідно до рівня ліквідності (абсолютно ліквідні; швидко ліквідні; мало ліквідні); відповідно до форми функціонування (матеріальні; фінансові); відповідно до місця у відтворювальному процесі (сфера виробництва; сфера обігу); відповідно до рівня варіабельності розміру (постійні; змінні); відповідно до характеру організації (нормовані; ненормовані); відповідно до складу (запаси; поточні біологічні активи; дебіторська заборгованість; поточні фінансові інвестиції; гроші та їх еквіваленти; витрати майбутніх періодів; інші оборотні активи).

Визначено джерела формування оборотних активів суб'єктів господарювання: власні та прирівняні до них кошти (статутний капітал; нерозподілений прибуток; сталі пасиви; бюджетні асигнування); залучені кошти (банківські кредити; кредиторська заборгованість; інші фінансові ресурси).

Проаналізовано показники, які визначають ефективність використання оборотних активів підприємства та наведено методику проведення факторного аналізу коефіцієнта оборотності оборотних активів, що застосовуватиметься для аналізу ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».

Для цього нами було виділено наступні показники: коефіцієнт обертання оборотних активів, тривалість обороту оборотних активів, коефіцієнт оборотності запасів, тривалість обороту запасів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, період погашення дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, період погашення кредиторської заборгованості, коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом, коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами, рентабельність оборотних активів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПрАТ «НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ»

2.1. Загальна характеристика ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» – це мультикультурний завод, офіційно заснований у 1995 році. Підприємство є переробним, основними видами діяльності за КВЕД є:

10.41. Виробництво олії та тваринних жирів.

20.30. Виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик.

46.21. Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин [51].

Завод займається переробкою олійного насіння: соняшнику, льону, ріпаку, сої. Основні види продукції комбінату: олія, макуха, шрот, паливні брикети та гранули з лушпиння соняшникового, оліфа та надання послуг давальницької переробки олійних культур.

Вперше комбінат почав свою роботу у 1896 році. У 1909 році проведена перша реконструкція заводу з доведенням потужності до 5600 т насіння на рік. Враховуючи потреби ринку, із 1914 року підприємство освоїло технологію виробництва оліфи. У 1917 році завод був націоналізований і з 1920 року носив назву «Государственный маслозавод № 36». У 1925 році провели другу реконструкцію заводу. Вперше в практиці оліфоваріння замість вогневого методу був застосований пар.

У роки Великої Вітчизняної Війни заводу було завдано значної шкоди, все устаткування було евакуйовано за Урал. Але вже в серпні 1944 року завод випустив першу партію оліфи.

У 1996 році освоєно новий вид продукції: оліфа комбінована, при цьому здійснювалось фасування оліфи у дрібну споживчу тару.

У 2000 році освоєно випуск соняшникової олії, фасованої в ПЕТ – тару (пластикові пляшки), відкриті цехи з випуску фарб і круп.

У 2004 році почали будівництво ділянки з приймання, очищення та сушіння насіння олійних культур потужністю 250 т/добу, проведена реконструкція котла ДКВР-6, 5-13 з метою спалювання соняшникового лушпиння і побудований пневмотранспорт подачі лузги в котельню. У 2005 році введено в дію сушильний комплекс.

У грудні 2013 року у рамках візиту Урядової делегації України в Китайську народну республіку був підписаний договір, на щорічне постачання великого об'єму рафінованої льняної олії, між ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» і одним з найбільших китайських державних хімічних концернів. Підписання відбулося при Президенті України і Президенті Китайської народної республіки. Цього ж року комбінат увів в дію новий цех і збільшив потужність переробки насіння до 280 т на добу.

У липні 2018 році ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» ввів в експлуатацію цех екстракції, що дало змогу впровадити нові види продукції - шрот і екстракційну олію [51].

На даний час комбінат є основним виробником олійної продукції та інших продуктів переробки в Чернігівській області, що переробляє широкий асортимент насіння олійних культур, зокрема: соняшнику, ріпаку, льону. На сьогодні потужність з переробки сировини складає 600 т насіння на добу. На території розташований елеватор потужністю 25 000 т насіння зернових культур, який укомплектований двома сучасними продуктивними сушарками [51].

На території підприємства є сертифікована лабораторія для всіх видів аналізів олії: соняшникової, лляної, ріпакової, соєвої; усіх видів макухи; оліфи, лаків та фарб.

Комбінат має власні залізничні і автомобільні електронні ваги, сполучені з центральною бухгалтерією. Облік ведеться в програмі «1С Бухгалтерія».

Завод має зручне географічне розташування для провадження господарської діяльності. Підприємство знаходиться за 300 м від станції Ніжин

Південно-Західної залізниці, є власна ділянка під'їздної колії довжина, якої 600 м. Місцезнаходження підприємства: Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Прилуцька 2, на території, загальна площа якої 8 гектарів. Через потепління клімату зона вирощування олійних культур змістилася на північ України, що дає змогу вирощувати в Чернігівській, Сумській та Київській областях більш, ніж 1 млн. тонн насіння соняшнику, 300 000 т насіння ріпаку, 100 000 т насіння сої і 20 000 т насіння льону.

На діяльність підприємства впливають сезонні зміни. Закупівля олійної сировини проводиться з липня по червень маркетингового року. Сировина для переробки закуповується в сільськогосподарських підприємств, агрофірм, що розташовані по всій території України. Основні постачальники зосереджені в Київській, Миколаївській, Полтавській, Сумській, Черкаській, Чернігівській областях. Постачальниками олійної сировини у 2019 році були ТОВ «Агрофірма «Прилуцька», ТОВ «Транс Торг Ічня», ТОВ «Інвестиційна Компанія «Енергоперспектива», ФГ «Воєнвід», СФГ «Лан», ПП «Агрофірма Кладьківка», ТОВ «Агродмитрівське». Основні замовники послуг з переробки давальницької сировини: фермерське господарство «Форвард 2», ТОВ «Кеафілд», фермерське господарство «Донбас Агро», ТОВ «Укртрансоіл» [51].

Ім'я ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» добре відомо усім міжнародним компаніям, працюючим на зерновому і олійному ринках України, як надійного і сильного партнера, оскільки з року в рік комбінат закуповує насіння олійних культур по усій території України, а також Білорусії, Казахстану. Продає свою продукцію таким відомим міжнародним компаніям, як Delta Wilmar, Tegra Ukraine, Glenkore Ukraine, Bunge Ukraine та багатьом іншим.

Більшість експортних поставок здійснюється в Польщу, Литву, Латвію, Естонію, Італію, Болгарію, Великобританію, Швейцарію, Туреччину, Португалію, Малайзію, Ефіопію, Білорусь (близько 70% – 80% продукції ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» експортується за кордон). З насіння соняшника отримують, крім олії, шрот, що входить до складу комбікормів для сільськогосподарських тварин. Шрот експортується у Литву, Латвію, Болгарію,

Італію, Німеччину, Білорусь. Основним замовником лушпиння соняшникового пресованого гранульованого є Великобританія (табл.2.1).

На рисунку 2.1 зобразимо структуру експорту комбінату на 2019 рік.

Таблиця 2.1

**Географія збуту ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» (для експорту)
за 2019 рік**

Вид продукції	Країна збуту	Частка, %
Макуха/шрот (ріпакова, соняшникова, лляна), олія нерафінована (ріпакова, соняшникова, лляна)	Литва	27%
Макуха/шрот (ріпакова, соняшникова, лляна), олія нерафінована (ріпакова, соняшникова, лляна)	Великобританія	38%
Олія лляна нерафінована	Малайзія	3%
Олія лляна нерафінована, олія лляна рафінована відбілена	Китай	5%
Олія лляна нерафінована, олія лляна рафінована відбілена, макуха лляна	Естонія	11%
Олія соняшникова нерафінована	Білорусь	7%
Олія соняшникова нерафінована	Швейцарія	3%
Олія ріпакова нерафінована	Кіпр	2%
Олія лляна рафінована відбілена	Латвія	4%

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Виходячи з наведеної таблиці та діаграми нижче, можна зробити висновок, що найбільшу частку в експорті реалізованої продукції займає Великобританія (38%), далі – Литва (27%) та Естонія (11%). Найменшу частку в експортних операціях займає Кіпр (2%).

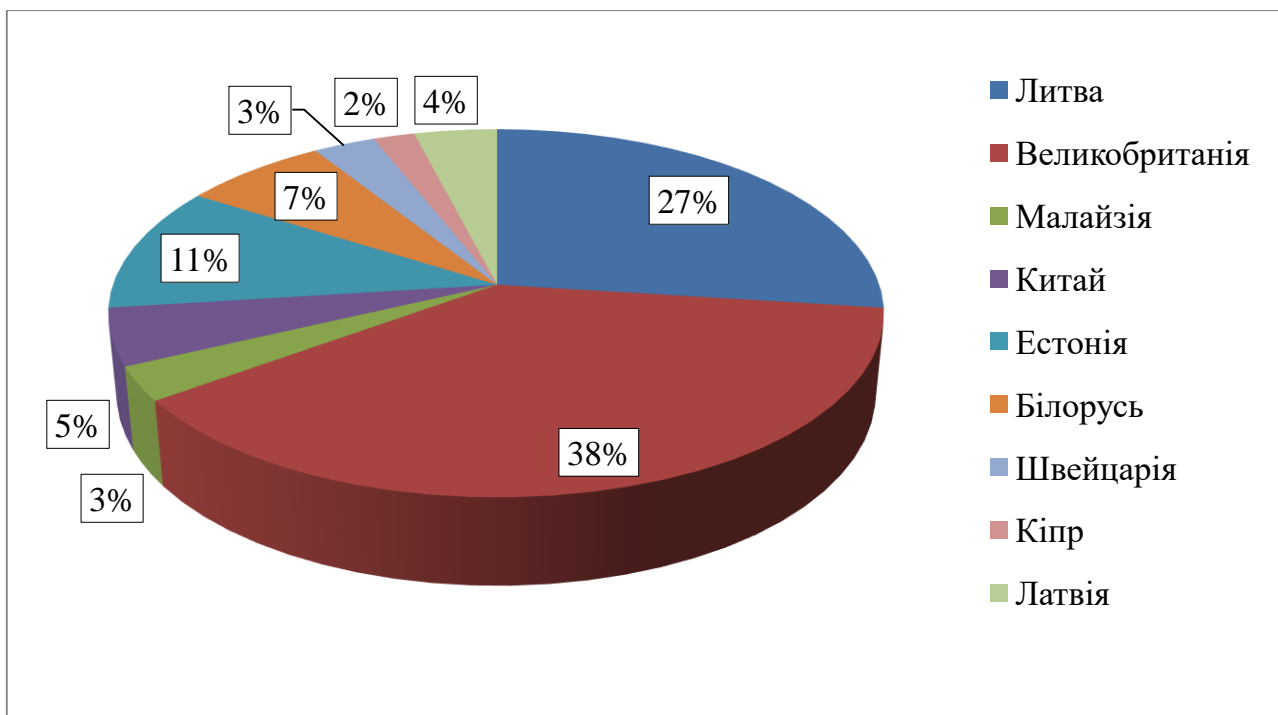

Рис. 2.1. Структура географії збуту (експорту) ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2019 році

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Умови доставки визначаються згідно базисних умов «Інкотермс 2000» та вимог законодавства України. Питома вага експорту в загальному обсязі реалізації у 2018 році склала 73 %. В основному експортною продукцією є соняшникова та лляна олії, макуха, паливні брикети та гранули з лушпиння соняшникового. Основні замовники – Calipso Invest Corp, VINAROSS LP, ПАТ «Мінський маргариновий завод», COFCO RESOURCES S.A., «Alfa Trading Limited», «LBM TRADE» OU, ЗАО Імлітекс Агро. Основні методи продажу - EXW, FCA, CPT, DAP. Продукція відвантажується в залізничних цистернах, автоцистернах, вагонними нормами, біг-бегами, флексітанками [51].

Одним з перспективних напрямків експорту продукції є Китай, куди підприємством експортується більше ніж 90% виробленої олії лляної. Є підстави сподіватися на збільшення обсягів експорту олії лляної, нерафінованої і рафінованої відбіленої.

ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» виготовляє натуральну лляну оліфу вищого гатунку та синтетичну, марки «Оксоль», яку поставляє в Німеччину, Латвію, Йорданію, а також на внутрішній ринок України. Льяна оліфа

розливається в скляні пляшки, місткістю 1л, 0,5л, або у жерстяні банки – 2,5л і 1л, під торговою маркою «Оліфа Ніжинська натуральна», і «Ніжинська Оксоль».

Підприємство являє собою цілісний технологічний комплекс. Структурні підрозділи пов'язані між собою єдиним технологічним процесом. Протягом 2019 року відбулися зміни в організаційній структурі жиркомбінату. Станом на 31.12.2019 року складається з таких структурних підрозділів: адміністрація, служба безпеки, відділ охорони праці, бухгалтерія, матеріальний склад, відділ заготівлі сировини, відділ логістики та митного оформлення товарів та вантажів, лабораторія, паро-силове господарство, механічна майстерня, цех екстракції, олійно-пресова дільниця, відділення грануляції, сировинна дільниця, склад готової продукції, будівельна група, транспортна дільниця. Дочірніх підприємств, філій, представництв та інших відокремлених структурних підрозділів Товариство не має [51].

Основною перспективою подальшого розвитку ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» на 2020 рік є розширення масштабів виробництва (до 600 т на добу) та нарощування обсягів продукції, що виробляється, з метою збільшення своєї частки на ринку олійної продукції. Отже, протягом 2020 -2021 років Товариство проведе значну за своїм характером модернізацію основних фондів, яке включає перебудування, капітальний ремонт більшості споруд та будівель на території, придбання нового обладнання, внесення змін у розміщення потужностей, які задіяні на кожному етапі виробництва олійної продукції. Усі роботи з капітального будівництва, розширення або удосконалення основних засобів планується провести протягом 2020-2021 років. Товариство має намір провести вказані роботи у 2 етапи. Перший етап планується завершити у вересні 2020 року. Другий етап планується завершити у травні 2021 року. Очікується, що за результатами реалізації заходів за першим етапом виробнича потужність Товариства з переробки олійної сировини буде 700 тон/на добу. Після завершення другого етапу Товариство досягне виробничої потужності 1 200 тон/на добу [51].

Орієнтовний розмір видатків, які планується зробити, складає близько 223 млн. грн. Необхідні кошти планується залучити за рахунок залучених кредитних коштів, обігових коштів, які будуть отримані у процесі господарської діяльності Товариства, коштів, залучених від розміщення акцій додаткової емісії [51].

24 березня 2020 року на річних загальних зборах було прийнято рішення про збільшення розміру статутного капіталу Товариства до 9 000 000,00 грн. (до цього статутний капітал становив 2 149 580, 00 грн. (два мільйони сто сорок дев'ять тисяч п'ятсот вісімдесят гривень 00 копійок) шляхом розміщення додаткових простих іменних акцій існуючою номінальною вартістю однієї акції 0,25 грн. без здійснення публічної пропозиції за рахунок додаткових внесків шляхом додаткової емісії 27 401 680 простих іменних акцій номінальною вартістю однієї акції 0,25 грн. на загальну номінальну суму 6 850 420,00 гривень. Очікується, що грошові кошти, отримані від розміщення акцій додаткової емісії будуть використані на фінансування капітальних інвестицій, які Товариство планує здійснити протягом 2020 - 2021 років [51].

Покажемо динаміку зміни основних техніко–економічних показників ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр. у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Динаміка основних техніко-економічних показників діяльності
«Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.**

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Середньорічна вартість активів, тис.грн.	168959,5	227290,0	260248,0	58330,5	32958,0	34,52	14,50
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	-1837,5	-29336,5	-77965,5	-27499,0	-48629,0	1496,54	165,76

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн.	54721,0	123044,0	176017,5	68323,0	52973,5	124,86	43,05
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	78739,0	77817,0	82808,0	-922,0	4991,0	-1,17	6,41
Середньорічна вартість нематеріальних активів, тис. грн.	37,0	51,5	64,5	14,5	13,0	39,19	25,24
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	206	238	222	32	-16	15,53	-6,72
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	423451	236131	287682	-187320	51551	-44,24	21,83
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	386588	246220	268380	-140368	22160	-36,31	9,00
Адміністративні витрати, тис.грн.	7249	7631	10050	382	2419	5,27	31,70
Витрати на збут, тис. грн.	16297	13919	10634	-2378	-3285	-14,59	-23,60
Інші операційні витрати, тис.грн.	67902	24688	10001	-43214	-14687	-63,64	-59,49
Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	36863	-10089	19302	-46952	29391	-127,37	-291,32
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток), тис. грн.	13597	-35900	-8602	-49497	27298	-364,03	-76,04
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток), тис.грн.	7684	-59897	-36765	-67581	23132	-879,50	-38,62
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис.грн.	5495	-59897	-36765	-65392	23132	-1190,0	-38,62
Фонд оплати праці, тис.грн.	16712,50	25726,00	28870,51	9013,50	3144,51	53,93	12,22
Продуктивність праці на одного працівника, тис.грн./ос.	2055,59	992,15	1295,86	-1063,44	303,72	-51,73	30,61
Коефіцієнт зносу ОЗ	0,41	0,23	0,27	-0,18	0,04	-43,86	18,39
Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,25	0,52	0,02	0,27	-0,49	108,61	-95,39

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	23,34	-54,21
Віддача ОЗ, грн.	7,74	1,92	1,63	-5,82	-0,28	-75,20	-14,83
Коефіцієнт обертання оборотних активів, оборотів	5,38	3,03	3,47	-2,34	0,44	-43,58	14,49
Тривалість обороту оборотних активів, днів	66,94	118,64	103,62	51,70	-15,01	77,23	-12,65
Коефіцієнт завантаження оборотних активів, грн.	0,19	0,33	0,29	0,14	-0,04	77,23	-12,65
Рентабельність оборотних активів, %	6,98	-76,97	-44,40	-83,95	32,57	-	-
Рентабельність основних засобів, %	10,04	-48,68	-20,89	-58,72	27,79	-	-
Рентабельність капіталу чистим прибутком, %	3,25	-26,35	-14,13	-29,61	12,23	-	-
Рентабельність власного капіталу, %	-299,05	-204,17	-47,16	94,88	157,02	-	-
Валова рентабельність продажу, %	8,71	-4,27	6,71	-12,98	10,98	-	-
Операційна рентабельність продажу, %	3,21	-15,20	-2,99	-18,41	12,21	-	-
Чиста рентабельність продажу, %	1,30	-25,37	-12,78	-26,66	12,59	-	-
Рентабельність витрат, %	7,71	-3,45	6,45	-11,16	9,90	-	-
Рентабельність продукції за чистим прибутком, %	1,15	-20,48	-12,29	-21,63	8,19	-	-

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Загальна ситуація на даному підприємстві говорить про те, що його діяльність не є успішною.

У 2017 році чистий дохід від реалізації продукції становив 423451 тис.грн., собівартість реалізованої продукції – 386588 тис.грн., а чистий прибуток дорівнював 5495 тис.грн.

У 2018 році підприємство отримало чистий дохід від реалізації продукції у розмірі 236131 тис.грн., при цьому собівартість виробництва перевищували дохід та становила 246220 тис.грн., відповідно до цього чистий фінансовий результат діяльності компанії (збиток) склав 59897 тис.грн., тобто відбулося його зниження на 65392 тис.грн. або 1190% відносно 2017 року.

У 2019 році підприємство після реалізації продукції отримало дохід у розмірі 287682 тис.грн., собівартість складала 268380 тис.грн., а збиток від діяльності становив 65392 тис.грн, що на 38,62% менше, ніж у попередньому році (рис.2.2).

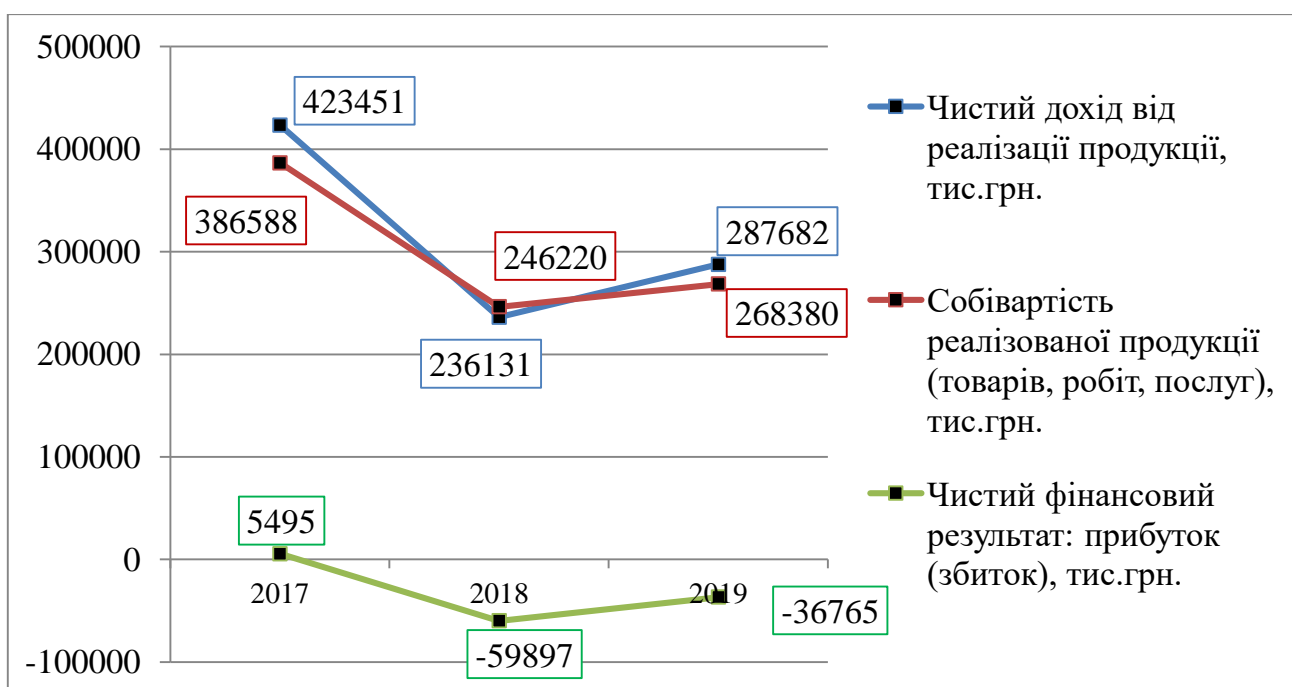

Рис. 2.2 Динаміка основних фінансових показників ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017-2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Причиною збитку у 2018-2019 роках стало те, що у зв'язку з завершальною стадією реконструкції котельної та будівництва цеху екстракції підприємство тимчасово зупиняло виробництво для проведення будівельних та монтажних робіт необхідних для з'єднання нового обладнання котельної та цеху екстракції з існуючим технологічним процесом.

2.2. Аналіз господарської діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Проаналізуємо основні економічні показники господарської діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат». Для цього варто детально вивчити склад та структуру основних засобів, оборотних активів, трудових ресурсів та фонду оплати праці організації; дослідити динаміку та структуру операційних витрат.

Першочергово ознайомимося зі складом та структурою майна підприємства у період 2017-2019 рр. за допомогою таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка та структура майна ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 - 2019 рр.

Види активів	2017		2018		2019		Відхилення			
							абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1. Необоротні активи	118620	51,98	180326	79,65	174158	59,22	61706	-6168	52,02	-3,42
Незавершені капітальні інвестиції	51599	22,61	1156	0,51	1164	0,40	-50443	8	-97,76	0,69
Нематеріальні активи	34	0,01	69	0,03	60	0,02	35	-9	102,94	-13,04
Основні засоби	66987	29,36	179101	79,11	172934	58,80	112114	-6167	167,37	-3,44
2. Оборотні активи	109569	48,02	46065	20,35	119551	40,65	-63504	73486	-57,96	159,5
Активи – всього	228189	100,00	226391	100,00	294105	100,00	-1798	67714	-0,79	29,91

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства.

Розглянувши таблицю 2.3, ми спостерігаємо зменшення загальної суми активів заводу у 2018 році на 0,79% відносно минулого періоду. За 2017-2018 рр. на підприємстві зросла сума необоротних активів на 52,02% за рахунок збільшення вартості основних засобів на 167,37%. Щодо оборотних активів, то їх вартість в структурі майна у 2018 році знизилась на 57,96%.

У 2019 році загальна вартість майна підприємства збільшилась на 29,91 % в основному за рахунок зростання вартості оборотних активів компанії на 159,5%, при цьому сума необоротних активів за період 2018-2019 рр. зазнала незначних змін (знижилась на 3,42%).

Графічно структуру майна підприємства представимо на рис.2.3.

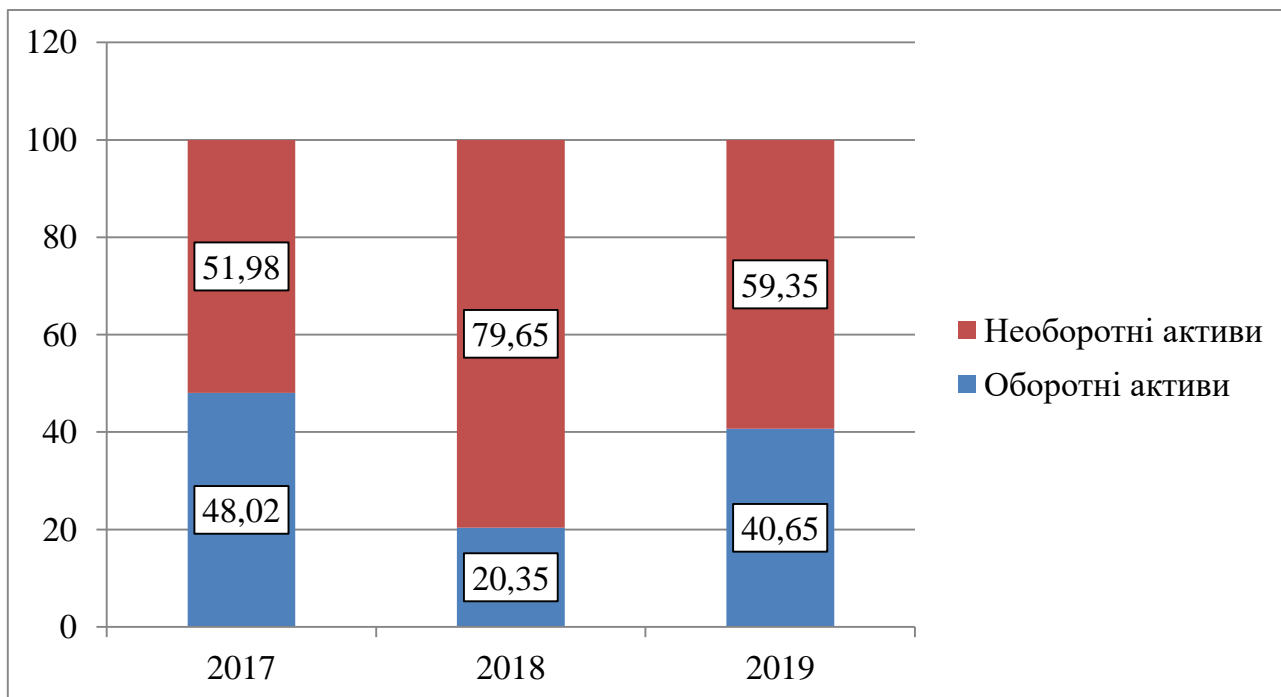

Рис. 2.3 Динаміка структури майна ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017-2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Згідно наведеного рисунка за період 2017-2019 рр. структура активів підприємства є нестабільною, але в динаміці переважає частка необоротних активів та становить 51,98%, 79,65%, 59,35% від загальної вартості майна компанії. В цілому структуру активів можна охарактеризувати як «важку», оскільки у ній переважають необоротні активи (що є типовою особливістю більшості промислових підприємств).

На рисунку 2.4 зобразимо динаміку структури необоротних активів жиркомбінату за 2017-2019 рр.

Аналізуючи графічний матеріал, можемо говорити про зниження частки незавершених капітальних інвестицій у структурі необоротних активів заводу в 2018 році до позначки 0,64% відносно 43,5% у 2017 році, при цьому спостерігаємо зростання частки основних засобів з 56,47% до 99,3%. Це

пов'язано з введенням в експлуатацію цеху екстракції в 2018 році та оновленням основних засобів. Таким чином в структурі необоротних активів переважають основні засоби та становлять 56,47%, 99,32% та 99,3% від загальної вартості необоротних активів підприємства.

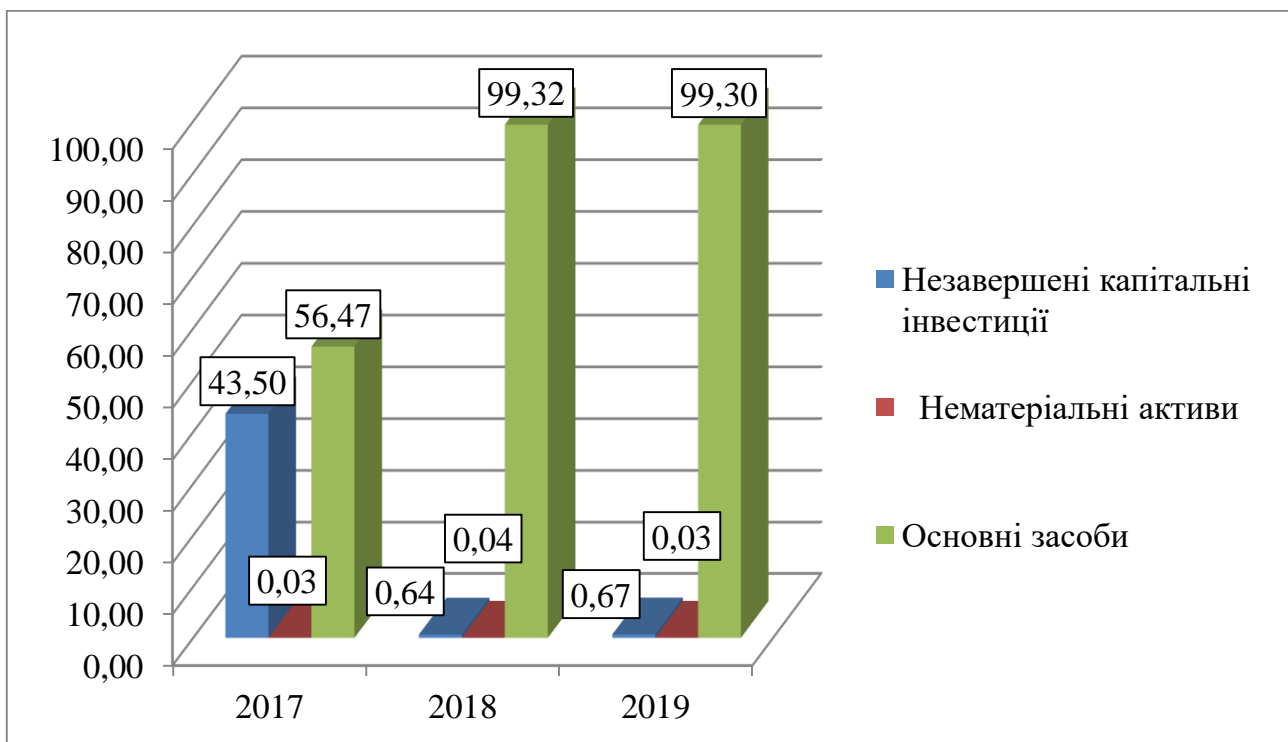

Рис. 2.4 Динаміка структури необоротних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017-2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

На наступному етапі дослідження, необхідно проаналізувати структуру та динаміку основних засобів, що знаходяться на балансі ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».

Згідно з п. 4 П(С)БО 7 Основні засоби (ОЗ) – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [52].

Отже, будь-яке підприємство потребує інвестування значної частки капіталу в довгострокові матеріальні активи, які фізично існують, виконують роль засобів праці, становлять основу виробничої потужності підприємства.

**Динаміка та структура основних засобів ПрАТ «Ніжинський
жиркомбінат» за 2017 - 2019 рр.**

Групи основних засобів	2017		2018		2019		Відхилення				
							абсолютне, тис. грн.		відносне, %		
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018	
Земельні ділянки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
Будинки, споруди і передавальні пристрої	19864	29,65	68334	38,15	67792	39,20	48470	-542	244,01	-0,79	
Машини та обладнання	32306	48,23	95894	53,54	90979	52,61	63588	-4915	196,83	-5,13	
Транспортні засоби	247	0,37	980	0,55	949	0,55	733	-31	296,76	-3,16	
Інші основні засоби	14570	21,75	13893	7,76	13214	7,64	-677	-679	-4,65	-4,89	
Основні засоби - всього	66987	100,00	179101	100,00	172934	100,00	112114	-6167	167,37	-3,44	

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства.

Підприємство орендованих основних засобів не має, а виходячи з аналізу власних основних засобів відмітимо, що у 2018 році відносно 2017 року їх вартість зросла на 112114 тис.грн. (167,37%) за рахунок збільшення по таких групах: будинки, споруди та передавальні пристрої – 48470 тис.грн. (244,01%), машини та обладнання – 63588 тис.грн. (196,83%), транспортні засоби – 733 тис.грн. (296,73%). При цьому у групі інші основні засоби прослідковується зниження їх вартості на 690 тис.грн. (4,74%). Отже, у період 2017-2018 р. відбувалося нарощення засобів виробництва ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».

У 2019 році вартість основних засобів жиркомбінату зменшилась на 6167 тис.грн. (3,44%) за рахунок зниження по таким групам, як: будинки, споруди та передавальні пристрої –542 тис.грн. (0,79%), машини та обладнання – 4915 тис.грн. (5,13%), транспортні засоби –31 тис.грн. (3,16%), інші основні засоби – 675 тис.грн. (4,86%).

Структуру основних засобів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2017-2019 роках зобразимо графічно на рис.2.5 - 2.7.

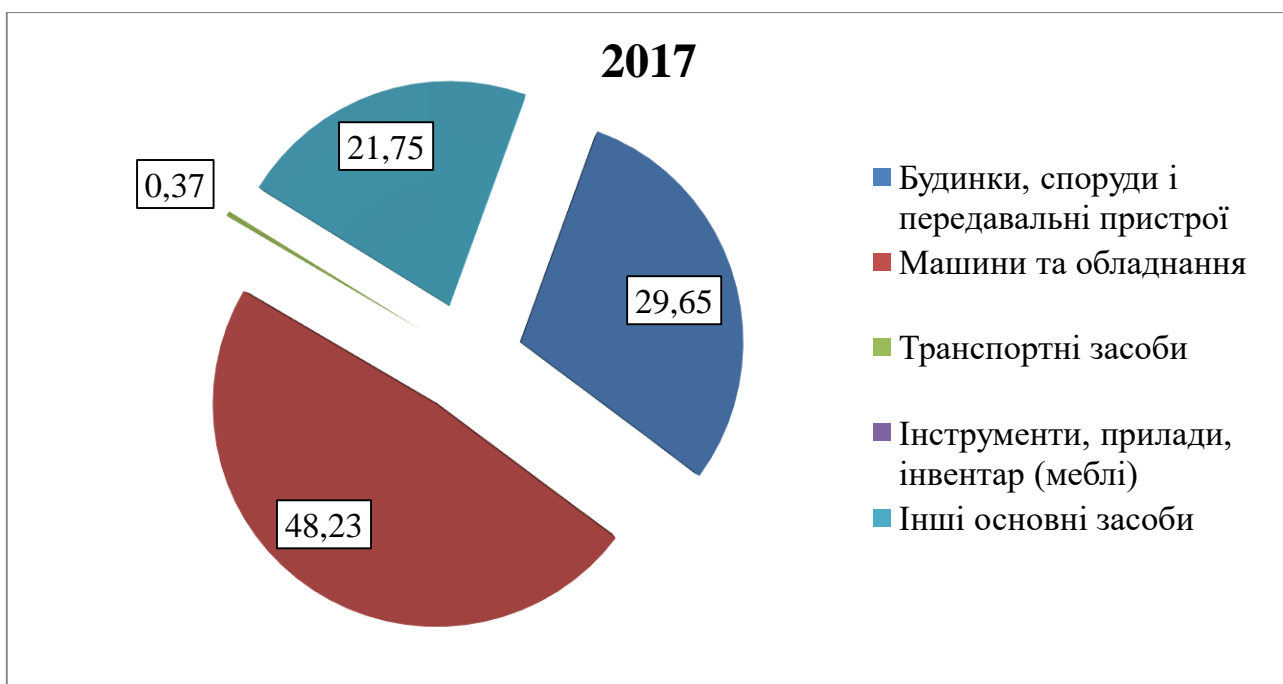

Рис. 2.5 Структура основних засобів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2017 році

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

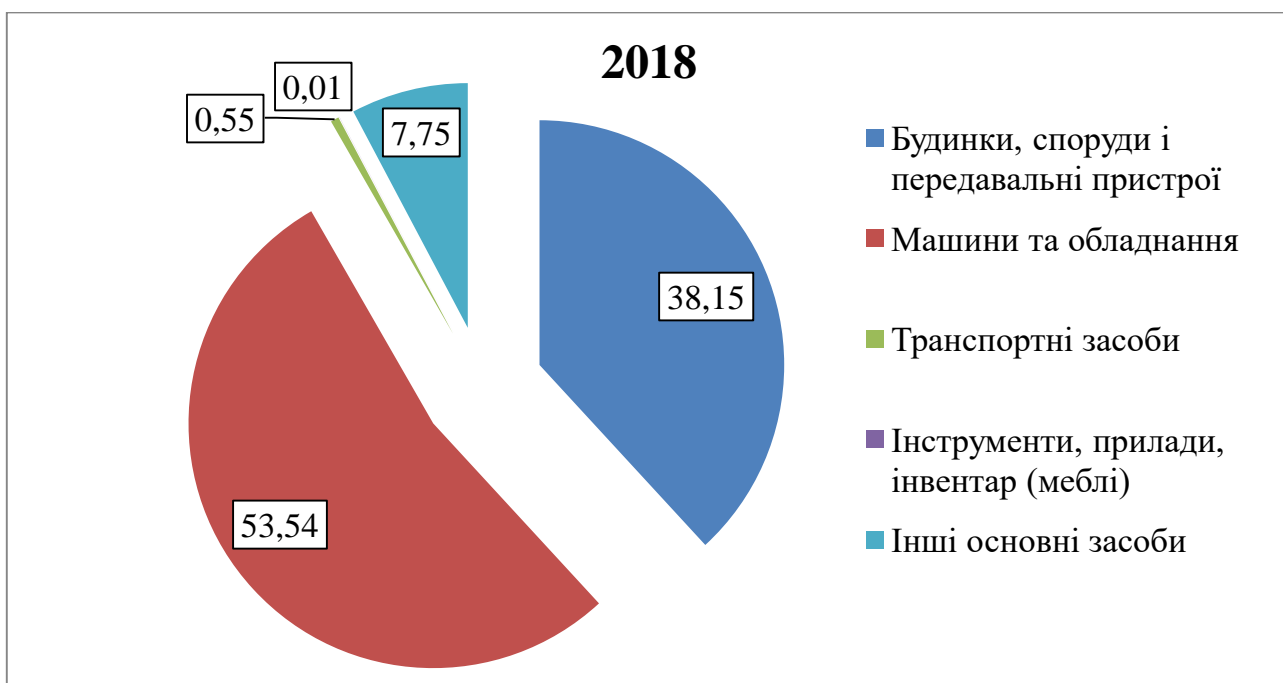

Рис.2.6 Структура основних засобів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2018 році

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

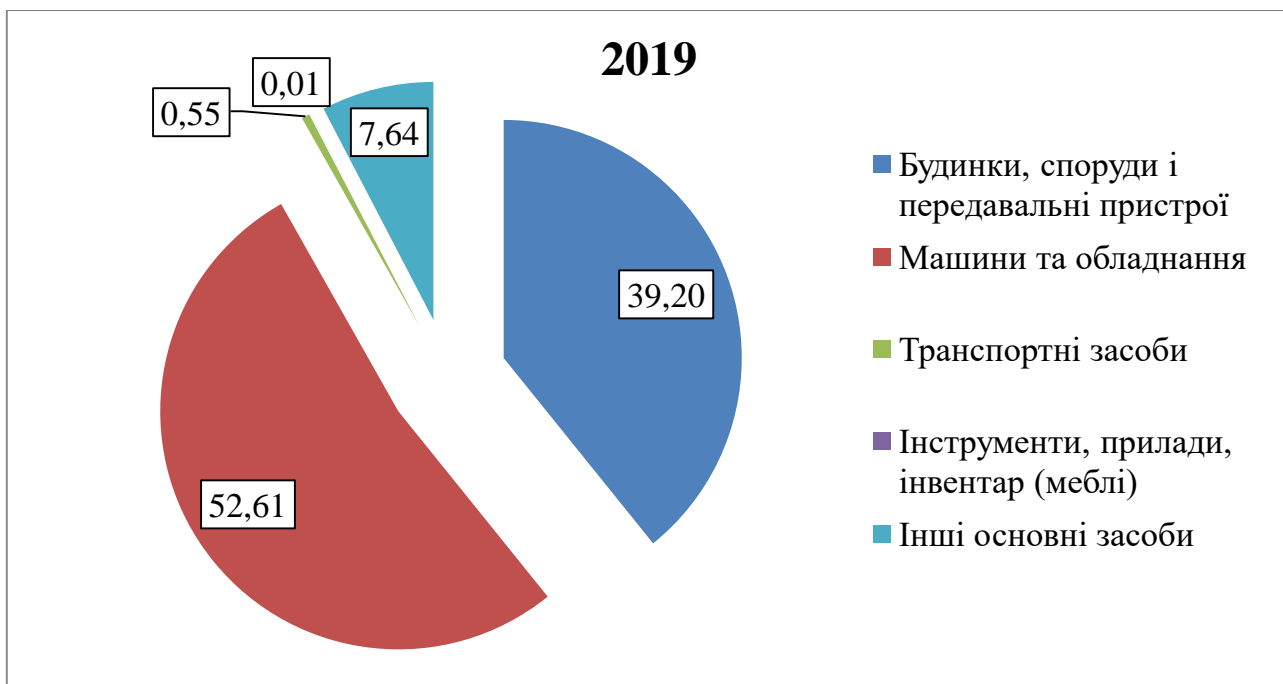

Рис.2.7 Структура основних засобів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2019 році

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

У структурі основних засобів найбільшу частку за період 2017-2019 рр. займає група машини та обладнання та відповідно становить 48,23%, 53,54% та 52,61% від вартості всіх основних засобів підприємства. Така структура є типовою для переробних підприємств.

Використання основних засобів здійснюється за їх функціональним призначенням. Ступінь використання обладнання – 95% у 2017 році та 98% у 2018-2019 році. Перевірка стану основних засобів здійснюється у відповідності до вимог чинного законодавства, забезпечується власними ресурсами та спеціалізованими підприємствами на договірних умовах. Амортизація основних засобів здійснюється по прямолінійному методу [51].

Важливе значення для ефективної роботи підприємства має вивчення руху та технічного стану основних засобів, що проводиться на підставі таких показників, як: коефіцієнт зносу, придатності, оновлення, вибуття основних засобів. Визначення згаданих показників зобразимо в таблиці 2.5, динаміку показників зносу та придатності ОЗ зобразимо на рис. 2.8.

**Показники руху та технічного стану основних засобів на ПрАТ
«Ніжинський жиркомбінат» за 2017-2019 рр.**

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	112602	231825	236654	119223	4829	105,88	2,08
Знос основних засобів, тис.грн.	45615	52724	63720	7109	10996	15,58	20,86
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	66987	179101	172934	112114	-6167	167,37	-3,44
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,41	0,23	0,27	-0,18	0,04	-43,86	18,39
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,59	0,77	0,73	0,18	-0,04	29,87	-5,41
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,25	0,52	0,02	0,27	-0,49	108,61	-95,39
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,01	0,008	0,004	0,001	-0,004	23,34	-54,21
Коефіцієнт приросту	0,24	0,51	0,020	0,27	-0,49	111,14	-96,03

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Отримані дані щодо показників руху ОЗ, дають змогу стверджувати, що значення коефіцієнта їх оновлення упродовж 2017 р. трималося на рівні 0,25 при вибутті в 0,01; максимальне значення показника оновлення 0,52 у 2018 р., що на 108,61% більше, ніж у 2017 р. – це свідчить про нарощення та модернізацію ОЗ, хоч і при незначному коефіцієнті вибуття 0,008; у 2019 р. коефіцієнт вибуття становив 0,004 при показнику оновлення в 0,02.

З рисунку 2.8 можна прослідкувати співвідношення коефіцієнтів придатності та зносу ОЗ. Ступінь зносу основних засобів знизився упродовж аналізованого періоду - найкритичніша ситуація проглядається у 2017 році з

показником зношеності обладнання в 41%, найкраща ж ситуація у 2019 році, де даний показник становив 27%. Відповідно до цього коефіцієнт придатності за 2017-2019 рр. зріс з 59% до 73% (зростання на 29,87% у 2018 та зниження на 5,41% у 2019 році). Це відбулося через підвищення первісної вартості ОЗ у 2018 році на 105,88% та у 2019 році на 2,08%, що свідчить про їх оновлення. Зниження ж коефіцієнту придатності та, відповідно, підвищення коефіцієнту зносу у 2019 р. відносно 2018 р. відбулося через підвищення суми зносу на 20,86% при незначному підвищенні первісної вартості ОЗ.

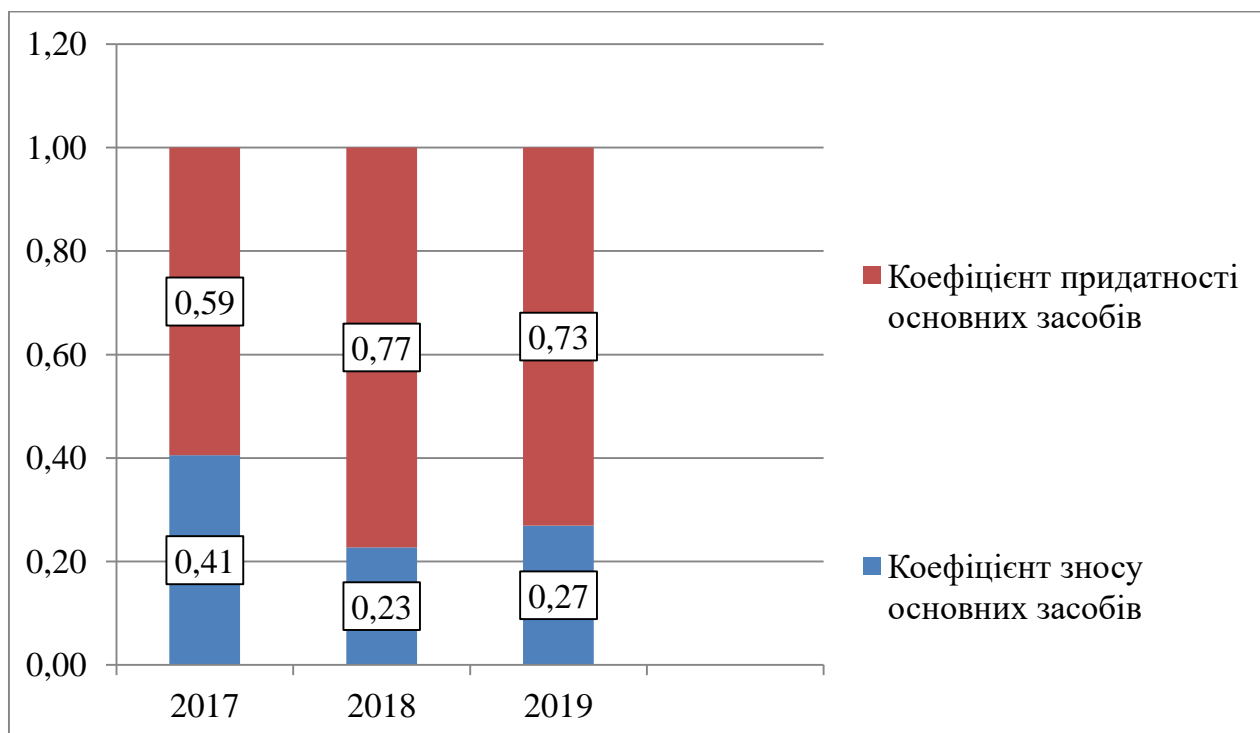

Рис. 2.8. Динаміка показників технічного стану основних засобів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Розглянемо технічний стан основних засобів більш докладно, шляхом вивчення рівня їх зносу по групам (табл.2.6).

З наведених обрахунків можна зробити висновок про зменшення ступеню спрацювання основних засобів у цілому за досліджуваний період: 40,51% у 2017 році; 22,74% у 2018 році; 26,93% у 2019 році.

**Показники технічного стану основних засобів по групам на ПрАТ
«Ніжинський жиркомбінат» за 2017 - 2019 рр.**

Групи основних засобів	2017			2018			2019		
	ПВ, тис. грн.	ЗВ, тис. грн.	Ступінь спрацювання, %	ПВ, тис. грн.	ЗВ, тис. грн.	Ступінь спрацювання, %	ПВ, тис. грн.	ЗВ, тис. грн.	Ступінь спрацювання, %
Земельні ділянки	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Будинки, споруди і передавальні пристрої	38009	19864	47,74	74912	68334	8,78	76496	67792	11,38
Машини та обладнання	56142	32306	42,46	111237	95894	13,79	114440	90979	20,50
Транспортні засоби	555	247	55,50	1619	980	39,47	1690	949	43,85
Інші основні засоби	17896	14570	18,59	44057	13893	68,47	44028	13214	69,99
ОЗ - всього	112602	66987	40,51	231825	179101	22,74	236654	172934	26,93

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

По основним групам ситуація виглядає наступним чином: зменшення ступеня зносу будівель та споруд відбулося через проведення модернізації будівель та споруд (цех екстракції, відділення грануляції лушпиння, рушійно-віяльне відділення та ін.) з 47,74% в 2017 році до 11,38% у 2019 році; динаміка ступеня спрацювання машин та обладнання вказує на їх придбання та модернізацію (придбано паровий дистилятор, ваги бункерні, преси механ.ударного типу та ін.; проведено модернізацію котла парового) з 42,46% у 2017 р., 13,79% у 2018 р. до 20,5% у 2019 р.); зміна показника зносу транспортних засобів свідчить про проведення капітальних ремонтів - 55,5% у 2017 р., 39,47% у 2018 р., 43,85% у 2019 р.; ступінь спрацювання інших ОЗ також знизився за рахунок придбання малоцінних необоротних матеріальних активів з рівня 40,51% у 2017 р. до 26,93% у 2019 р.

Проаналізуємо показники ефективності використання основних засобів на жиркомбінаті за 2017 – 2019 рр. у табл. 2.7, на рис. 2.9 зобразимо динаміку

місткості та віддачі ОЗ, на рис. 2.10 та 2.11 покажемо динаміку озброєності та рентабельності ОЗ для наочності.

Таблиця 2.7

**Показники ефективності використання основних засобів на ПрАТ
«Ніжинський жиркомбінат» за 2017-2019 рр.**

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	423451	236131	287682	-187320	51551	-44,24	21,83
Чистий прибуток (збиток) , тис. грн.	5495	-59897	-36765	-65392	23132	-1190,03	-38,62
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	54721	123044	176018	68323	52974	124,86	43,05
Середньооблікова чисельність персоналу основної діяльності, осіб	206	238	222	32	-16	15,53	-6,72
Віддача основних засобів, грн	7,74	1,92	1,63	-5,82	-0,28	-75,20	-14,83
Рентабельність основних засобів, %	10,04	-48,68	-20,89	-58,72	27,79	-	-
Місткість основних засобів, грн.	0,13	0,52	0,61	0,39	0,09	303,23	17,42
Озброєність основних засобів, тис.грн.	265,64	516,99	792,87	251,36	275,88	94,62	53,36

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Аналізуючи таблицю ефективності використання основних засобів бачимо наступне: упродовж 2017 - 2019 рр. середньорічна вартість ОЗ зростала на 124,86% та на 43,05% у періоді.

Віддача ОЗ, що виражає ефективність використання засобів праці, тобто показує, скільки виробляється продукції на одиницю основних засобів віддача зменшилася на 5,82 грн. або 75,2% у 2018 році відносно 2017 року, та на 0,28 коп. або 14,83% у 2019 році відносно 2018 року. При цьому місткість ОЗ, яка характеризує вартість основних засобів, необхідну для випуску продукції на 1 грн., зросла на 0,39 копійок у 2018 році відносно 2017 року (рис.2.9). Ці фактори не мають позитивного впливу на господарську діяльність

підприємства, а така ситуація спостерігається через різке зниження чистого доходу у 2018 році на 44,24% відносно 2017 року та підвищенні середньорічної вартості ОЗ у 2018 році на 124,86%, а у 2019 році на 43,25%.

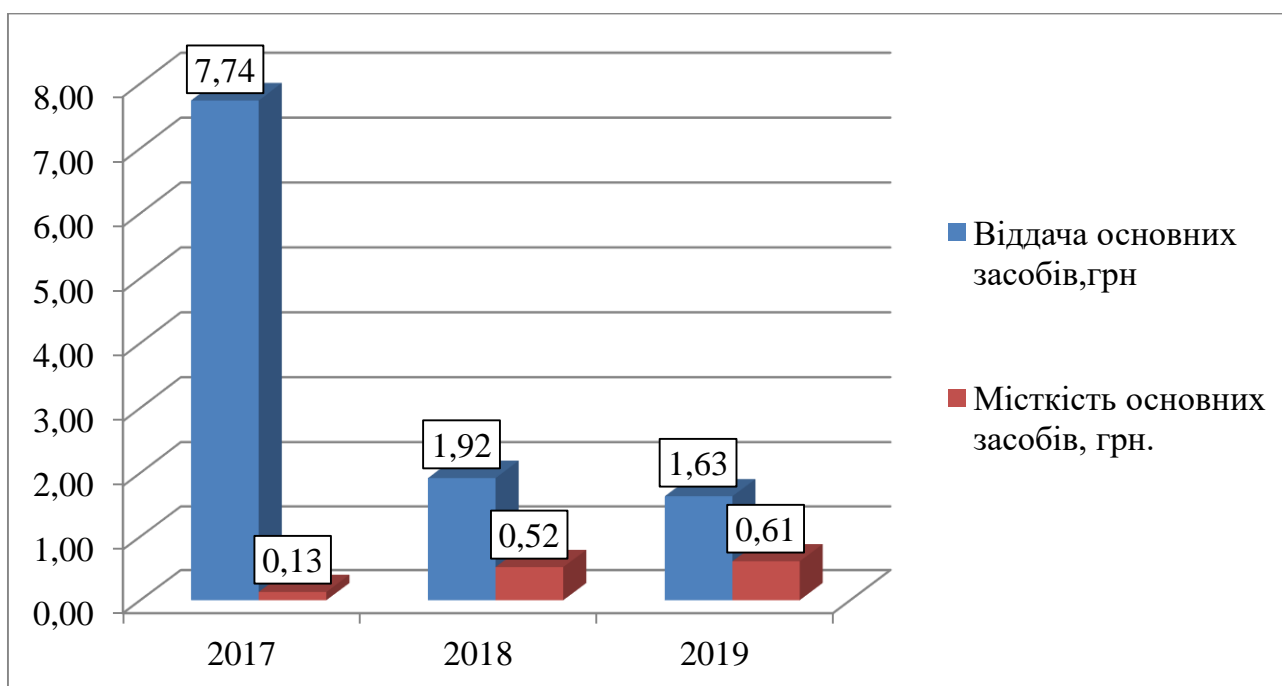

Рис. 2.9. Динаміка місткості та віддачі основних засобів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

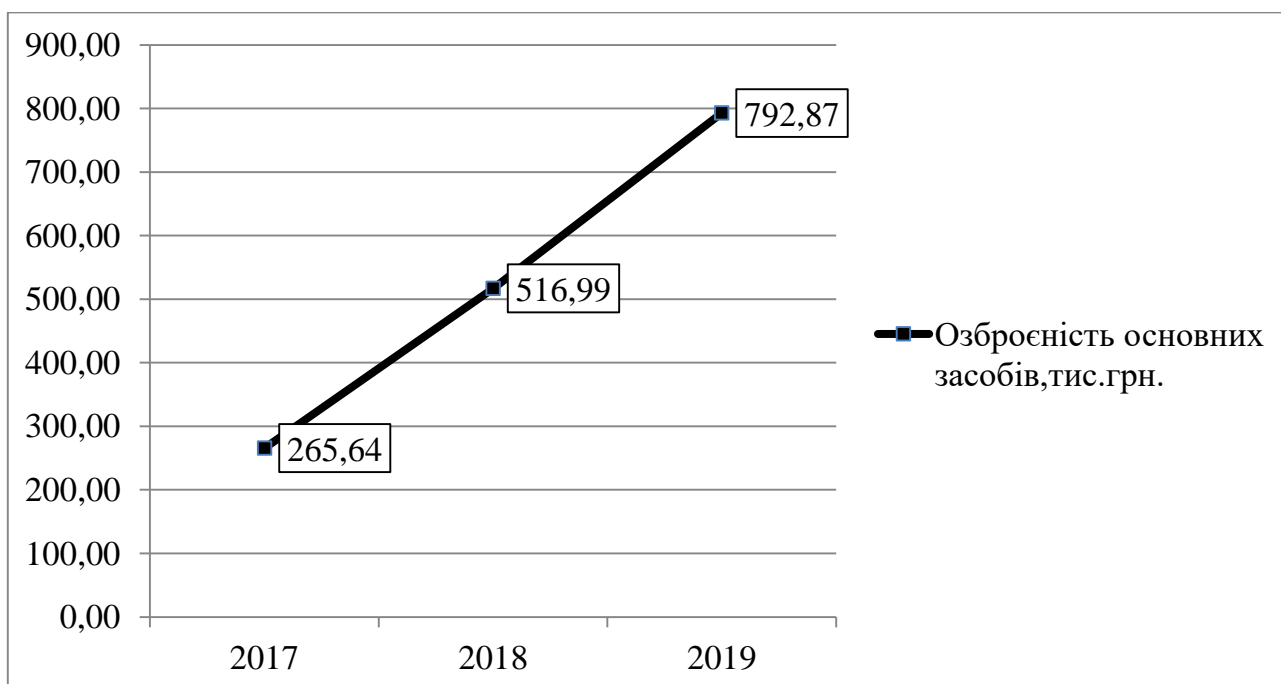

Рис. 2.10. Динаміка озброєності основних засобів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Озброєність, яка показує вартість ОЗ, що припадає на одного працівника, навпаки має тенденцію до зростання, що говорить про поліпшення технічного оснащення праці на одного працівника заводу (збільшення у 2018 р. на 251,36 тис.грн. або на 94,62%; у 2019 р. на 275,88 тис.грн. або на 53,36%) (рис. 2.10).

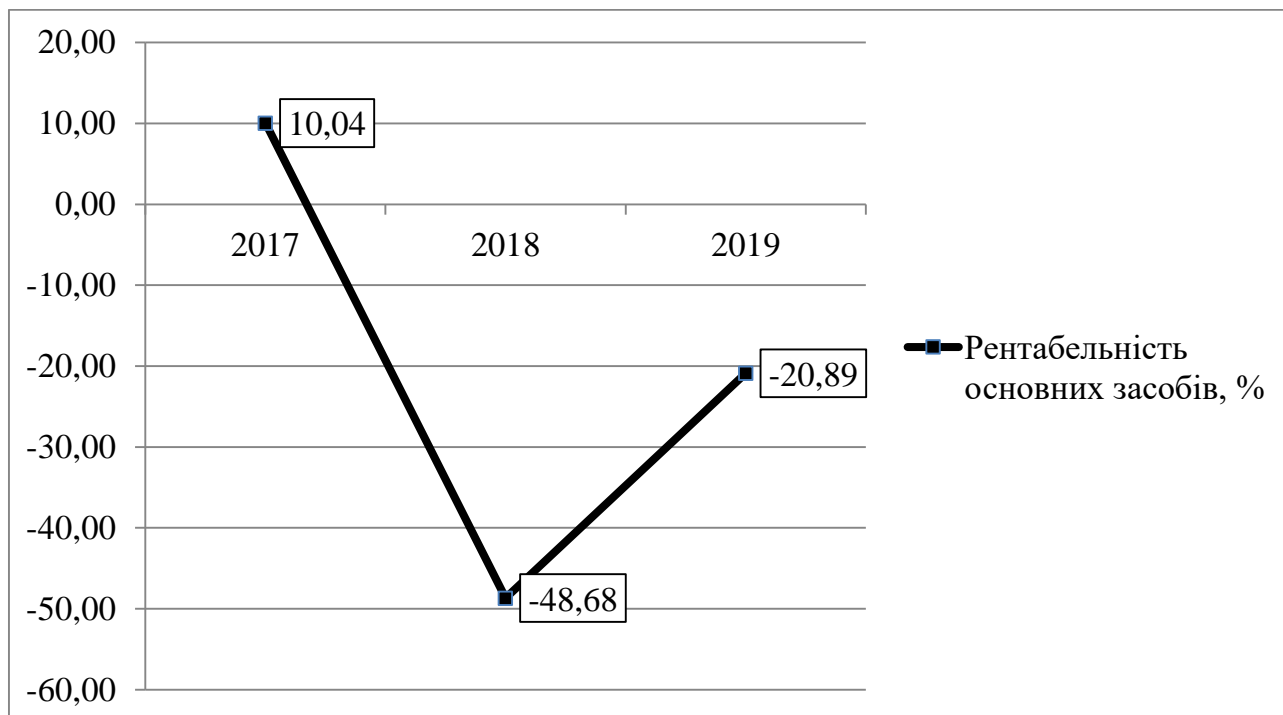

Рис. 2.11. Динаміка рентабельності основних засобів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Рентабельність основних засобів має спадну тенденцію та від'ємне значення у 2018 та 2019 роках через отримання збитку компанією у 2018 році на суму 59897 тис.грн. та у 2019 на суму 36765 тис.грн., що є негативною характеристикою функціонування підприємства (рис. 2.11).

Оборотні активи є більш мобільними порівняно з основними засобами. За умов звичайної господарської діяльності вони безперервно здійснюють кругообіг, знаходячись на стадії виробництва, то у сфері обігу, змінюючи при цьому свою форму у відносно короткий строк.

Наступним кроком проаналізуємо динаміку складу оборотних активів Товариства у табл. 2.8.

**Динаміка оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за
2017 - 2019 рр.**

Види активів	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Запаси:	29639,00	6963,00	47760,00	-22676,00	40797,00	-76,51	585,91
виробничі запаси	18379,00	5989,00	13418,00	-12390,00	7429,00	-67,41	124,04
незавершене виробництво	74,00	128,00	170,00	54,00	42,00	72,97	32,81
готова продукція	11097,00	756,00	2988,00	-10341,00	2232,00	-93,19	295,24
товари	89,00	90,00	31183,00	1,00	31093,00	1,12	34547,78
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	20809,00	13226,00	27632,00	-7583,00	14406,00	-36,44	108,92
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	17902,00	7320,00	10967,00	-10582,00	3647,00	-59,11	49,82
з бюджетом:	28324,00	7904,00	1419,00	-20420,00	-6485,00	-72,09	-82,05
у тому числі з податку на прибуток	468,00	0,00	0,00	-468,00	0,00	-100,00	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	4437,00	3620,00	5517,00	-817,00	1897,00	-18,41	52,40
Гроші та їх еквіваленти:	669,00	1111,00	14354,00	442,00	13243,00	66,07	1191,99
готівка	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
рахунки в банках	668,00	1110,00	14353,00	442,00	13243,00	66,17	1193,06
Витрати майбутніх періодів	134,00	1,00	6,00	-133,00	5,00	-99,25	500,00
Інші оборотні активи	7655,00	5920,00	11896,00	-1735,00	5976,00	-22,66	100,95
Усього	109569,00	46065,00	119551,00	-63504,00	73486,00	-57,96	159,53

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Горизонтальний аналіз, виконаний у табл. 2.8 свідчить, що станом на кінець 2019 року підприємство володіло оборотними активами вартістю 119551 тис. грн. Порівняно з попереднім роком вона зросла на 73486 тис. грн (159,53%), при значному зниженні на 63504 тис.грн. або 57,96% у 2018 році відносно 2017 року.

Запаси Товариства у 2018 році знизилися на 76,51%, з них: виробничі запаси на 67,41%, готова продукція на 93,19%. Такі групи, як незавершене виробництво та товари, мали тенденцію до зростання в цей час на 72,97% та 1,12% відповідно. У наступному ж періоді вартість запасів зросла на 585,91%, з них: виробничі запаси на 124,04%, незавершене виробництво на 32,81%, готова продукція на 295,24%, товари на 34547,78%.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги у 2018 році відносно 2017 знизилась на 36,44%, а в наступному періоді спостерігаємо її зростання на 108,92%, що вважається негативної тенденцією для підприємства.

У 2018 році дебіторська заборгованість за виданими авансами зменшилась на 59,11%, дебіторська заборгованість з бюджетом - на 72,09%, а у 2019 році відбулося зростання першого зазначеного показника на 49,82 %, а дебіторська заборгованість з бюджетом мала спадну тенденцію, що призвело до зниження на 82,05% відносно 2018 року.

Зменшення у 2018 році відбулось по групах: інша поточна дебіторська заборгованість на 18,41%, витрати майбутніх періодів на 99,25%, інші оборотні активи на 57,96%. У 2019 році по цих самих групах спостерігається нарощення вартості: на 52,4%, на 500% та 100,95% відповідно.

У аналізованому періоді прослідковувалось підвищення по групі гроші та їх еквіваленти на 66,07% у 2018 та на 1191,99% у 2019 роках.

Також варто звернути увагу на динаміку структури оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр. (табл.2.9). Графічно представимо структуру оборотних активів підприємства на рис.2.12 – 2.14 для наочності.

**Структура оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за
2017-2019 рр.**

Види активів	2017		2018		2019	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Запаси:	29639,00	27,05	6963,00	15,12	47760,00	39,95
виробничі запаси	18379,00	16,77	5989,00	13,00	13418,00	11,22
незавершене виробництво	74,00	0,07	128,00	0,28	170,00	0,14
готова продукція	11097,00	10,13	756,00	1,64	2988,00	2,50
товари	89,00	0,08	90,00	0,20	31183,00	26,08
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	20809,00	18,99	13226,00	28,71	27632,00	23,11
Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
за виданими авансами	17902,00	16,34	7320,00	15,89	10967,00	9,17
з бюджетом:	28324,00	25,85	7904,00	17,16	1419,00	1,19
у тому числі з податку на прибуток	468,00	0,43	0,00	0,00	0,00	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	4437,00	4,05	3620,00	7,86	5517,00	4,61
Гроші та їх еквіваленти:	669,00	0,61	1111,00	2,41	14354,00	12,01
готівка	1,00	0,00	1,00	0,00	1,00	0,00
рахунки в банках	668,00	0,61	1110,00	2,41	14353,00	12,01
Витрати майбутніх періодів	134,00	0,12	1,00	0,00	6,00	0,01
Інші оборотні активи	7655,00	6,99	5920,00	12,85	11896,00	9,95
Усього	109569,00	100,00	46065,00	100,00	119551,00	100,00

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Структура оборотних активів відображає фінансовий стан підприємства на дату складання звітності і свідчить про рівень комерційної та фінансово-економічної роботи.

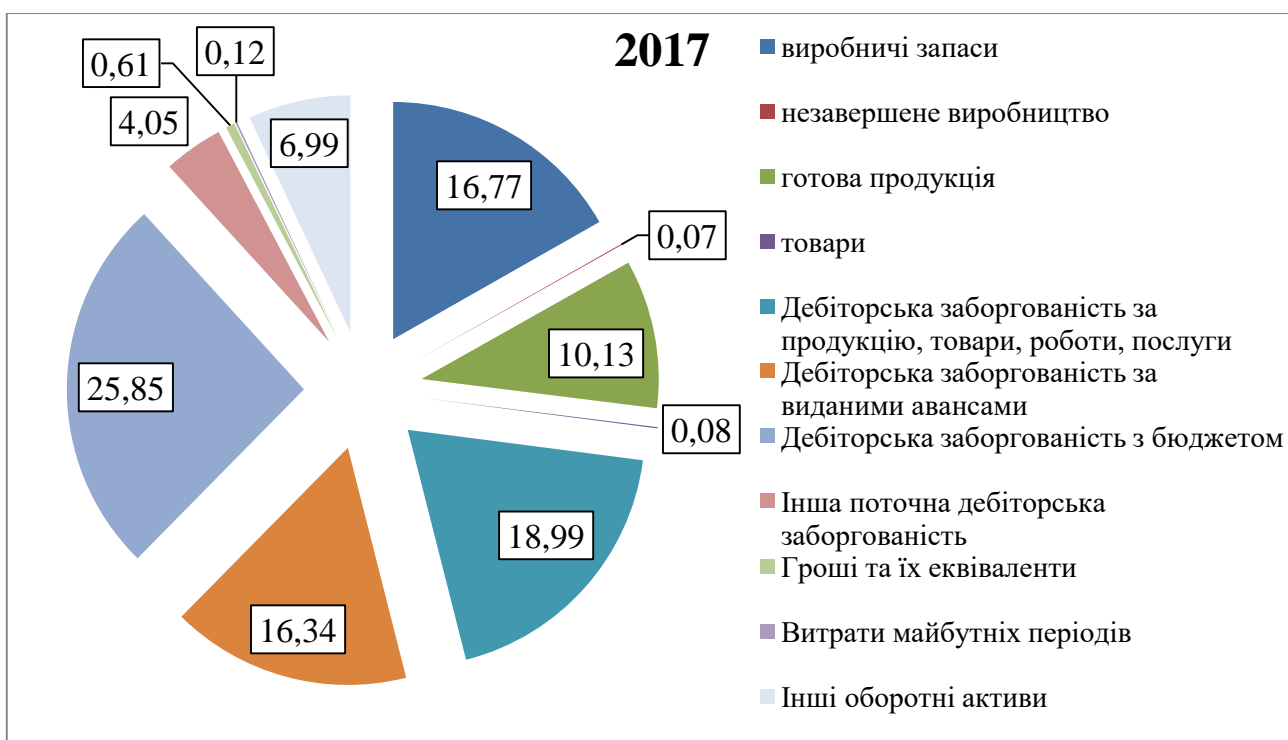

Рис. 2.12. Структура оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 рік

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

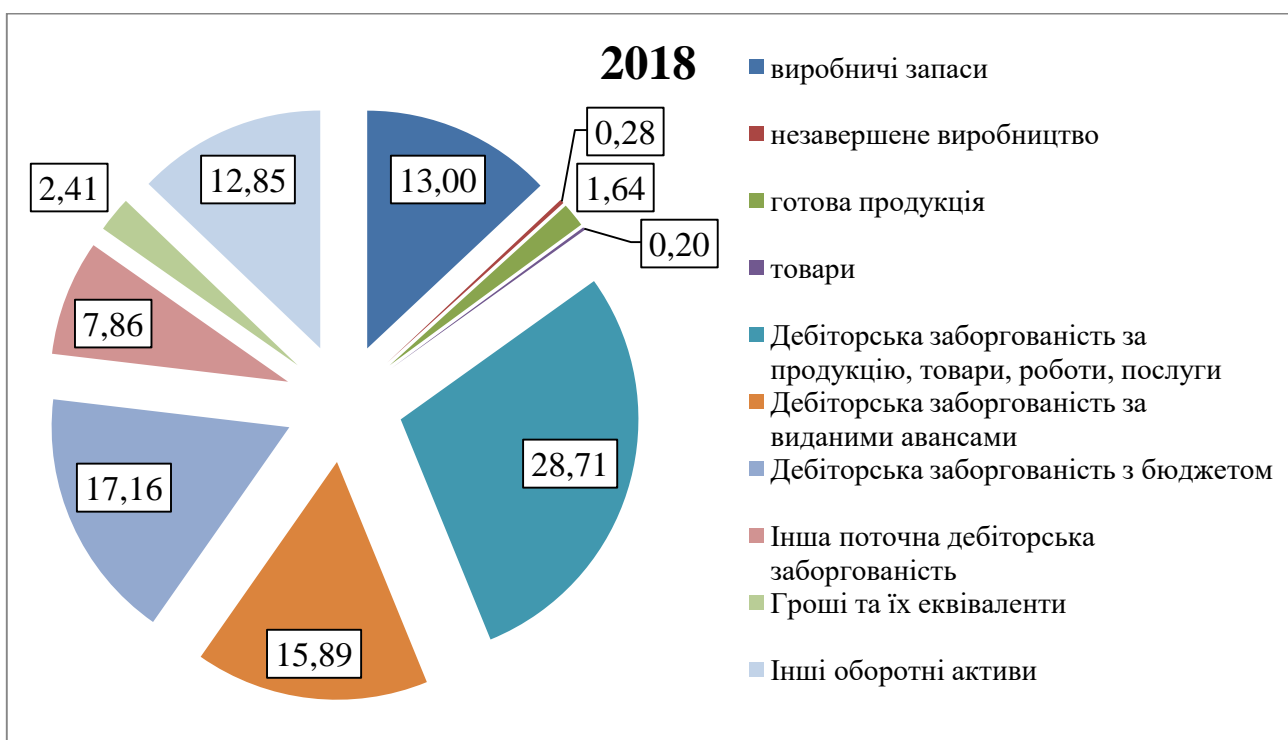

Рис. 2.13. Структура оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2018 рік

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

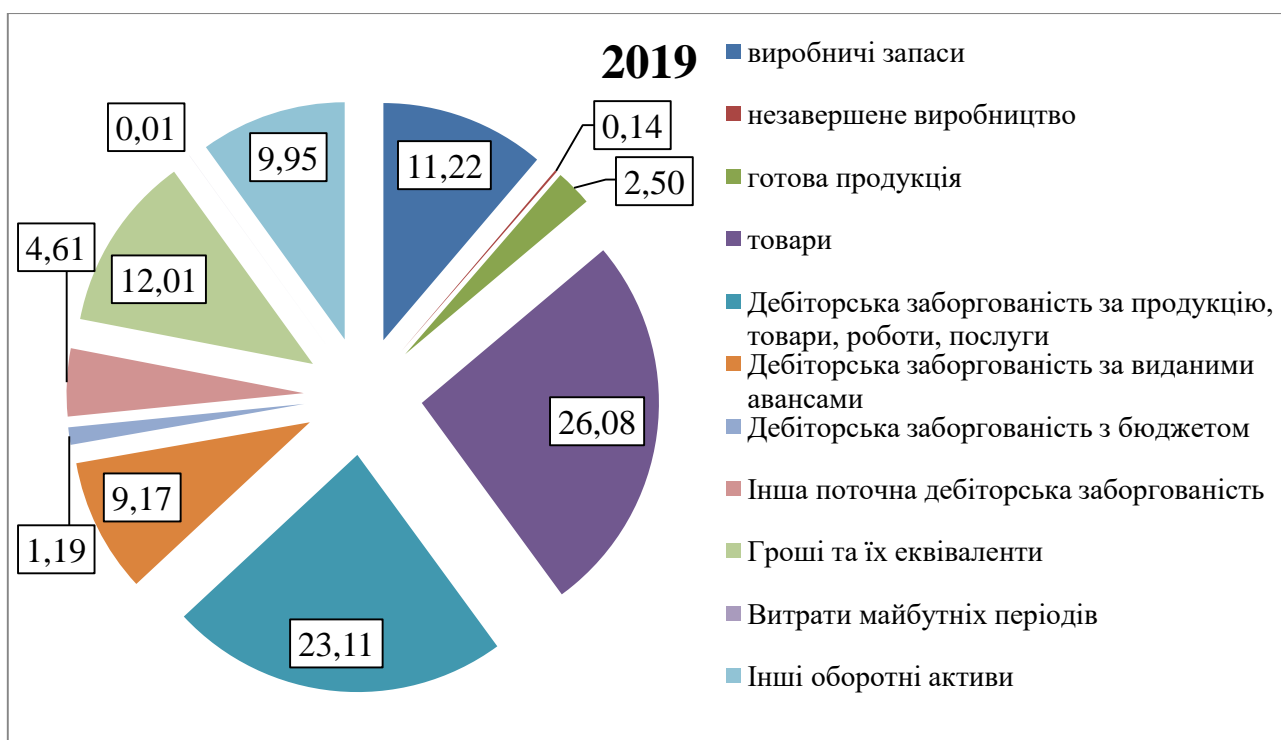

Рис. 2.14. Структура оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2019 рік

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Отже, на основі вертикального аналізу та рисунків можна сказати, що у структурі оборотних активів в 2017 році переважали запаси (виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція та товари) і становили 27,05% вартості оборотних активів Товариства; у 2018 році – дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги, що становила 28,71%; у 2019 році – запаси, які становили частку в 39,95% від вартості оборотних активів компанії.

Важливе значення мають запаси, зокрема такий показник як частка виробничих запасів в сумі оборотних активів, яка свідчить про наявність виробничих запасів у підприємства і характеризує його можливість продовжувати господарську діяльність. Підкреслимо, що підвищення питомої ваги запасів у 2019 році свідчить про нарощення виробництва, при цьому стаття виробничі запаси, де обліковується сировина, основні та допоміжні матеріали, паливо і напівфабрикати, має найвищу долю за аналізований період (16,77%; 13%; 11,22%).

Слід звернути увагу на помітну долю дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги (18,99% у 2017 р.; 28,71% у 2018 р.; 23,11% у 2019 р.),

адже це свідчить про необачну кредитну політику жиркомбінату щодо покупців.

Дослідження основних показників ефективності використання оборотних активів буде розглянуто у наступних підрозділах роботи (п.2.4).

Варто сказати, що обов'язковою умовою функціонування будь-якої підприємницької структури є поєднання засобів виробництва та трудових ресурсів. Саме тому подальший аналіз включатиме такий важливий ресурс підприємства, як його працівники.

Є.П. Качан визначає поняття «трудові ресурси», як частину працездатного населення, що володіє фізичними та інтелектуальними здібностями й знаннями, що необхідні для здійснення корисної діяльності [53, с.38]. Вони являють собою сукупність робітників різного професійно-кваліфікованого рівня, що зайняті на підприємстві, та входять до його облікового складу [54, с. 123].

Отже, доцільно буде розглянути наявні трудові ресурси на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за аналізований період. Для цього дослідимо динаміку чисельності та структуру персоналу, показники руху робочої сили та використання коштів на оплату праці. У табл. 2.10 зобразимо динаміку та структуру персоналу ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 - 2019 рр.

Річна фінансова звітність Товариства щодо персоналу дає можливість стверджувати наступне: кадрова програма компанії спрямована на забезпечення рівня кваліфікації її працівників операційним потребам підприємства: проведення щорічних навчань з охорони праці, відвідування семінарів та прослуховування вебінарів для підвищення кваліфікації працівників, а також постійне відвідування семінарів, конференцій, що проводяться органами державної влади [51].

На рисунку 2.15 детально зобразимо структуру працівників комбінату, що складається з промислово-виробничого персоналу та непромислового персоналу.

Трудові ресурси ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, чол.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Чисельність всього:	206	238	222	32	-16	15,53	-6,72
В т.ч. ПВП	197	226	213	29	-13	14,72	-5,75
Непромисловий персонал	9	12	9	3	-3	33,33	-25,00
Структура ПВП: основні робітники	136	167	153	31	-14	22,79	-8,38
Працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв	33	29	29	-4	0	-12,12	0,00
Адміністративний персонал	28	30	31	2	1	7,14	3,33

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

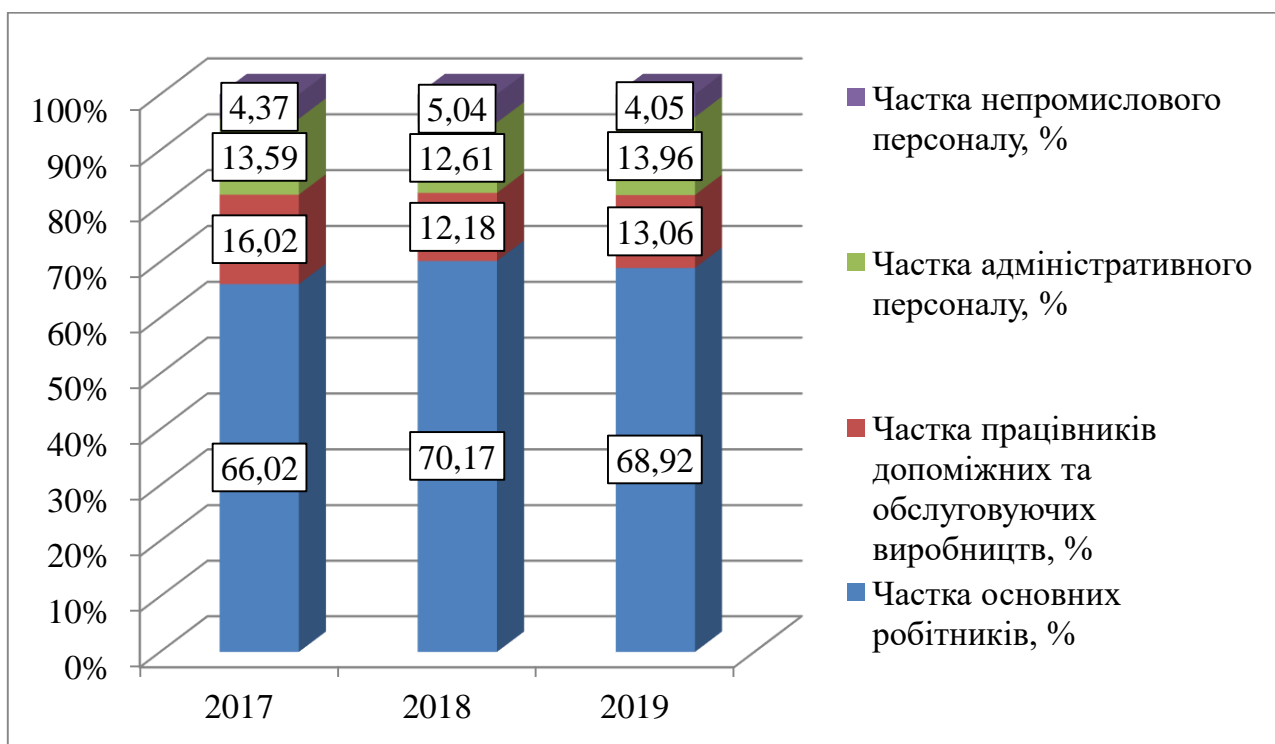

Рис. 2.15. Структура трудових ресурсів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

За даними табл. 2.10 бачимо, що загальна чисельність працівників змінювалась у періоді, а в 2019 році становила 222 особи. Прослідковується наступна динаміка: збільшення чисельності у 2018 році на 32 особи (15,53%) та зниження у 2019 році на 16 осіб (6,72%). Виходячи з цього чисельність промислово-виробничого персоналу Товариства у 2018 році становила 226 ос., коли у 2017 році дорівнювала 197 ос., у наступному році відбулося зниження кількості працівників цієї групи на 5,75% до значення 213 осіб.

Представлений рисунок показує частку в загальній структурі працівників промислово-виробничого персоналу, що складає в 2019 році 95,95%, та непромислового персоналу - 4,05%. Можна стверджувати, що структура трудових ресурсів жиркомбінату була постійною, адже не зазнала значних змін протягом періоду.

Щодо структури промислово-виробничого персоналу, то найбільшу частку займають у складі основні робітники та становлять 66,02%, 70,17% та 68,92% за 2017, 2018, 2019 роки відповідно. Доля працівників допоміжних та обслуговуючих виробництв становила 16,02%, 12,18% та 13,06% протягом періоду. Третє місце у складі персоналу, що задіяне у виробництві належить групі адміністративного персоналу з долею 13,59% у 2017 році, 12,61% у 2018 році та 13,96% у 2019 році. Найменшу частку займає непромисловий персонал, що складає 4,37%, 5,04% та 4,05% протягом періоду.

Враховуючи зміни кількості працівників на комбінаті, ми вважаємо за потрібне провести аналіз руху трудових ресурсів на підприємстві (табл. 2.11).

Рух робочої сили - це процес який являє собою поповнення, звільнення та динаміку облікової чисельності робітників.

До прийнятих на роботу осіб належать особи, зареєстровані на підприємстві за дорученням власника підприємства, установи, організації або органу, яким він доручив наймати. До списку звільнених осіб припадають усі працівники, які покинули роботу на цьому підприємстві, незважаючи на причини їх звільнення [55].

**Аналіз руху трудових ресурсів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»
за 2017 – 2019 рр.**

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, чол.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	206	238	222	32	-16	15,53	-6,72
Прийнято працівників за рік:	44	1	2	-43	1	-97,73	100,00
З них жінки	15	0	2	-15	2	-100,00	-
Вибуло працівників за рік:	12	17	4	5	-13	41,67	-76,47
З них жінки	11	7	3	-4	-4	-36,36	-57,14
Плинність кадрів за власним бажанням	10	12	3	2	-9	20,00	-75,00
З них жінок	10	5	2	-5	-3	-50,00	-60,00
Плинність кадрів за згодою сторін	1	5	1	4	-4	400,00	-
З них жінок	1	2	1	1	-1	100,00	-
Плинність кадрів за порушення трудової дисципліни	1	0	0	-1	0	-100,00	-
З них жінок	0	0	0	0	0	-	-
Коефіцієнт обороту по прийому, %	21,36	0,42	0,90	-20,94	0,48	-	-
Коефіцієнт обороту по вибуттю, %	5,83	7,14	1,80	1,32	-5,34	-	-
Коефіцієнт плинності кадрів, %	5,34	5,04	1,35	-0,30	-3,69	-	-

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Згідно наведених даних, спостерігаємо тенденцію до зниження кількості прийнятих працівників у період 2017 – 2019 рр., при цьому найбільша кількість вибулих зареєстрована з 2017 по 2018 рік – 17 осіб.

Бачимо, що на підприємстві наявні звільнені працівники за порушення трудової дисципліни у 2017 році (1 особа), відмітимо найбільшу плинність кадрів за власним бажанням (10 осіб у 2017 р., 12 осіб у 2018 р. та 3 особи у 2019 р.), також присутня плинність за згодою сторін.

Розраховані показники руху робочої сили свідчать про різке зниження кількості працівників, що прагнуть працювати на жиркомбінаті. Значення коефіцієнта по прийому, який характеризує питому вагу прийнятих на підприємство працівників протягом досліджуваного періоду у середньообліковій чисельності, істотно знизився та на 2019 рік склав 0,9%, коли у 2017 році він становив 21,36% [56].

Коефіцієнт обороту з вибуття, що характеризує питому вагу працівників звільнених з підприємства за всіма причинами у середньообліковій чисельності персоналу, у 2018 році дорівнював 7,14%, що на 1,32 в.п. більше ніж у 2017 році. У наступному році цей показник покращив своє значення та становив 1,8%, тобто знизився на 5,34 в.п. - це вважається позитивною тенденцією, адже при мінімальному значенні цього показника можна говорити про те, що працівники цінують свою роботу та задоволені умовами праці [56].

Коефіцієнт плинності кадрів, який показує питому вагу звільнених працівників за прогули та інші порушення трудової дисципліни, за станом здоров'я і за власним бажанням, за досліджуваний період зменшувався: у 2018 році до позначки 5,04% порівняно з 2017 роком (5,34%). Найменше значення показника плинності кадрів спостерігалось у 2019 році (1,35%) – така ситуація вважається позитивно, бо чим менший показник плинності, тим краща організована робота в компанії [57].

У таблиці 2.12 проаналізуємо фонд оплати праці (ФОП) працівників жиркомбінату за 2017 – 2019. Зобразимо структуру фонду оплати праці на жиркомбінаті за аналізований період на рисунку 2.16.

**Фонд оплати праці на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 –
2019 рр.**

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Фонд оплати праці, тис. грн	16712,50	25726,00	28870,51	9013,50	3144,51	53,93	12,22
<i>В т.ч. ПВП:</i>	15998,34	24481,97	27995,57	8483,63	3513,60	53,03	14,35
Основні робітники	11764,32	17886,4	20885,41	6122,08	2999,01	52,04	16,77
Працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв	1705,82	2497,37	2994,72	791,55	497,35	46,40	19,91
Адміністративний персонал	2528,20	4098,2	4115,44	1570,00	17,24	62,10	0,42
<i>Непромисловий персонал</i>	714,16	1244,03	874,94	529,87	-369,09	74,19	-29,67
Фонд основної заробітної плати, тис. грн:	8495,2	11701,01	13500,54	3205,81	1799,53	37,74	15,38
<i>В т.ч. ПВП:</i>	8148,52	11096,78	13009,1	2948,26	1912,32	36,18	17,23
Основні робітники	5673,28	7924,6	9542,41	2251,32	1617,81	39,68	20,42
Працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв	1267,2	1367,28	1457,29	100,08	90,01	7,90	6,58
Адміністративний персонал	1208,04	1804,9	2009,4	596,86	204,50	49,41	11,33
<i>Непромисловий персонал</i>	346,68	604,23	491,44	257,55	-112,79	74,29	-18,67
Фонд додаткової заробітної плати, тис. грн	8005,80	13037,5	14311,37	5031,70	1273,87	62,85	9,77
<i>В т.ч. ПВП:</i>	7648,72	12490,1	13982,27	4841,38	1492,17	63,30	11,95
Основні робітники	5941,4	9364,4	10528,4	3423,00	1164,00	57,61	12,43
Працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв	428,22	1034,3	1446,43	606,08	412,13	141,53	39,85

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Адміністративний персонал	1279,10	2091,4	2007,44	812,30	-83,96	63,51	-4,01
<i>Непромисловий персонал</i>	357,08	547,4	329,1	190,32	-218,30	53,30	-39,88
Ін.заохочувальні та компенсаційні виплати, тис грн:	211,50	987,49	1058,6	775,99	71,11	366,90	7,20
<i>В т.ч. ПВП:</i>	201,10	895,09	1004,2	693,99	109,11	345,10	12,19
Основні робітники	149,64	597,4	814,6	447,76	217,20	299,22	36,36
Працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв	10,4	95,79	91	85,39	-4,79	821,06	-5,00
Адміністративний персонал	41,06	201,9	98,6	160,84	-103,30	391,72	-51,16
<i>Непромисловий персонал</i>	10,40	92,4	54,4	82,00	-38,00	788,46	-41,13
Середня заробітна плата працівників, тис.грн, всього:	6,76	9,01	10,84	2,25	1,83	33,24	20,31
<i>В т.ч. ПВП</i>	6,77	9,03	10,95	2,26	1,93	33,39	21,33
Основні робітники	7,21	8,93	11,38	1,72	2,45	23,82	27,45
Працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв	4,31	7,18	8,61	2,87	1,43	66,60	19,91
Адміністративний персонал	7,52	11,38	11,06	3,86	-0,32	51,29	-2,82
Непромисловий персонал	6,61	8,64	8,10	2,03	-0,54	30,65	-6,23

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Результати розрахунків дають змогу проаналізувати середню заробітну плату працівників підприємства. У 2017 році основні робітники компанії мали заробітну плату у розмірі близько 7,21 тис.грн., працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв – 4,31 тис.грн., адміністративний персонал –

7,52 тис.грн., непромисловий – 6,61 тис.грн. при встановленій мінімальній заробітній платі в Україні 3200 грн.

У 2018 році спостерігається підвищення зарплати по всім групам персоналу у зв'язку з підвищенням мінімальної зарплати до рівня 3723 грн. Основні робітники отримали середню заробітну плату, що становила 8,93 тис.грн., працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв – 7,18 тис.грн., адміністративний персонал – 11,38 тис.грн., невиробничий – 8,64 тис.грн.

У 2019 році при мінімальній заробітній платі в 4173 грн. працівники жиркомбінату отримували: основні робітники – 11,38 тис.грн., працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв – 8,61 тис.грн., адміністративний персонал – 11,06 тис.грн., непромисловий персонал – 8,1 тис.грн.

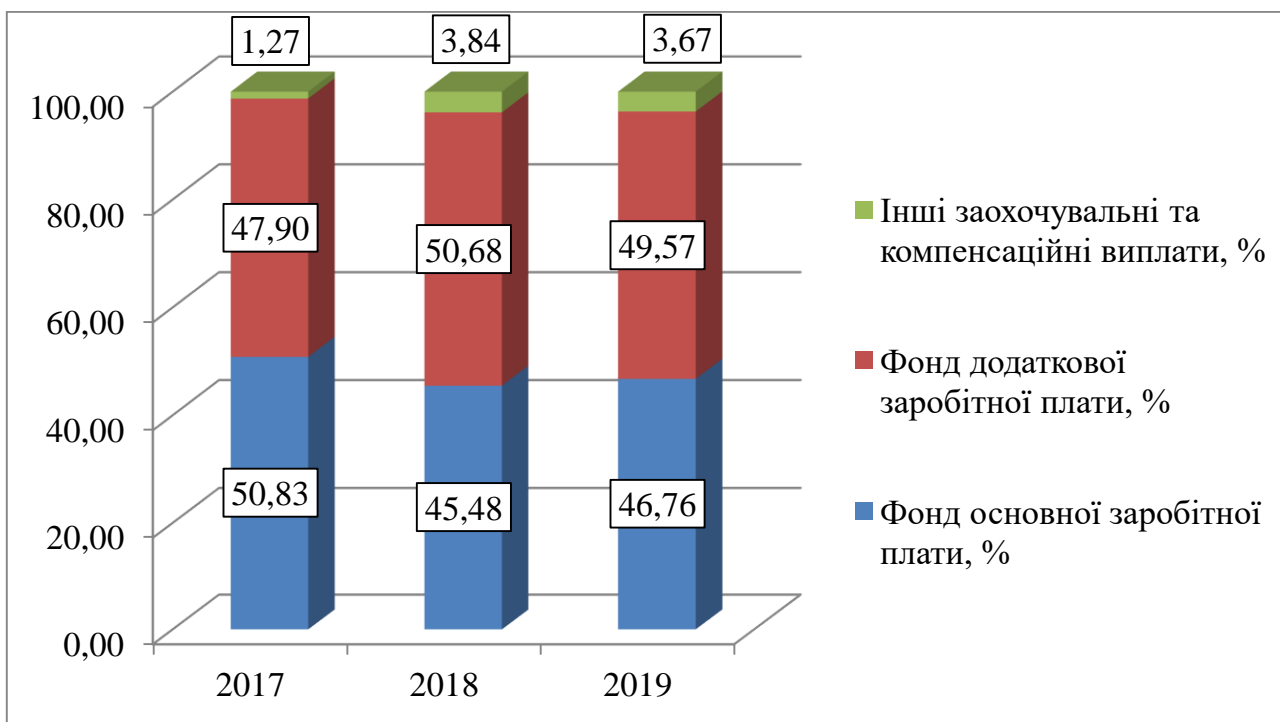

Рис. 2.16. Структура фонду оплати праці ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Зміна розміру ФОП Товариства в цілому виглядає так: зростання на 53,93% у 2018 році та на 12,22% у 2019 році. Така динаміка спостерігається через підвищення мінімальної заробітної плати в Україні з 3200 грн. до 4173 грн. та збільшення чисельності персоналу у 2018 році.

За рисунком бачимо зниження частки фонду основної заробітної плати в структурі ФОП при збільшенні його розміру в періоді на 37,74% у 2018 та 15,38% у 2019 році. У цей час частка фонду додаткової зарплати зросла з 47,9% до 49,57% при збільшенні його розміру, що свідчить про підвищення доплат, надбавок, премій, пов'язаних з виконанням виробничих завдань і функцій для працівників. Частка інших заохочувальних виплат невелика та по рокам відповідно становить 1,27%, 3,84%, 3,67%.

Проаналізуємо динаміку та структуру операційних витрат підприємства за даними таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Динаміка та структура операційних витрат ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017-2019 рр.

Показник	2017		2018		2019		Відхилення			
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
							2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Матеріальні витрати, тис. грн.	272172	80,98	186705	73,36	48559	38,84	-85467	-138146	31,40	-73,99
Витрати на оплату праці, тис. грн.	17063	5,08	21894	8,60	28380	22,70	4831	6486	28,31	29,62
Амортизаційні відрахування, тис. грн.	3115	0,93	7583	2,98	11217	8,97	4468	3634	143,43	47,92
Інші операційні витрати, тис. грн.	40294	11,99	33659	13,22	30551	24,44	-6635	-3108	-16,47	-9,23
Відрахування на соціальні заходи, тис. грн.	3439	1,02	4671	1,84	6312	5,05	1232	1641	35,82	35,13
Операційні витрати – разом, тис. грн.	336083	100,00	254512	100,00	125019	100,00	-81571	-129493	-24,27	-50,88

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» витрати операційної діяльності групуються за такими економічними

елементами: матеріальні затрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація та інші операційні витрати [58].

Матеріальні витрати в динаміці на підприємстві мають спадну тенденцію, про що говорять розрахунки: зменшення у 2018 році на 85467 тис.грн. або 31,4% та у 2019 році на 138146 тис.грн. або 74%.

Витрати на оплату праці і, відповідно, відрахування на соціальні заходи Товариства зростають в досліджуваному періоді: у 2018 році – на 28,31% та на на 35,13%; у 2019 році – на 29,62% та на 35,13%.

Амортизаційні відрахування комбінату у динаміці зростають: на 4468 тис.грн. або 143,43% у 2018 році відносно 2017 року; на 3634 тис.грн. або 47,92% у 2019 році.

Графічно структуру операційних витрат покажемо на рис. 2.17.

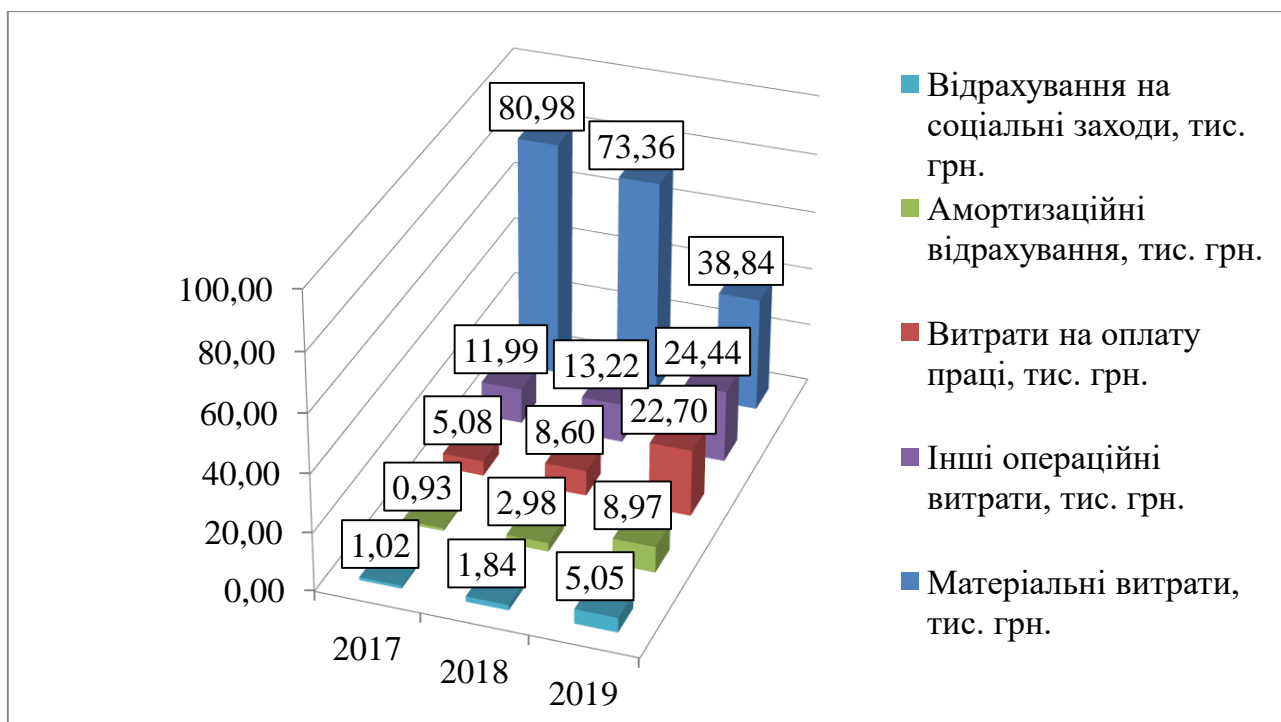

Рис. 2.17. Структура операційних витрат ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017- 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Дані рис. 2.16 свідчать про матеріаломісткий характер виробництва: частка матеріальних витрат 2017 році становила 80,98%, у 2018 році – 73,36%, у 2019 році – 38,84%. Але матеріальні витрати за період зменшились, що говорить про зменшення постачання сировини та основних матеріалів,

купівельних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, та внаслідок зменшення обсягу виробництва підприємством.

Навпаки витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи збільшуються, що пов'язано зі збільшенням кількості працівників на підприємстві та підвищенням мінімальної заробітної плати. Витрати, зумовлені оплатою праці, становлять 5,08%, 8,6% та 22,7% за 2017-2019 рр. в структурі витрат. Відрахування на соціальні заходи займають 1,02% у 2017 році, 1,84% у 2018 році та 5,05% у 2019 році.

Амортизаційні відрахування становлять незначну долю: 0,93%, 2,98% та 8,97%. Інші операційні витрати зростають за період та складають 11,99%, 13,22% та 24,44%.

2.3. Оцінка фінансового стану підприємства

Однією з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства є його фінансовий стан. Положенням «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» фінансовий стан підприємства визначається як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства, реальні й потенційні можливості підприємства [59]. На основі наданого визначення можна стверджувати, що фінансовий стан є комплексним поняттям, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства.

Оцінка фінансового стану дає керівництву можливість визначити платоспроможність, ліквідність, рентабельність компанії, а на основі цього спрогнозувати майбутній розвиток та спланувати роботу таким чином, щоб досягти найкращих результатів.

Насамперед розглянемо показники фінансових результатів діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 роки (табл. 2.14).

**Динаміка основних показників фінансових результатів діяльності
ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.**

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	423451	236131	287682	-187320	51551	-44,24	21,83
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	386588	246220	268380	-140368	22160	-36,31	9,00
Валовий прибуток (збиток), тис.грн.	36863	-10089	19302	-46952	29391	-127,37	-291,32
Інші операційні доходи, тис.грн.	68182	20427	2781	-47755	-17646	-70,04	-86,39
Адміністративні витрати, тис.грн.	7249	7631	10050	382	2419	5,27	31,70
Витрати на збут, тис.грн.	16297	13919	10634	-2378	-3285	-14,59	-23,60
Інші операційні витрати, тис.грн.	67902	24688	10001	-43214	-14687	-63,64	-59,49
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток), тис.грн.	13597	-35900	-8602	-49497	27298	-364,03	-76,04
Фінансові витрати, тис.грн.	5912	23954	27950	18042	3 996	305,18	16,68
Інші витрати, тис.грн.	1	43	213	42	170	4200,00	395,35
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток), тис.грн.	7684	-59897	-36765	-67581	23132	-879,50	-38,62
Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	-2189	0	0	2189	0	-100,00	-
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис.грн.	5495	-59897	-36765	-65392	23132	-1190,0	-38,62

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

З таблиці 2.14 бачимо, що чистий дохід від реалізації продукції у 2018 році знизився на 44,24%, у 2019 році сума виручки від реалізації зростає на 21,83%, що вважається позитивною тенденцією для жиркомбінату, хоча підприємство не змогло налагодити виробництво та збут таким чином, щоб повернутися до показників 2017 року.

Ситуація з динамікою собівартості у періоді говорить про її зниження у 2018 році на 36,31%, але при цьому вона перевищувала показник чистого доходу від реалізації продукції на 10089 тис.грн., у 2019 собівартість подорожчала на 9% відносно попереднього року, при цьому валовий прибуток становив 19302 тис.грн., що на 291,32% більше ніж за 2018 рік.

З урахуванням підвищення з 2017 по 2019 рр. адміністративних, фінансових та інших витрат і одночасним зниженням інших операційних доходів та витрат, витрат на збут, ми спостерігаємо збиток від діяльності. У цілому динаміка фінансового результату виглядає так: зниження прибутку у 2018 році на 1190% (збиток у розмірі 59897 тис.грн. проти 5495 тис.грн. прибутку у 2017 р.) та зниження суми збитку у 2019 році на 38,62% (збиток 36765 тис.грн. проти збитку 59897 тис.грн. у 2018 р.). Така ситуація свідчить про тяжкий фінансовий стан підприємства та в результаті може призвести до банкрутства.

Необхідно провести аналіз доходів і витрат, адже у ході їх порівняння й визначаються фінансові результати. У табл. 2.15 зазначена динаміка та структура доходів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за досліджуваний період.

Таблиця 2.15

Динаміка та структура доходу ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017-2019 рр.

Показник	2017		2018		2019		Відхилення			
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
							2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Чистий дохід від реал.прод., тис. грн.	423451	86,13	236131	92,04	287682	99,04	-187320	51551	-44,24	21,83
Інші операційні доходи, тис. грн.	68182	13,87	20427	7,96	2781	0,96	-47755	-17646	-70,04	-86,39
Доходи - всього, тис. грн.	491633	100,00	256558	100,00	290463	100,00	-235075	33905	-47,82	13,22

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

На рисунку 2.18 покажемо динаміку структури доходів підприємства.

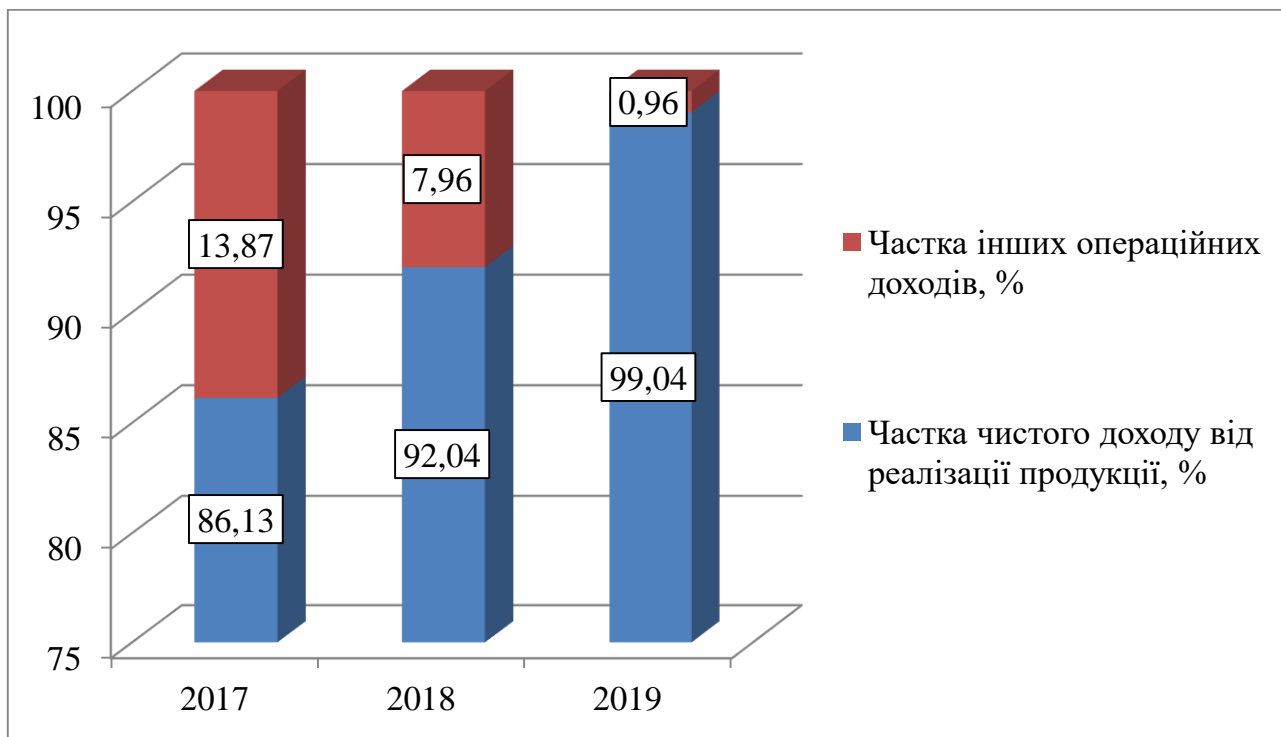

Рис. 2.18 Динаміка структури доходу на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017- 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

З рисунку видно, що головну роль у структурі доходів займає чистий дохід від реалізації продукції, у періоді з 2017 по 2019 роки він складає 86,13%, 92,04% та 99,04% відповідно, а решту приносять інші операційні доходи, що становлять 13,87%, 7,96% та 0,96%. Доходу від участі в капіталі та інших фінансових доходів за досліджуваний період не передбачалось.

У табл. 2.16 та 2.17 наведена динаміка та структура витрат жиркомбінату за 2017 – 2019 рр. На рисунках 2.19 – 2.21 зобразимо графічно структуру витрат за період для наочності.

За даними таблиці можна зробити висновок, що витрати Товариства у 2018 році знизилися на 167494 тис.грн. або на 34,61%, наступного року прослідковується їх незначне збільшення на 1073 тис.грн. або 3,4%. Собівартість продукції у 2017 році була максимальною і складала 386588 тис.грн., а мінімальною у 2018 році – 246220 тис.грн. (зниження на 36,31%). На 2019 рік собівартість складала 268380 тис.грн., що на 9% більше ніж за 2018

рік. Варто сказати, що зниження собівартості відбулося лише за рахунок зменшення обсягу виготовлення продукції через призупинення виробництва, відповідно знизилась витрати на збут на 14,59% у 2018 та 23,6% у 2017 році; інші операційні витрати на 63,64% та 59,49% відповідно. Також спостерігається підвищення інших витрат з 1 тис.грн. у 2017 до 213 тис.грн. у 2019 році.

Адміністративні витрати на жиркомбінаті за досліджуваний період зростали на 382 тис.грн. або 5,27% у 2018 році та на 2419 тис.грн. або 31,7% у 2019 році. Таку ж тенденцію мають фінансові витрати Товариства, що пов'язані з виплатою процентів за користування отриманими кредитами, за випущеними облігаціями чи фінансовою орендою: підвищення показника на 305,18% у 2018 та на 16,68% у 2019 році, що негативно відбивається на діяльності компанії.

Таблиця 2.16

**Динаміка витрат на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»
за 2017 - 2019 рр.**

Показник	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	386588	246220	268380	-140368	22160	-36,31	9,00
Адміністративні витрати, тис. грн.	7249	7631	10050	382	2419	5,27	31,70
Витрати на збут, тис. грн.	16297	13919	10634	-2378	-3285	-14,59	-23,60
Інші операційні витрати, тис. грн.	67902	24688	10001	-43214	-14687	-63,64	-59,49
Фінансові витрати, тис. грн.	5912	23954	27950	18042	3996	305,18	16,68
Втрати від участі в капіталі, тис. грн.	0	0	0	0	0	-	-
Інші витрати, тис. грн.	1	43	213	42	170	4200,00	395,35
Витрати – разом, тис. грн.	483949	316455	327228	-167494	1073	-34,61	3,40

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

**Структура витрат на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»
за 2017 – 2019 рр.**

Показники	2017		2018		2019	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	386588	79,88	246220	77,81	268380	82,02
Адміністративні витрати, тис. грн.	7249	1,50	7631	2,41	10050	3,07
Витрати на збут, тис. грн.	16297	3,37	13919	4,40	10634	3,25
Інші операційні витрати, тис. грн.	67902	14,03	24688	7,80	10001	3,06
Фінансові витрати, тис. грн.	5912	1,22	23954	7,57	27950	8,54
Втрати від участі в капіталі, тис. грн.	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші витрати, тис. грн.	1	0,0002	43	0,01	213	0,07
Витрати – разом, тис. грн.	483949	100,00	316455	100,00	327228	100,00

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

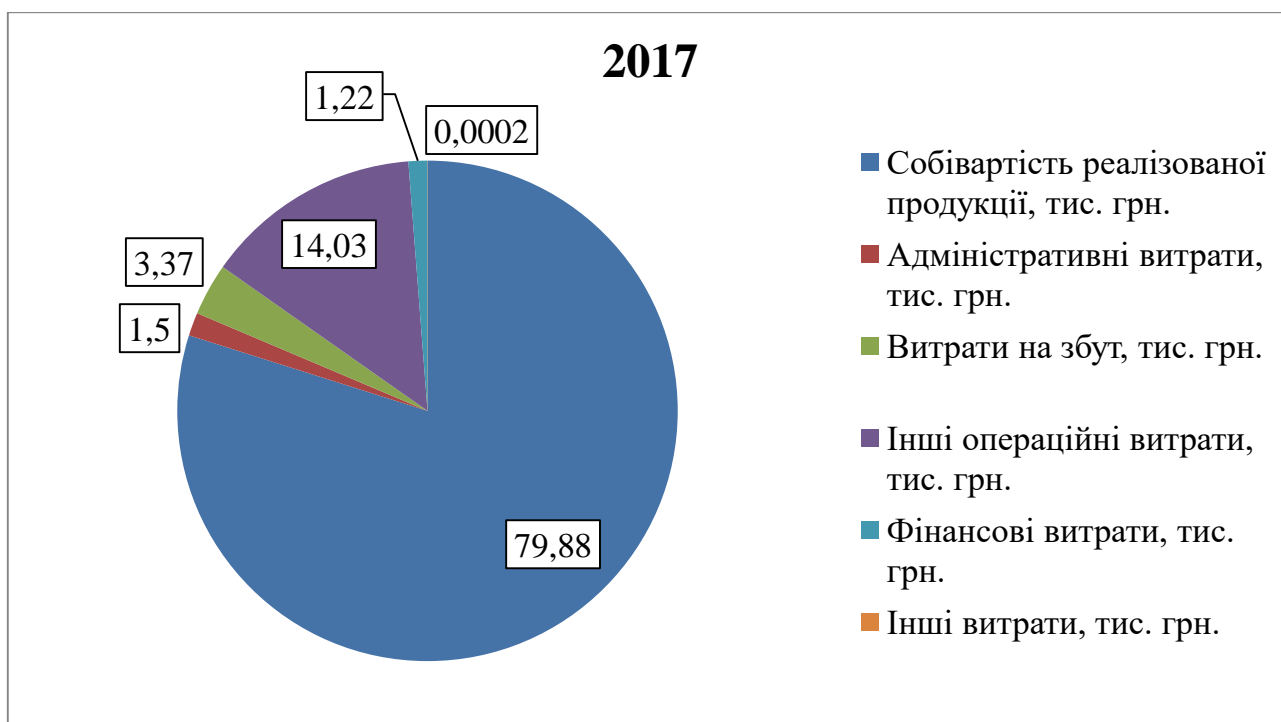

Рис. 2.19. Структура витрат на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 рік.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

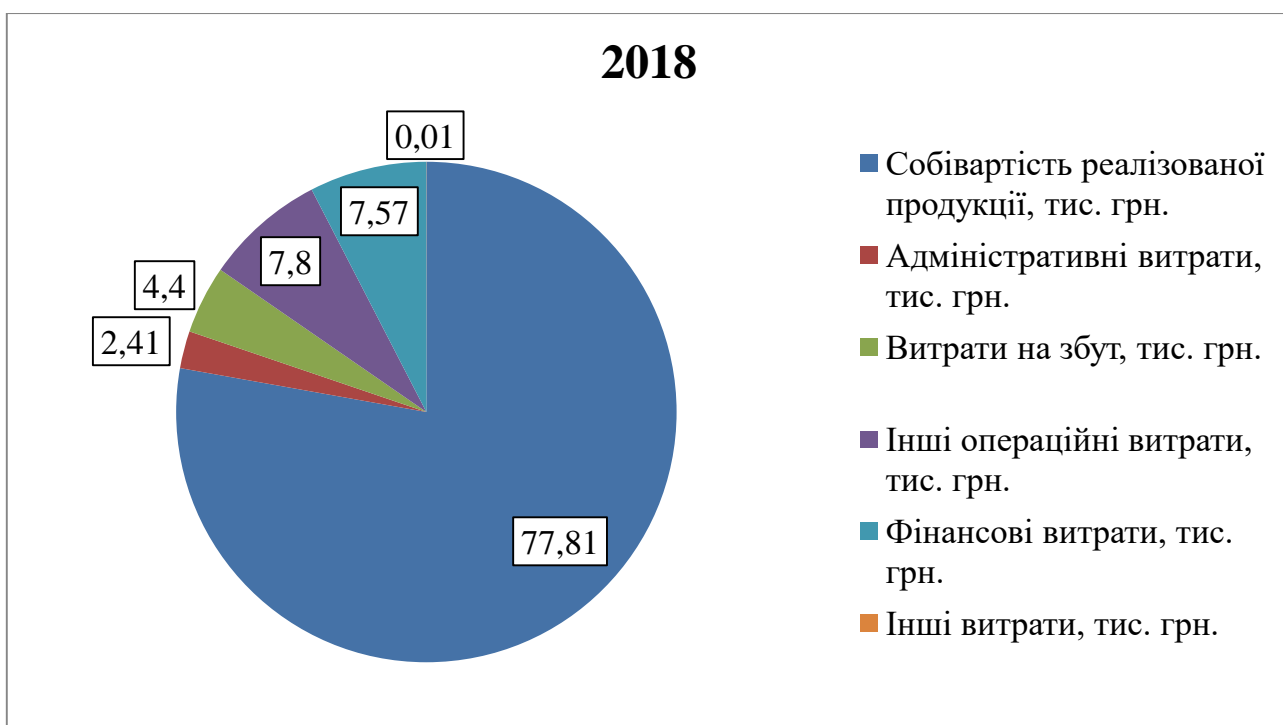

Рис. 2.20. Структура витрат на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2018 рік.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

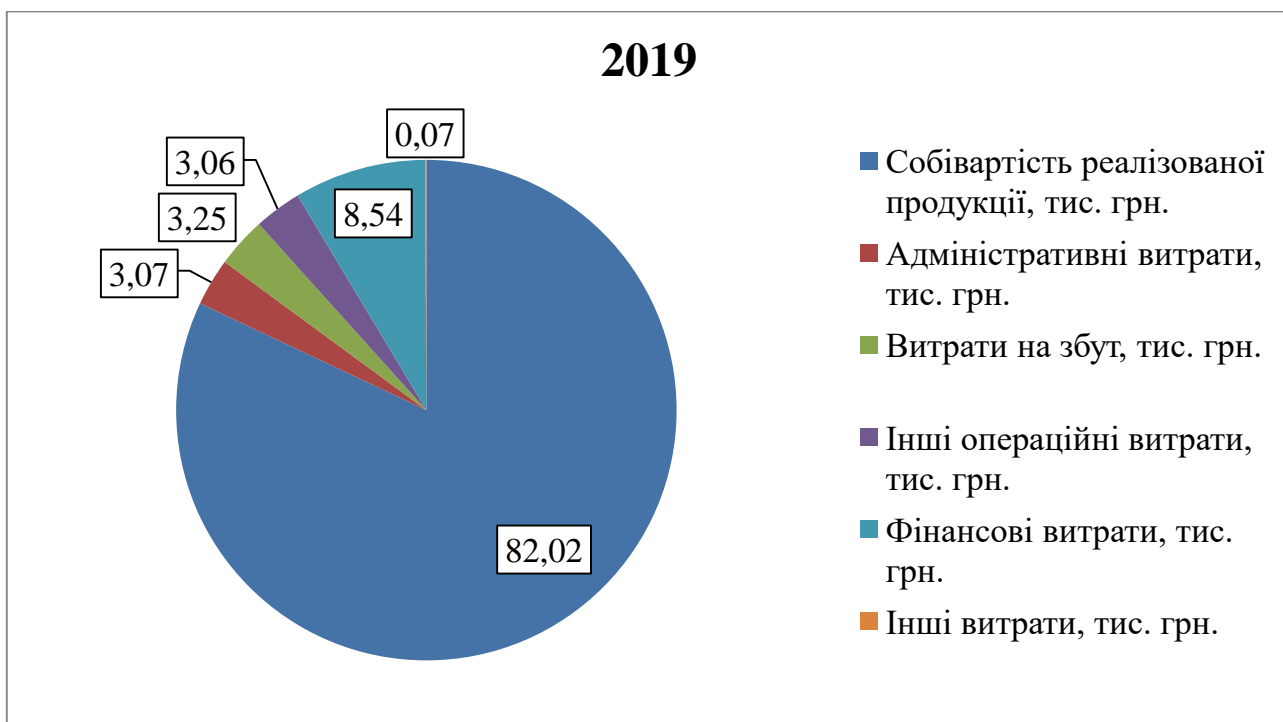

Рис. 2.21. Структура витрат на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2019 рік.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Відповідно до поданої таблиці та рисунків можемо зробити висновок про те, що у складі витрат переважала собівартість реалізованої продукції, що складала 79,88% усіх витрат у 2017; 77,81% у 2018 та 82,02% у 2019 роках. У 2018 році спостерігаємо зниження частки інших операційних витрат з 14,03% у 2017 до 3,06% при збільшенні суми та одночасно і частки фінансових витрат підприємства з 1,22% до 7,57% у 2018 та 8,54% у 2019 рр., тобто компанія стала більше коштів витрачати на сплату процентів за кредити навіть у розрізі зниження витрат Товариства. Інші складові витрат у структурі не зазнали значних змін.

Для проведення аналізу фінансово-економічного стану діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» потрібно розглянути показники, від яких він залежить. Так як всі показники фінансового стану перебувають у взаємозв'язку, то оцінювати реальний підприємство можна лише на підставі використання певного комплексу показників з урахуванням впливу різних факторів на показники [60]:

- показники оцінки ліквідності підприємства;
- показники оцінки майнового стану;
- показники оцінки фінансової стійкості підприємства;
- показники оцінки ділової активності підприємства;
- показники оцінки рентабельності підприємства.

Основними показниками, що визначають ліквідність підприємства з позиції короткострокової перспективи, є коефіцієнт абсолютної, швидкої та поточної ліквідності. Вони вказують на збалансованість поточних зобов'язань та оборотних активів підприємства та свідчать про рівень ризику наявності розривів у платіжному календарі [61]. Значення цих коефіцієнтів, що знаходиться в межах нормативних значень, свідчать про збалансованість структури капіталу, здатність суб'єкта господарювання відповідати за своїми короткостроковими зобов'язаннями, тобто вчасно погашати наявні борги та правильно організувати готівкові та безготівкові розрахунки підприємства [62].

Ці показники щодо ПрАТ «Ніжинський жмркомбінат» наведені в таблиці 2.18. Їх динаміку графічно зобразимо на рисунках 2.22 – 2.24.

Таблиця 2.18

Показники ліквідності (платоспроможності) ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017-2019 рр.

Показники	Нормативне значення	2017	2018	2019	Відхилення			
					абсолютне		відносне, %	
					2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	>1,5-2,5	1,97	0,83	0,45	-1,14	-0,38	-57,85	-45,80
Коефіцієнт ліквідності швидкої	>0,6-0,8	1,44	0,71	0,27	-0,73	-0,44	-50,95	-61,65
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	>0,2-0,35	0,01	0,02	0,05	0,01	0,03	66,50	169,84
Співвідношення короткострокової кредиторської до дебіторської заборгованості	>1	0,78	1,73	5,82	0,95	4,10	122,28	237,21

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

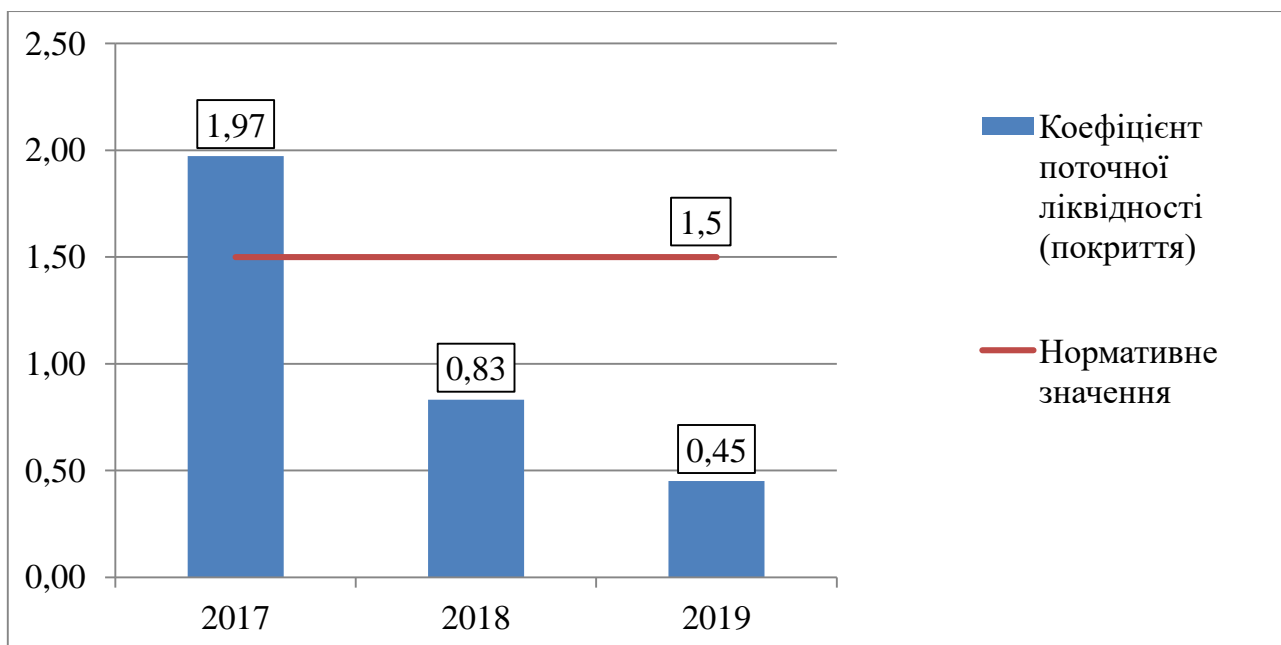

Рис. 2.22. Динаміка коефіцієнта покриття на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

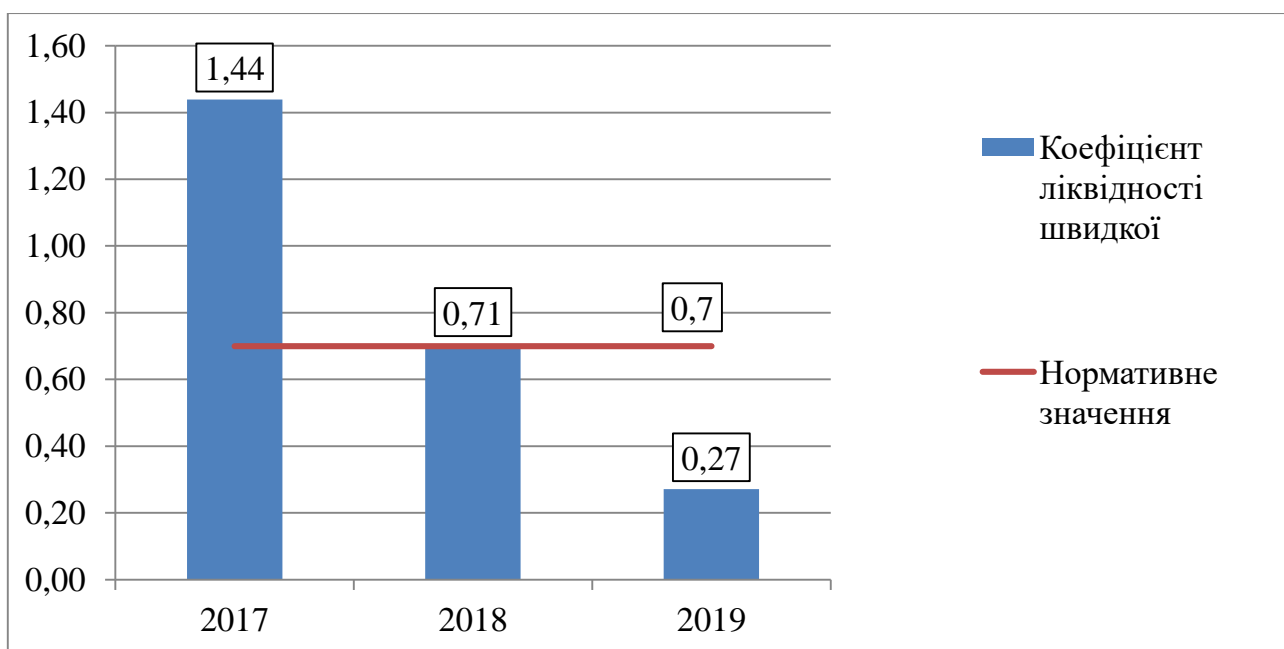

Рис. 2.23. Динаміка коефіцієнта швидкої ліквідності на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

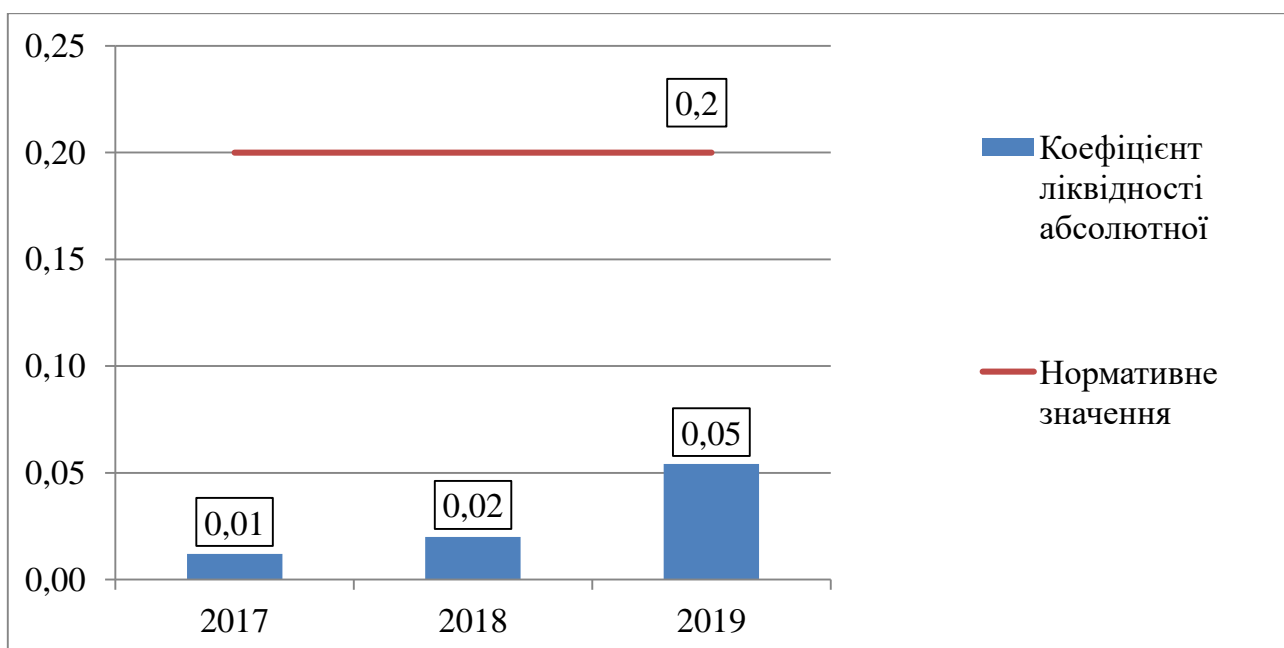

Рис. 2.24. Динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Згідно розрахунків та графіків, підприємство не є ліквідним, оскільки коефіцієнт покриття досягав нормативного значення лише у 2017 році, при цьому прослідковується тенденція до його зменшення, коли у 2019 році отримали значення 0,45. Показник нижче нормативного свідчить про

проблемний стан платоспроможності компанії, адже оборотних активів не вистачає для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. Це веде до зниження довіри з боку кредиторів, постачальників, інвесторів і партнерів.

Стосовно коефіцієнта швидкої ліквідності, який показує частку зобов'язань, яку можна погасити не лише за рахунок грошових коштів, але й за рахунок повернення дебіторської заборгованості [63], можемо зробити висновок, що в компанії за період 2017 – 2018 рр. було достатньо ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями, адже показник відповідав нормативному значенню і становив 1,44 та 0,71 відповідно, але тенденція до його зниження є негативною, адже компанія надає кредити покупцям і оборотність дебіторської заборгованості знизилась, тому бажаним є більш високе значення показника швидкої ліквідності для жиркомбінату.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно, тобто за рахунок грошей та їх еквівалентів. На підприємстві його значення нижче нормативного за весь досліджуваний період, що вказує на неможливість вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром.

Співвідношення короткострокової кредиторської та дебіторської заборгованості показує здатність розраховуватись з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року. Важлива збалансованість цього показника, тобто нормативне його значення 1. Розрахунки показали, що компанія у 2017 році більше надала коштів дебіторам, ніж залучила від кредиторів, адже значення показника становило 0,78, але у наступному періоді з 2018 по 2019 рр. спостерігаємо підвищення значення до 5,82 у 2019, що вказує на кризу ліквідності, бо жиркомбінат залучив коштів більше, ніж надав дебіторам у цьому ж році.

Продовжимо аналіз фінансового стану ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» проведенням оцінки фінансової стійкості сукупністю визначених показників, що вказують на ступінь залежності підприємства від позикового капіталу, у табл. 2.19.

Серед найбільш значущих вважається коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), який показує частку власного капіталу підприємства у загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. Чим вищим є значення цього показника, тим вищим є рівень фінансової стійкості підприємства і тим воно є більш незалежним від зовнішніх джерел фінансування. Істотне значення також має коефіцієнт фінансової стабільності – індикатор, який говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі. Високе значення говорить про низький рівень фінансових ризиків [64].

Таблиця 2.19

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017-2019 рр.

Показники	Нормативне значення	2017	2018	2019	Відхилення			
					абсолютне		відносне, %	
					2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Власні оборотні кошти (робочий капітал), тис.грн.	Збільшення	54038	-9321	-145633	-63359	-136312	-117	-1462
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	Збільшення, $0,1 \geq 2$	0,49	-0,20	-1,22	-0,70	-1,02	-141,03	-502,03
Маневреність власних оборотних коштів	Збільшення	0,01	-0,12	-0,10	-0,13	0,02	-1062,77	17,31
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами запасів	Збільшення, $>0,5$	1,82	-1,34	-3,05	-3,16	-1,71	-173,42	-127,79
Коефіцієнт покриття запасів	Збільшення, > 1	1,98	-1,32	0,83	-3,31	2,16	-166,68	162,95
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,4 – 0,7	0,004	-0,26	-0,33	-0,27	-0,06	-6699,58	-24,47

Показники	Нормативне значення	2017	2018	2019	Відхилення			
					абсолютне		відносне, %	
					2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт фінансової залежності	Зменшення	1,00	1,26	1,33	0,27	0,06	26,82	5,10
Коефіцієнт маневреності ВОК	Збільшення,> 0,5	59,38	-0,16	-1,51	-59,54	-1,36	-100,26	-866,22
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,67-1,5	0,004	-0,21	-0,25	-0,21	-0,04	-5303,72	-18,43
Показник фінансового леввериджу	Не нормується	188,73	-3,87	-1,30	-192,60	2,57	-102,05	66,40
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85-0,90	0,76	0,76	0,098	-0,001	-0,66	-0,17	-86,98

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Аналіз розрахунків, отриманих у таблиці 2.19, дає змогу зробити такі висновки:

– сума власних оборотних коштів жиркомбінату знижується на 117% у 2018 році і на 1462% у 2019 році, при цьому спостерігаємо негативне значення показника – це означає, що в компанії недостатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів.

– коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами говорить про здатність підприємства фінансувати оборотні активи за рахунок власних коштів. Бачимо негативне значення показника у 2018 (-0,2) та у 2019 (-1,22), що говорить про те, що весь власний капітал і довгострокові джерела спрямовані на фінансування необоротних активів і в компанії немає довгострокових коштів для формування власного оборотного капіталу. Для того, щоб покращити дану ситуацію підприємство потребує додаткового залучення коштів від власників жиркомбінату.

– маневреність власних оборотних коштів підприємства має від'ємне значення (-0,12 у 2018 році; -0,10 у 2019 році), що вказує на нездатність

Товариства швидко відповідати за своїми короткостроковими зобов'язаннями за рахунок власного капіталу.

– коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами запасів свідчить про недостатній рівень фінансування запасів за рахунок довгострокових джерел фінансових ресурсів, адже динаміка показника на підприємстві негативна, при цьому значення від'ємне (-1,34 у 2018 та - 3,05 у 2019 рр.), що виражає неможливість підприємства забезпечити безперервний процес виробництва без залучення позикового капіталу.

– загальна картина зміни коефіцієнта покриття запасів вказує на абсолютно нестійкий фінансовий стан компанії. Показник для Товариства у 2017 році досягав нормативного значення і становив 1,98, наступного року ситуація погіршилася, ми спостерігали неможливість формування запасів за рахунок власних коштів, на що вказує від'ємне значення показника (- 1,32), та в 2019 році прослідковується позитивна динаміка, тобто збільшення коефіцієнта на 162,95% до значення 0,83, що не вважається достатнім, але допускається для даної ситуації.

– коефіцієнт фінансової незалежності у 2017 році дорівнює 0,004 при теоретичному значенні 0,4 - 0,7, що свідчить про дуже низький рівень власного капіталу та низький рівень фінансової стійкості, тобто Товариство повністю залежить від зовнішніх джерел фінансування у періоді, адже з 2018 по 2019 рр. даний показник від'ємний.

– коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до попереднього, тому спостерігаємо підвищення значення з 1 у 2017 році до 1,33 у 2019 році, тобто на 33%, що говорить про повну залежність жиркомбінату від залучених джерел фінансування.

– коефіцієнт маневреності власного капіталу дозволяє визначити частку власного капіталу, що спрямована на фінансування оборотних активів. На підприємстві за 2017 – 2019 рр. спостерігаємо зниження з 59,38 на 100,26% у 2018 до від'ємного значення - 0,16 із наступним зниженням у 2019 до позначки

-1,51. Така ситуація свідчить про зниження фінансової стійкості та необхідність залучення позикових коштів для фінансування оборотних активів.

– показник фінансової стабільності показує скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань. Низьке значення у 2017 році (0,004), від'ємне у 2018 та 2019 роках (-0,21 та -0,25 відповідно) говорить про високий рівень фінансових ризиків та можливість швидкого банкрутства.

– показник фінансового левериджу характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань: якщо у 2017 році ми отримали значення 188,73, що є дуже високим і говорить про велику частку позикового капіталу у структурі капіталу компанії, то у 2018 та 2019 маємо від'ємні значення (-3,87 та -1,3 відповідно), що може свідчити про негативний ефект від використання позикових коштів.

– коефіцієнт фінансової стійкості Товариства за досліджуваний період знизився майже на 87% з позначки 0,76 у 2017 році до 0,098 у 2019. Зазначимо, що нормативного значення у 2017 та 2018 році показник набув через високу вартість довгострокових зобов'язань навіть при від'ємній вартості власного капіталу (-59583 тис.грн. у 2018 році). Тому у загальному можемо зробити висновок про недостатню фінансову стійкість в довгостроковій перспективі та втрату платоспроможності.

Отже, аналіз фінансової стійкості показав скрутне становище ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» саме у 2018 та 2019 роках, адже жоден показник не відповідає встановленим нормативам, а величина власного оборотного капіталу від'ємна. Тому підприємству вкрай важлива докапіталізація, шляхом вливання інвестиційних коштів від існуючих власників Товариства, задля покращення ситуації.

Наступним кроком проведемо аналіз майнового стану підприємства. Для цього потрібно розрахувати наступні показники:

– коефіцієнт зносу, що вказує на ступінь зносу та відшкодування витрат на формування основних засобів. Оцінка даного показника для різних підприємств проводиться виходячи зі специфіки їх діяльності, адже його

значення формується відповідно до терміну використання основних засобів, їх складу і структури, амортизаційної політики компанії тощо. Проте, у будь-якому випадку позитивним вважається низьке значення коефіцієнту зносу та його зниження у динаміці [65];

– коефіцієнт оновлення, який надає характеристику інтенсивності введення в дію нових основних засобів. Він показує частку введених основних засобів за визначений період у загальній вартості основних засобів на кінець звітного періоду [65];

– коефіцієнт вибуття – вказує на інтенсивність вибуття основних засобів, тобто ступінь вибуття тих об'єктів, які або морально застарілі або зношені і непридатні для подальшого використання [66].

– коефіцієнт мобільності активів – характеризує здатність активів переходити з однієї форми в іншу. Висока мобільність говорить про те, що компанія зможе змінити структуру активів протягом короткого періоду часу, тобто здатна проводити гнучку діяльність [66].

Порядок розрахунку зазначених коефіцієнтів покажемо в таблиці 2.20.

Таблиця 2.20

**Показники майнового стану ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за
2017-2019 рр.**

Показники	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Валюта балансу (майно підприємства), тис. грн.	228189,0	226391,0	294105,0	-1798,0	67714,0	-0,8	29,9
Середня величина основних засобів, тис. грн.	54721,0	123044,0	176017,5	68323,0	52973,5	124,9	43,1
Озброєність, тис.грн. / чол.	265,6	517,0	792,9	251,4	275,9	94,6	53,4
Віддача основних засобів, грн.	7,74	1,92	1,63	-5,819	-0,28	-75,2	-14,83

Показники	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Частка основних засобів в активах	29,36	79,11	58,80	49,75	-20,31	169,49	-25,67
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,41	0,23	0,27	-0,17	0,04	-43,85	18,39
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,01	0,008	0,004	0,001	-0,004	23,34	-54,21
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,25	0,52	0,02	0,27	-0,50	108,00	-96,07
Коефіцієнт мобільності активів	0,92	0,26	0,69	-0,66	0,43	-72,34	169,60

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Результати розрахунків показують, що коефіцієнт зносу ОЗ за досліджуваний період знизився, адже на підприємстві відбувалось оновлення засобів виробництва та модернізація, про що свідчить підвищення середньорічної вартості ОЗ. Також відмітимо інтенсивне уведення в дію ОЗ на основі коефіцієнту оновлення, що у 2018 році зріс на 108%, при цьому коефіцієнт вибуття на жиркомбінаті є невисоким, тобто морально застарілих та зношених об'єктів, що не підлягають модернізації на підприємстві було не багато.

Коефіцієнт мобільності активів, що вказує на здатність активів переходити з однієї форми в іншу, тобто як швидко компанія зможе змінити структуру активів за ринкових потреб, у 2018 році знижується на 72,34%, а у 2019 зростає на 169,60%. Така ситуація наявна через істотне підвищення вартості необоротних активів у 2018 році (на 52,02%) при істотному зниженні оборотних активів (на 57,96%), у наступному ж році ми спостерігали підвищення вартості оборотних активів на підприємстві (на 159,5%) при невеликому зниженні необоротних (на 3,42%) (табл. 2.3).

Вважаємо доцільним в даному розділі розглянути також показники ділової активності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Відомо, що однією з передумов ефективного використання ресурсного потенціалу є швидкість обертання наявних ресурсів. Здійснення виробничої діяльності вимагає залучення грошових коштів для формування запасів, незавершеного виробництва, тому чим коротший є цикл повної трансформації коштів, тим ефективніша діяльність підприємства. Тому і розраховують показники оборотності: активів, оборотних активів, запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, тощо [67].

Основні показники ділової активності підприємства узагальнено в таблиці 2.21, а на рисунку 2.25 покажемо динаміку зміни тривалості обороту.

Таблиця 2.21

**Показники ділової активності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за
2017-2019 рр.**

Показники	Нормативне значення	2017	2018	2019	Відхилення			
					абсолютне		відносне, %	
					2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Оборотність активів, обороти	Збільшення	2,50	1,03	1,10	-1,46	0,06	-58,54	6,40
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, обороти	Збільшення	5,37	3,03	3,47	-2,34	0,44	-43,57	14,48
Період одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	66,94	118,63	103,62	51,69	-15,01	77,22	-12,65
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	Збільшення	18,13	14,63	10,56	-3,50	-4,06	-19,32	-27,79
Період одного обороту запасів, днів	Зменшення (якщо не порушує процес виробництва)	19,84	24,60	34,07	4,75	9,47	23,96	38,49
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	Збільшення	8,40	4,56	7,41	-3,84	2,85	-45,71	62,55
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	Залежно від ситуації	42,84	78,92	48,55	36,08	-30,37	84,22	-38,48

Показники	Нормативне значення	2017	2018	2019	Відхилення			
					абсолютне		відносне, %	
					2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів	Збільшення	9,57	4,25	1,79	-5,31	-2,46	-55,52	-57,84
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	Зменшення	37,60	84,55	200,57	46,94	116,02	124,85	137,22

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

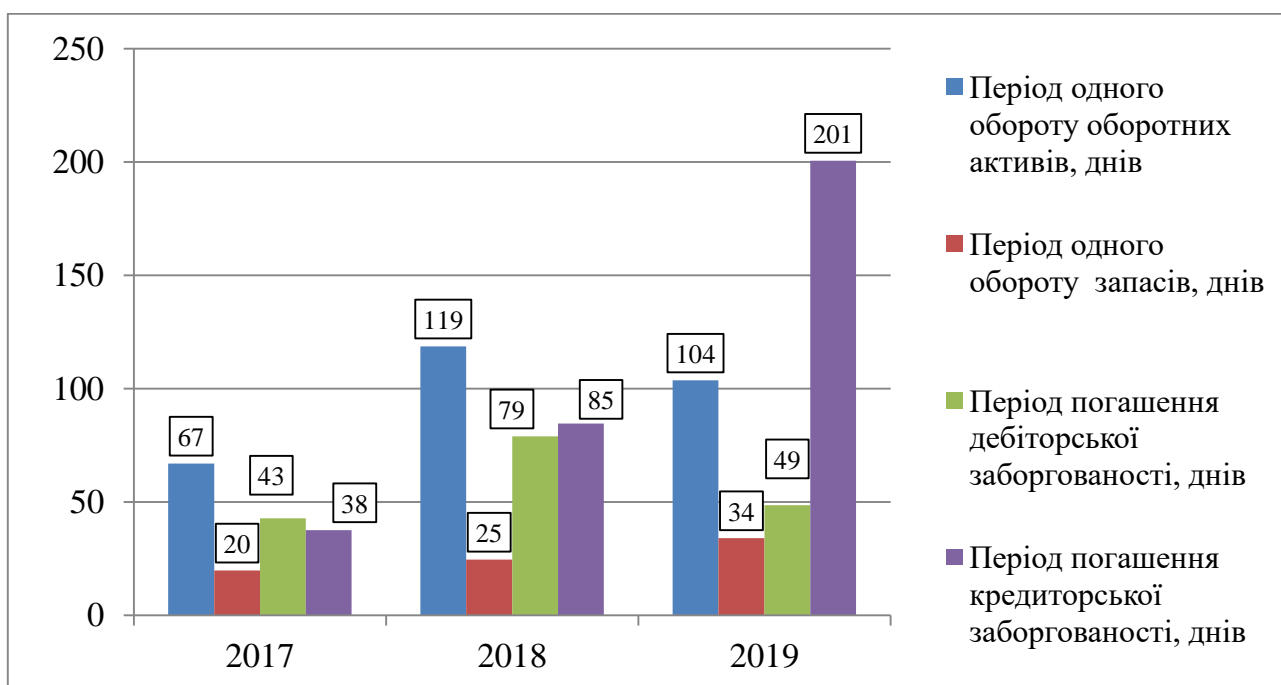

Рис. 2.25. Динаміка зміни тривалості обороту оборотних активів, запасів, дебіторської та кредиторської заборгованостей на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Результат проведеного аналізу ділової активності свідчить, що в 2018 році зменшується ефективність діяльності жиркомбінату, а саме: сповільнення обороту активів (на 58,54% відносно 2017 року), уповільнення обороту оборотних активів (на 43,57%), уповільнення обороту запасів (на 19,32%), уповільнення обороту дебіторської (на 45,71%) та кредиторської (на 55,52)

заборгованостей. Відповідно збільшується період обороту вище названих показників.

У 2019 році спостерігаємо позитивні тенденції у зростанні: оборотності активів на 6,4% відносно 2018 року, оборотності оборотних активів на 14,48%, оборотності дебіторської заборгованості на 62,55%. Період обороту по цим показникам в 2019 році знизився. При цьому коефіцієнт оборотності запасів продовжував знижуватись на 27,79% у досліджуваному році, тому і період обороту запасів зріс на 38,49%; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості знизився ще на 57,84%, що призвело за собою збільшення строку повернення коштів кредиторам на 137,22%.

На основі описаних даних можемо зробити висновок про неефективне використання оборотних активів підприємством, адже оборотність усіх показників уповільнилася, також компанія в періоді нарощує суму зобов'язань, період погашення якої змінився з 38 днів до 201. При цьому дебітори рідше стали виплачувати заборгованість у 2018 році, хоча ситуація покращилась у 2019, але не досягла показника 2017 року.

Заключним етапом оцінки фінансового стану підприємства вважаємо аналіз показників рентабельності діяльності.

Рентабельність є інтегральним показником, що відображає ефективність роботи підприємства, яке націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі, характеризує рівень віддачі витрат або ступень використання ресурсів, що є в наявності, в процесі виробництва і реалізації продукції, і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства [68].

Вважається, що підприємство рентабельне, якщо суми чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) вистачає не тільки для сплати витрат на її виробництво, але і для утворення прибутку. Таким чином, рентабельність характеризує ефективність роботи компанії, дає уявлення про спроможність господарства збільшувати свій капітал. Показники рентабельності відображають

економічну ефективність діяльності. Вони адекватніше ніж прибуток відображають результати діяльності підприємства [68].

Основні показники рентабельності та порядок їх розрахунку наведені в таблиці 2.22.

Таблиця 2.22

**Показники рентабельності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за
2017-2019 рр.**

Показники	2017	2018	2019	Відхилення	
				2018 до 2017	2019 до 2018
Рентабельність капіталу за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування, %	4,55	-26,35	-14,13	-30,90	12,23
Рентабельність капіталу за чистим прибутком, %	3,25	-26,35	-14,13	-29,60	12,23
Рентабельність власного капіталу, %	-299,05	-204,17	-47,16	94,88	157,02
Рентабельність основних засобів, %	10,04	-48,68	-20,89	-58,72	27,79
Рентабельність оборотних активів, %	6,98	-76,97	-44,40	-83,95	32,57
Рентабельність продукції за чистим прибутком, %	1,15	-20,48	-12,29	-21,63	8,19
Рентабельність витрат, %	7,71	-3,45	6,45	-11,16	9,90
Чиста рентабельність продажу, %	1,30	-25,37	-12,78	-26,66	12,59

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

З таблиці 2.22 видно, що в 2018 році у порівнянні з 2017 роком рентабельність капіталу за чистим прибутком знизилася на 29,6 в.п.; рентабельність власного капіталу є від'ємною через негативне значення показника середньорічної вартості власного капіталу за весь період та становить -204,17%, що на 94,88 в.п. вище, ніж у минулому періоді; рентабельність ОЗ знизилася на 58,72 в.п.; рентабельність оборотних активів - на 83,95 в.п.; рентабельність продукції за чистим прибутком знизилася на 21,63 в.п. до значення -20,48%; чиста рентабельність продажу зменшилась на

26,66 в.п.; рентабельність витрат досягла позначки -3,45%, шляхом її зниження на 11,16 в.п.

У 2019 році по всім показникам рентабельності спостерігаємо підвищення, але жоден показник, окрім рентабельності витрат, не досягнув додатного значення: рентабельність капіталу за чистим прибутком зросла на 12,23 в.п.; рентабельність власного капіталу на 157,02 в.п. вище, ніж у 2018; рентабельність ОЗ зросла на 27,79 в.п.; рентабельність оборотних активів – на 32,57 в.п.; рентабельність продукції за чистим прибутком досягла значення 12,29%, що на 8,19 в.п. вище, ніж у минулому році; чиста рентабельність продажу підвищилася на 12,59 в.п.; рентабельність витрат зросла на 9,9 в.п., та досягнула значення 6,45%.

На основі дослідження робимо висновок про те, що діяльність ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2018-2019 роках було нерентабельним, зокрема через те, що підприємство отримувало збитки у зазначеному періоді.

2.4. Аналіз ефективності використання оборотних активів на підприємстві

Для успішного провадження господарської діяльності Товариством у конкурентному середовищі методична оцінка ефективності використання його оборотних активів є об'єктивною необхідністю, яка дає можливість виявити сильні та слабкі місця підприємства, удосконалити його потужності та виявити приховані потенційні можливості. Тому, відповідно до запропонованої методики у п.1.3, на основі фінансової звітності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр, поданої у додатках, проведемо аналіз ефективності використання Товариством оборотних активів у зазначеному періоді.

Відмітимо, що вертикальний та горизонтальний аналіз оборотних активів підприємства був проведений у п. 2.2 даної роботи. Тому ми вважаємо доцільним продовжити дослідження коефіцієнтним аналізом: розрахунком показників ефективності використання оборотних активів (зазначених в

таблиці 1.2) на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 роки у таблиці 2.23.

Таблиця 2.23

Динаміка основних показників оцінки ефективності використання оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Показники	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	423451,00	236131,00	287682,00	-187320,00	51551,00	-44,24	21,83
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	5495,00	-59897,00	-36765,00	-65392,00	23132,00	-1190,03	-38,62
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	78739,00	77817,00	82808,00	-922,00	4991,00	-1,17	6,41
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оборотів	5,38	3,03	3,47	-2,34	0,44	-43,58	14,49
Тривалість обороту оборотних активів, днів	66,94	118,64	103,62	51,70	-15,01	77,23	-12,65
Коефіцієнт оборотності запасів, оборотів	18,14	14,63	10,56	-3,51	-4,07	-19,33	-27,80
Тривалість обороту запасів, днів	19,85	24,60	34,08	4,76	9,47	23,96	38,49
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	8,40	4,56	7,41	-3,84	2,85	-45,72	62,55
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	42,84	78,93	48,56	36,09	-30,37	84,23	-38,48

Показники	2017	2018	2019	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів	9,57	4,26	1,79	-5,32	-2,46	-55,53	-57,85
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	37,60	84,55	200,58	46,95	116,03	124,86	137,23
Коефіцієнт завантаження, грн.	0,19	0,33	0,29	0,14	-0,04	77,23	-12,65
Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства	0,48	0,20	0,41	-0,28	0,20	-57,62	99,77
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	54038,00	-9321,00	-145633,00	-63359,00	-136312,00	-117,25	-1462,4
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	0,49	-0,20	-1,22	-0,70	-1,02	-141,03	-502,03
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами	1,82	-1,34	-3,05	-3,16	-1,71	-173,42	-127,79
Рентабельність оборотних активів, %	6,98	-76,97	-44,40	-83,95	32,57	-	-

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Отже, після проведених обрахунків, можемо зробити висновок щодо показників аналізу оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 роки:

– коефіцієнт оборотності оборотних активів становив у 2017 році 5,38, у 2018 році 3,03, у 2019 році 3,47, відповідно абсолютне відхилення даного

показника становило -2,34 та 0,44.. У 2019 році проглядається позитивна тенденція, до зростання кількості оборотів у порівнянні з істотним зниженням на 43,58% у минулому періоді. Тобто у 2018 році на 1 грн. чистого доходу припадало 3,03 грн. середньорічної вартості активів підприємства, а у 2019 році – 3,47 грн.

– тривалість обороту оборотних активів у 2017 році становила 67 днів, що на 52 дні менше, ніж у 2018 – 119 днів, у 2019 році бачимо зменшення тривалості обороту на 15 днів до періоду в 104 дні. Така ситуація свідчить про зменшення ефективності використання оборотних активів у 2018 році з послідувачим покращенням у 2019.

– коефіцієнт оборотності запасів у звітному році становить 10,56, а у попередньому даний показник мав значення 14,53, що на 3,51 або 19,33% менше ніж у 2017 році, що є негативним, адже матеріальні запаси на підприємстві обертаються все повільніше, тому і використовуються неефективно.

– тривалість обороту запасів Товариства за досліджуваний період підвищується та відповідно становить 20 днів у 2017 році, 25 днів у 2018 році та 34 дні у 2019 році.

– коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2018 році зменшився в порівнянні з 2017 роком на 3,84 і становив 4,56. Це є негативною тенденцією для підприємства, тобто дебіторська заборгованість повільніше оберталася у 2018 році в порівнянні з попереднім. У звітному періоді спостерігаємо підвищення цього показника на 2,85 до значення 7,41, що вказує на пришвидшення повернення коштів дебіторами підприємству.

– строк погашення дебіторської заборгованості збільшився на 36 днів у 2018 році в порівнянні з 2017 роком, і становить у 2018 році 79 днів. Це є негативним, тому що на підприємство повільніше повертаються кошти, що воно надало в позику. Але у 2019 році бачимо покращення ситуації, адже тривалість повернення наданих дебіторам коштів знизилась на 30 днів або 38,48% та становила 36 днів.

– коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує, що у 2017 році заборгованість здійснила 9,57 обороти, а у 2018 році на 5,32 менше, що склало 4,26 оборотів. У звітному періоді кредиторська заборгованість здійснила 1.79 оборот, що на 57,85% менше, ніж у 2018 році. Тобто компанія за досліджуваний період повертає все меншу кількість позикових коштів кредиторам з нарощенням суми заборгованості.

– відповідно збільшилися строки погашення кредиторської заборгованості, а саме у 2017 році строк становив 38 днів, а у 2018 році даний строк зріс на 124,86%, тобто на 47 днів і становив 86 днів. Порівнюючи 2019 та 2018 рік відбулось збільшення періоду повернення коштів на 137,23% або 116 днів і становив 201 день.

– показник завантаження оборотних активів показує, що участь оборотних активів у 1 гривні реалізації продукції становить у 2017 році 0,19 коп., у 2018 0,33 коп., а у 2019 році 0,29 коп. Дане підвищення значення показника свідчить про неефективне використання оборотних активів.

– коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства впав за 2017-2019 роки. У 2019 році він становив 0,41 порівняно із 0,2 у 2018 році, але у 2017 році бачимо значення 0,48, тому за досліджуваний період спостерігаємо зниження вартості оборотних активів у майні Товариства, що свідчить про непостійне виробництво у 2018 році з тимчасовими зупинками.

– сума власних оборотних коштів жиркомбінату знижується на 117% у 2018 році і на 1462% у 2019 році, при цьому спостерігаємо негативне значення показника -145633 тис.грн. у 2019 році – це говорить про те, що Товариство на кінець року не має в розпорядженні достатню суму робочого капіталу (власних оборотних коштів), для того, щоб повністю сплатити власні поточні борги та забезпечити щоденну операційну діяльність.

– коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом у 2017 році даний показник становив 0,49, а у 2019 р. на 502,03% менше або -1,22, тобто це є ознакою того, що підприємству не вистачає власного оборотного капіталу.

– коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами в нашому випадку показує, що підприємство не може покрити запаси власними коштами, адже даний показник у 2019 році становив -3,16. Абсолютне відхилення склало -1,71 відносно 2018 року, що свідчить про недостатню фінансову стійкість підприємства.

– рентабельність оборотних активів зменшилася на 83,95 в.п. у 2018 році і становила -76,97% проти 6,98%, а у 2019 році відбулося підвищення на 32,57 в.п. відносно 2018 року, але показник не досяг позитивного значення та становив -44,4%, тобто 1грн. вкладена в оборотні активи підприємства приносить 44,4 грн. збитку.

На рисунку 2.26 покажемо динаміку коефіцієнтів оборотності на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр. Згідно рисунка прослідковується тренд зниження кількості оборотів оборотними активами жиркомбінатом, що загалом говорить про зниження ефективності їх використання за аналізований період.

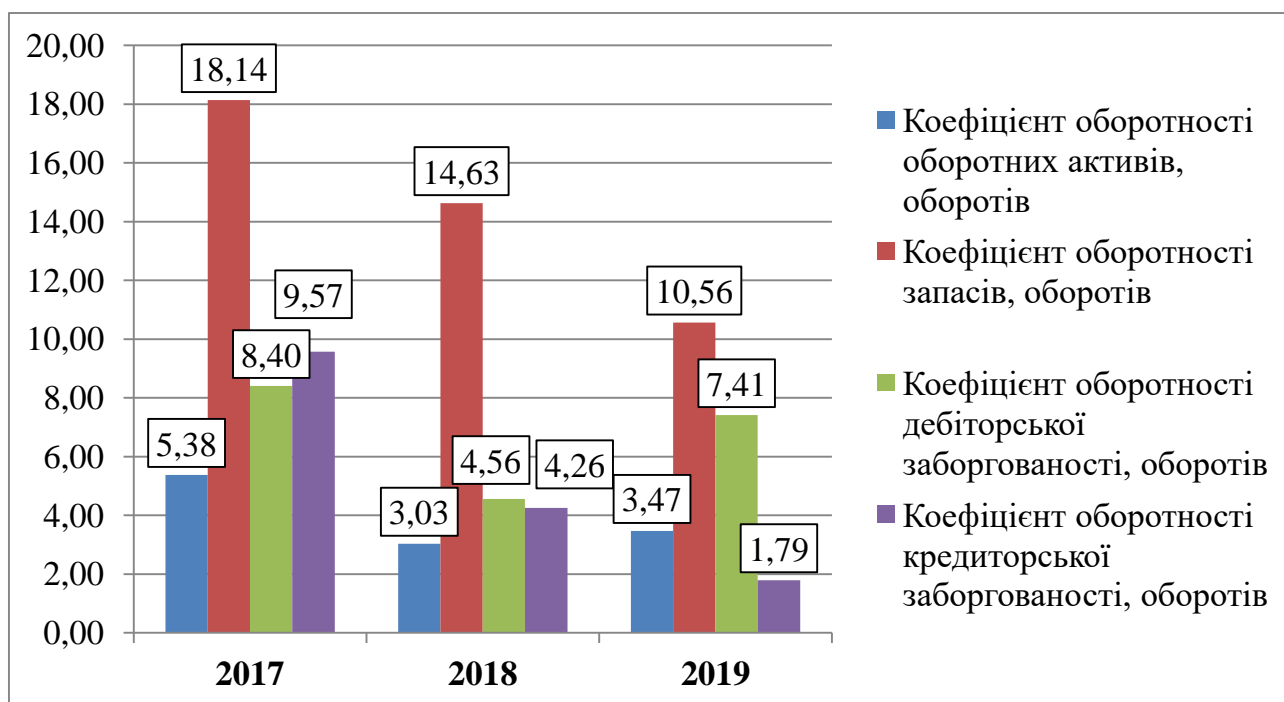

Рис. 2.26. Динаміка основних коефіцієнтів оборотності на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Таким чином, із розрахованих коефіцієнтів видно, що ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» недостатньо ефективно використовує наявні оборотні активи у своїй діяльності, що не дає змоги отримати прибуток, адже діяльність підприємства протягом аналізованого періоду є збитковою.

Наступним кроком аналізу оборотних активів стане проведення факторного аналізу коефіцієнта їх оборотності, що допоможе встановити за рахунок яких факторів ми спостерігаємо зменшення його значення у 2019 році відносно 2017 року.

За формулою (1.13 та 1.21) розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2017 (початковий період) та 2019 році (звітний період).

$$2017: \text{Коб.Об.акт.} = \frac{423451}{10699,5+50394,5+51+335+11636+226,5+5289} = 5,39;$$

$$2019: \text{Коб.Об.акт.} = \frac{287682}{9703,5+38802,5+149+7732,5+1872+15636,5+8908} = 3,47.$$

Розрахуємо загальну зміну коефіцієнта оборотності з 2017 по 2019 рік за формулою (1.22): $\Delta \text{Коб.Об.акт.} = 3,47 - 5,39 = -1,91$.

За формулами (1.14 – 1.20) розрахуємо допоміжні показники для проведення факторного аналізу:

- за умови що виручку підприємство отримає на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду коефіцієнт оборотності становитиме:

$$1) \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.1}} = \frac{287682}{10699,5+50394,5+51+335+11636+226,5+5289} = 2,841;$$

- якщо Товариство отримає виручку звітного періоду, величина запасів буде на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$2) \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.2}} = \frac{287682}{9703,5+50394,5+51+335+11636+226,5+5289} = 3,706;$$

- якщо жиркомбінат отримає виручку, матиме запаси і дебіторську заборгованість на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$3) \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.3}} = \frac{287682}{9703,5+38802,5+51+335+11636+226,5+5289} = 4,356;$$

- за умови, що компанія отримає виручку, величину запасів, дебіторської заборгованості та незавершеного виробництва на рівні звітного періоду, а інші показники залишаються на рівні початкового періоду:

$$4) \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.4}} = \frac{287682}{9703,5+38802,5+149+335+11636+226,5+5289} = 4,349;$$

- якщо організація отримає виручку, матиме запаси, величину дебіторської заборгованості, незавершеного виробництва, грошових коштів на рівні звітного періоду, а інші показники залишаються на рівні початкового періоду:

$$5) \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.5}} = \frac{287682}{9703,5+38802,5+149+7732,5+11636+226,5+5289} = 3,912;$$

- у випадку, якщо жиркомбінат отримає виручку, матиме величину запасів, дебіторської заборгованості, незавершеного виробництва, грошових коштів та готової продукції на рівні звітного періоду, а величина товарів та інших оборотних активів залишиться на рівні початкового періоду:

$$6) \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.6}} = \frac{287682}{9703,5+38802,5+149+7732,5+1872+226,5+5289} = 4,511;$$

- Якщо Товариство отримає виручку, матиме величину запасів, дебіторської заборгованості, незавершеного виробництва, грошових коштів та готової продукції, товарів на рівні звітного періоду, а величина інших оборотних активів залишиться на рівні початкового періоду:

$$7) \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ум.7}} = \frac{287682}{9703,5+38802,5+149+7732,5+1872+15636,5+5289} = 3,633.$$

Вплив кожного з обраних факторів на коефіцієнт оборотності оборотних активів обрахуємо на основі формул (1.23 – 1.31):

- зміна коефіцієнта оборотності за рахунок зміни виручки від реалізації :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ВР}} = 2,841 - 5,39 = - 2,544;$$

- зміна коефіцієнта оборотності за рахунок зміни виробничих запасів :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ВЗ}} = 3,706 - 2,841 = 0,864;$$

- зміна коефіцієнта оборотності за рахунок зміни дебіторської заборгованості :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ДЗ}} = 4,356 - 3,706 = 0,650;$$

- зміна коефіцієнта оборотності за рахунок зміни незавершеного виробництва :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{НЗ}} = 4,349 - 4,356 = - 0,006;$$

- зміна коефіцієнта оборотності за рахунок зміни суми грошових коштів :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ГК}} = 3,912 - 4,349 = - 0,438;$$

- зміна коефіцієнта оборотності за рахунок зміни вартості готової продукції :

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ГП}} = 4,511 - 3,912 = 0,599;$$

- зміна коефіцієнта оборотності за рахунок зміни величини товарів:

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{Т}} = 3,633 - 4,511 = - 0,878;$$

- зміна коефіцієнта оборотності за рахунок зміни величини інших оборотних активів становитиме:

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.}_{\text{ЮА}} = 3,47 - 3,633 = - 0,159;$$

- визначимо загальну зміну коефіцієнта оборотності:

$$\Delta \text{Коб.Об.акт.} = -2,544 + 0,864 + 0,650 - 0,006 - 0,438 + 0,599 - 0,878 - 0,159 = -1,911.$$

Після проведення факторного аналізу на основі розширеної моделі коефіцієнта оборотності оборотних активів можемо сказати, що на загальну зміну коефіцієнта оборотності оборотних активів на -1,911 пункти вплинула сукупність чинників: зміна вручки від реалізації, вартості виробничих запасів, незавершеного виробництва, товарів та готової продукції, зміна суми дебіторської заборгованості за досліджуваний період, грошових коштів підприємства та інших оборотних активів.

Для зручності аналізу зобразимо динаміку зміни показників, що чинять вплив на коефіцієнт оборотності оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за період з 2017 по 2019 рік у таблиці 2.24.

**Динаміка зміни факторних показників на ПрАТ «Ніжинський
жиркомбінат» за 2017 – 2019 рр.**

Показники	2017	2019	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	423451,00	287682,00	-135769,00	-32,06
Середньорічна вартість виробничих запасів, тис.грн.	10699,5	9703,5	-996,00	-9,31
Середньорічна вартість незавершеного виробництва, тис.грн.	51,0	149,0	98,00	192,16
Середньорічна вартість готової продукції, тис.грн.	11636,0	1872,0	-9764,00	-83,91
Середньорічна вартість товарів, тис. грн.	226,5	15636,5	15410,00	6803,53
Середньорічна сума дебіторської заборгованості підприємства, тис. грн.	50394,5	38802,5	-11592,00	-23,00
Середньорічна вартість грошових коштів, тис.грн.	335,0	7732,5	7397,50	2208,21
Середньорічна вартість інших оборотних активів, тис.грн.	5289,0	8908,0	3619,00	68,43

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Зниження чистого доходу (виручки) від реалізації у 2019 році на 32,06% відносно 2017 року мало найбільший негативний вплив на зміну кількості оборотів оборотних активів, тобто сповільнив оборотність на 2,54.

Зменшення вартості виробничих запасів на 996 тис. грн. або 9,31% в 2019 році в порівнянні з 2017 роком призвело до збільшення коефіцієнта оборотності на 0,86, що вважається позитивною тенденцією, адже може свідчити про ефективне розпорядження запасами, зменшення псування сировини і матеріалів та зменшення складських витрат.

Зниження дебіторської заборгованості підприємства на 11592 тис. грн. або 23% призвело до підвищення коефіцієнта оборотності на 0,65, даний фактор позитивно впливає на загальну зміну коефіцієнта оборотності.

Збільшення незавершеного виробництва на 98 тис.грн. або 192,16% вплинуло на невелике зменшення коефіцієнта оборотності на 0,006, хоча і не має позитивного впливу на результативний показник.

Сума грошових коштів жиркомбінату за з 2017 по 2019 роки збільшилися на 7397,5 тис. грн.. або на 2208,21% що позначилось негативно на коефіцієнті оборотності, адже за рахунок даної зміни зменшився і коефіцієнт на 0,44.

Зменшення готової продукції на 9764 тис. грн. або на 83,9% в звітному періоді в порівнянні з 2017 призвело до підвищення коефіцієнта оборотності на 0,599, а зміна вартості товарів, підвищення на 15410 тис.грн. або 6803,53% , призвела до зниження результативного показника на 0,878.

Інші оборотні активи на підприємстві збільшились на 3619 тис. грн. або на 68,43%, проте за рахунок даної зміни коефіцієнт оборотності зменшився на 0,159.

У ході проведеного аналізу було виявлено, що найбільший вплив на зниження значення коефіцієнта оборотності мало суттєве зменшення виручки від реалізації продукції. Тому жиркомбінату у перспективі варто працювати над збільшенням чистого доходу та звернути увагу на покращення ефективності управління запасами, щоб пришвидшити термін обертання оборотних активів.

Висновки до розділу 2

У результаті виконання аналітичного розділу нами було наведено історію заснування, сучасний стан та перспективи розвитку ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», предметом діяльності якого є виробництво олії та тваринних жирів; виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик та оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин.

Аналіз господарської діяльності показав задовільний майновий стан підприємства, що впродовж 2019 року накопичило активів на суму 294105 тис.грн., що на 29,91% більше, ніж за попередній рік. Частка основних засобів у майні компанії у 2019 році становила 58,8% із зазначеним ступенем зносу в 27%, на відміну від показника в 41% у 2017, що вказує на нещодавне оновлення та модернізацію обладнання. Коефіцієнт оновлення основних засобів становив 0,25 у 2017, 0,52 у 2018 та 0,02 у 2019 році, що свідчить про

істотне оновлення у 2018 році засобів виробництва. У структурі основних засобів переважають машини та обладнання і становлять 52,61% від вартості усіх основних засобів за звітний період, що є типовою ситуацією для переробних підприємств.

Дослідження трудових ресурсів наявних на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» показало зростання чисельності працівників на комбінаті з 206 осіб у 2017 році до 222 осіб у 2019 році. Розраховані показники руху робочої сили свідчать про різке зниження кількості працівників, що прагнуть працювати на жиркомбінаті, про що свідчить зниження значення коефіцієнта по прийому, який на 2019 рік склав 0,9%, коли у 2017 році він становив 21,36%. Коефіцієнт обороту з вибуття у 2018 році дорівнював 7,14%, що на 1,32% більше ніж у 2017 році. У наступному році цей показник становив 1,8%, тобто знизився на 5,34% - це означає, що річна кількість звільнених працівників компанії у 2019 році знизилася. Коефіцієнт плинності кадрів на підприємстві у 2018 році знизився до позначки 5,04% порівняно з 2017 роком зі значенням у 5,34%, коли найменше значення показника плинності кадрів спостерігалось у 2019 році - 1,35%, тобто працівники більш задоволені організацією праці, ніж у минулих роках. Фонд оплати праці за досліджуваний період на підприємстві зріс на 53,93% у 2018 році та на 12,22% у 2019 році – це відбулося за рахунок збільшення кількості робочих місць та підвищення мінімальної заробітної плати.

Оцінка фінансових результатів від діяльності підприємства показала незадовільне становище компанії. За досліджуваний період прослідковувалося як підвищення чистого доходу від реалізації продукції на 21,83% у 2019, так і його зниження у 2018 році на 44,24%. При цьому собівартість виробництва, яка становить найбільшу частку у структурі витрат, за 2018 рік хоч і знизилася на 36,31% відносно 2017 року через зменшення обсягу виробництва, але перевищила суму виручки на 10089 тис.грн., що у результаті призвело до отримання жиркомбінатом суми чистого збитку у розмірі 59897 тис.грн. У 2019 році собівартість не перевищувала виручки від реалізації, хоча і зросла на 9% відносно 2018 року, але жиркомбінат не зміг отримати прибутку, що в

результаті показало суму чистого збитку від діяльності у розмірі 36765 тис.грн. У цілому виробництво є матеріаломістким, про що говорить висока частка матеріальних витрат (80,98% у 2017; 73,36% у 2018; 38,84% у 2019 році) у структурі операційних витрат жиркомбінату.

Оцінювання показників фінансового стану підприємства показує, що за аналізований період є тенденція до його погіршення. Аналіз ліквідності показав неспроможність підприємства покрити свої поточні зобов'язання за рахунок власних активів, зокрема оборотних у 2018 та 2019 роках. Також спостерігається значне посилення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування у зазначений період.

Аналіз фінансової стійкості показав скрутний стан ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» саме у 2018 та 2019 роках, адже жоден показник не відповідає встановленим нормативам, а величина власного оборотного капіталу від'ємна, саме тому ми вважаємо, що підприємству вкрай важлива докапіталізація, шляхом вливання інвестиційних коштів від існуючих власників Товариства, задля покращення ситуації.

В той же час ділова активність поступово зменшує обороти, що є також негативним фактором впливу на діяльність, також компанія в періоді нарощує суму зобов'язань, період погашення якої зріс з 38 днів до 201. При цьому дебітори рідше стали виплачувати заборгованість у 2018 році, хоча ситуація покращилась у 2019, але не досягла показника 2017 року.

На основі розрахованих показників рентабельності робимо висновок про те, що діяльність ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2018-2019 роках була нерентабельною, зокрема через те, що підприємство отримувало збитки у зазначеному періоді. Усі досліджені показники на підприємстві у 2018 році мали тенденцію до зниження та досягнули від'ємних значень. У 2019 році по всім показникам рентабельності спостерігаємо підвищення, але жоден показник, окрім рентабельності витрат, не досягнув додатного значення. Тому для покращення показників рентабельності, підприємству необхідно вийти із

зони збиткової діяльності та почати отримувати прибуток, також необхідно знизити собівартість продукції.

Аналіз оборотних активів показав значне зниження їх частки у майні підприємства в 2018 році до 20,35 % відносно 48,02% у 2017 році. Проте у наступному періоді спостерігалось збільшення питомої ваги до значення 40,65%. Вартість оборотних активів у періоді також є нестабільною та у 2018 році знижується на 57,96% до 46065 тис.грн., а у 2019 підвищується до 119551 тис.грн., тобто на 159,53%. Така ситуація наявна через тимчасове призупинення виробництва у 2018 році для введення в експлуатацію цеху екстракції на жиркомбінаті.

У структурі оборотних активів в 2017 році переважали запаси та становили 27,05%, далі дебіторська заборгованість з бюджетом – 25,85%, дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги – 18,99%. У 2018 році ситуація наступна: найбільшу частку займала дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги – 28,71% (хоча і відбулося зниження її вартості порівняно з 2017 роком на 36,44%), наступну велику долю становила дебіторська заборгованість з бюджетом – 17,16% і дебіторська заборгованість за виданими авансами – 15,89%, що може говорити про майже відсутнє виробництво у даному періоді, при цьому частка запасів становила 15,12% від вартості усіх оборотних активів. За 2019 рік спостерігаємо найбільшу частку запасів – 39,95%, далі дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги – 23,11% та частка грошей та їх еквівалентів у розмірі 12,01%. Усе це свідчить про відновлення виробництва Товариством.

Ефективність використання оборотних активів на підприємстві показала низькі результати. Тривалість обороту запасів у періоді зростає з 20 днів у 2017 році до 34 днів у 2019, що свідчить про неефективне управління запасами підприємства, термін обороту дебіторської заборгованості на жиркомбінаті дещо зріс до 79 днів у 2018 році відносно 2017, але знизився у 2019 році до 49 днів, отже, дебітори пришвидшили виплату боргів підприємству. Термін погашення кредиторської заборгованості суттєво зріс до 201 дня у 2019 році,

що на 116 днів більше, ніж у 2018 році, вважаємо така ситуація може призвести до банкрутства Товариства через неможливість розплатитися зі своїми зобов'язаннями при відсутності прибутків.

Оборотність оборотних активів є найважливішим показником ефективності їх використання, на жиркомбінаті значення становило 5,38 у 2017 році, 3,03 у 2018 та 3,47 у 2019 році, що вказує на негативну тенденцію з відповідним підвищенням тривалості обороту цих активів з 65 днів у 2017 до 104 днів у 2019 році. Проведений факторний аналіз впливу декількох чинників на значення показника оборотності оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», привів нас до висновку, що на зниження його значення найбільший вплив спричинило зниження суми чистого доходу від реалізації продукції у 2019 році. Тому організації у майбутньому варто працювати над збільшенням чистого доходу та звернути увагу на покращення ефективності управління запасами, щоб пришвидшити термін обертання оборотних активів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПрАТ «НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ»

3.1. Напрями підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства

У фінансово-господарській діяльності кожного підприємства раціоналізація використання оборотних активів, в умовах їх постійного дефіциту, є пріоритетним завданням. Це зумовлено постійним збільшенням абсолютного споживання сировини та матеріалів у виробництві. Для досягнення максимально ефективного рівня використання оборотних активів будь-якою організацією необхідно мати певну політику управління ними, що включатиме визначення їх обсягу, складу та структури, джерел фінансування та оптимальне співвідношення для забезпечення у перспективі стабільної господарської та ефективної фінансової діяльності, стимуляції зростання ліквідності та прибутковості компанії й забезпечення безперервного виробничого процесу.

Підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства повинно, в першу чергу, забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності і ефективністю роботи. Це зводиться до рішення двох важливих задач:

1. Забезпечення платоспроможності. Тобто підприємство повинно мати можливість вчасно оплачувати рахунки, виконувати зобов'язання. Товариство, що не має достатнього рівня оборотного капіталу, може зіткнутися з ризиком неплатоспроможності. Саме таку картину ми спостерігаємо на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».

2. Забезпечення прийнятної об'єму, структури і рентабельності активів. Наприклад, високий рівень виробничо-матеріальних запасів потребує відповідно значні поточні витрати [69].

Аналіз наукової літератури показав, що ефективність використання оборотних активів характеризується швидкістю їх обертання, тобто коефіцієнтом оборотності. Саме тому прискорення оборотності цих активів вважають найрезультативнішим заходом, що приводить до вивільнення матеріальних ресурсів і джерел їх формування, а їх уповільнення викликає залучення до обороту додаткових коштів, при цьому активне нарощування власного оборотного капіталу при одночасному прискоренні оборотності оборотних активів – реальний шлях зміцнення фінансового стану і забезпечення фінансової незалежності компанії.

Тобто організації повинні пришвидшувати оборотність своїх оборотних активів, задля досягнення абсолютного та відносного вивільнення оборотного капіталу. За нинішніх умов господарювання через інфляційні процеси найбільш реальним є відносно вивільнення оборотних коштів, що має місце при прискоренні їх оборотності одночасно із зростанням виробничої програми підприємства, причому темп зростання об'єму виробництва має випереджати темп зростання залишків оборотних коштів [70].

На основі наведених думок вище ми вважаємо, що підвищення ефективності використання оборотних активів на діючих підприємствах, зокрема на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», в сучасних умовах має досягатися наступними шляхами:

- на стадії створення виробничих запасів доцільно впроваджувати економічно обґрунтовані норми запасів матеріалів; максимально наблизити постачальників сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів до споживачів; використовувати прямі тривалі зв'язки; розширювати складську систему матеріально-технічного забезпечення, комплексно механізувати й автоматизувати вантажно-розвантажувальні роботи на складах, використовувати сучасне обладнання, новітні технології.

- на стадії незакінченого виробництва варто прискорювати науково-технічний прогрес, шляхом впровадження сучасних технологій; вводити стандартизацію, уніфікацію, типізацію; удосконалювати форми організації

промислового виробництва, використовувати конструкційні матеріали нижчої вартості без ризику зниження якості продукції; удосконалювати систему економічного стимулювання економічного використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів (безвідходні та ресурсозберігаючі технології); впроваджувати або збільшувати питому вагу продукції, що користується популярністю та значним попитом на ринку.

– на стадії обігу досягти зазначеного можна за умов: максимального наближення споживачів продукції до її виробників; розробки та вдосконалення системи розрахунків з покупцями; збільшення об'єму реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках, дострокового випуску продукції, виготовлення продукції із заощаджених матеріалів; ретельного та своєчасного добору продукції по партіях, асортименту, транзитній нормі, відвантаження в точній відповідності з укладеними договорами [70].

Кожне підприємство самостійно обирає найбільш прийнятні для себе напрямки, що забезпечать прискорення оборотності оборотних активів належно до реальної ситуації на ринку, у відповідних умовах виробництва і збуту. Використання обраних методів призведе до економії значних сум коштів і збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції навіть без залучення додаткових фінансових ресурсів.

У ході аналізу фінансово-господарської діяльності жиркомбінату нами було виділено перелік можливих варіантів покращення використання оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»:

1. Оптимізація та стабілізація розміру оборотних активів, що обслуговує потреби жиркомбінату. Раціоналізація структури джерел фінансування оборотних активів.

Дослідження показали, що фінансові ресурси Товариству надаються на платній основі, тобто шляхом залучення кредитів, отож комбінат зацікавлений у скороченні потреби в оборотних активах з метою мінімізації витрат на їх залучення та подальше використання. Пропонується досягти цього такими шляхами: плануванням потреби підприємства в сировині й інших видах

матеріальних ресурсів за певними нормами їх витрат, контролем за виконанням планів і нормативів та організації роботи по виявленню можливостей скорочення потреби в оборотних активах. Нормою витрат того чи іншого виду матеріальних ресурсів – це гранично допустимий обсяг витрат на виробництво продукції за умов конкретного виробництва з урахуванням застосування найпрогресивнішої технології та сировини (матеріалів) найвищого гатунку. Водночас надмірна кількість виробничих запасів негативно позначається на ефективності виробництва, що виявляється опосередковано підвищенням собівартості продукції [70].

Щодо стабілізації суми оборотних активів жиркомбінату, то дана умова має бути забезпечена безперебійною роботою ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у плановому періоді. У 2018 році нестабільність компанії, зокрема вартості оборотних активів, була спричинена припиненням виробництва у зв'язку з завершальною стадією реконструкції котельної та будівництва цеху екстракції з проведенням будівельних та монтажних робіт необхідних для з'єднання нового обладнання котельної та цеху екстракції з існуючим технологічним процесом. У 2019 році спостерігається позитивна динаміка у діяльності Товариства, про що говорить зростання чистого доходу від реалізації продукції та зниження суми чистого збитку від діяльності.

Джерелами фінансування оборотних активів, поряд із власними, є залучені кошти, які переважають на жиркомбінаті. Однак саме за рахунок власних коштів формується стабільна частина оборотних активів. Їх наявність дозволяє підприємству створювати необхідні для виробництва та реалізації продукції виробничі запаси сировини, матеріалів, готової продукції; вкладати певну суму грошових коштів у сферу розрахунків; своєчасно виконувати фінансові зобов'язання. Правильний вибір джерел фінансування оборотних активів здатний оптимізувати співвідношення між рівнем ефективності використання капіталу й рівнем фінансової стійкості підприємства, оскільки надлишок коштів, вкладених в оборотні активи, знижує рівень

платоспроможності, а нестача коштів для фінансування оборотних активів сповільнює хід виробничого процесу та швидкість їх обороту.

2. Забезпечення поточної платоспроможності та ліквідності активів жиркомбінату.

Управління платоспроможністю та ліквідністю на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» може відбуватися за рахунок реалізації оперативного механізму фінансової стабілізації — системи заходів, які спрямовані на зменшення фінансових зобов'язань з одночасним збільшенням грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання, а також дотримання пропорцій між матеріальними оборотними активами компанії та між обсягом дебіторської заборгованості з грошовими коштами підприємства.

Для збільшення суми грошових активів варто було б використати фінансові інструменти рефінансування дебіторської заборгованості (шляхом факторингу, форфейтингу чи примусового стягнення); для прискорення оборотності дебіторської заборгованості варто скоротити терміни надання комерційного кредиту та скоротити розмір страхових, гарантійних і сезонних запасів на період перебування підприємства у фінансовій кризі [70].

3. Підвищення рентабельності використання оборотних активів.

Будь-яке підприємство зацікавлене у підвищенні доходу та прибутку за рахунок ефективного використання оборотних активів. Для вирішення цього завдання жиркомбінату необхідно визначити ті активи, що не використовуються в обігу або ті, що приносять збитки. Відповідно до цього варто розробити програму ліквідації виявлених активів та вивільнення грошових коштів.

Також варто звернути увагу на асортимент продукції заводу, провести маркетинговий аналіз ринку і виявити тенденції у галузі олійно-жирової промисловості з наступною розробкою нової асортиментної одиниці продукції, що на основі прогнозів користуватиметься попитом у споживачів, на зміну тій, популярність якої знижується.

4. Забезпечення захищеності оборотного капіталу від знецінення у періоді (від інфляційних процесів).

Залучені кошти у формування товарних та інших матеріальних запасів, дебіторської заборгованості постачальників, страждають від інфляції, тому підвищенню рівня інфляційної захищеності оборотних активів Товариства сприятиме: зниження розміру страхових запасів готової продукції; зниження розміру незавершеного виробництва; зменшення суми дебіторської заборгованості підприємства.

Запаси грають важливу роль в забезпеченні безперервності процесу виробництва, але в той же час вони представляють ту частину коштів виробництва, яка тимчасово не бере участь у виробничому процесі. Ефективна організація страхових виробничих запасів є важливою умовою підвищення ефективності використання оборотних активів. Основні шляхи скорочення виробничих запасів зводяться до їх раціонального використання; ліквідації наднормативних запасів матеріалів; поліпшення організації постачання, зокрема шляхом встановлення чітких договірних умов постачань і забезпечення їх виконання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту [70].

Скорочення часу перебування коштів в незавершеному виробництві досягається шляхом вдосконалення організації виробництва, поліпшення техніки і технології, вдосконалення використання основних засобів, перш за все їх активної частини [70].

Зменшити розмір дебіторської заборгованості можна шляхом встановлення термінів відстрочки плати для різних груп споживачів; лімітів величини дебіторської заборгованості для кожного покупця (або групи покупців), які залежатимуть від обсягів реалізації та історії кредитних відносин з ними; розробити типовий договір поставки, де чітко будуть зазначені умови та терміни оплати, а також відповідальність покупця у випадку порушення термінів розрахунків; своєчасного здійснення контролю за станом розрахунків

за простроченими заборгованостями та виявленням недопустимих видів дебіторської заборгованості [70].

Під час вивчення можливих варіантів підвищення ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» в прогнозованому періоді, враховуючи виділену шляхом факторного аналізу головну причину зниження коефіцієнта оборотності (зменшення суми чистого доходу від реалізації продукції у 2018 році на 44,24% відносно 2017 року; його підвищення на 21,83% у 2019 році відносно 2018 року), нами було обрано відповідний захід, що полягає у розробці нової асортиментної одиниці продукції жиркомбінату, що користуватиметься попитом у споживачів. На основі світових тенденцій ринку олійно-жирової промисловості наведена аргументація обраного заходу та його опис у пункті 3.2 цього розділу.

3.2. Запуск виробництва нового виду олії з насіння високоолеїнового соняшнику з метою підвищення ефективності використання оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Для покращення та прискорення обігу оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» ми пропонуємо внести зміни в асортимент продукції підприємства шляхом заміни сировини для виготовлення соняшnikової олії на насіння високоолеїнового соняшника.

Обґрунтовуючи проект підвищення ефективності використання оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», зазначимо, що кожне підприємство повинно випускати таку продукцію, яку можна достатньо швидко і вигідно продати, припиняючи або значно скорочуючи випуск продукції, що не має поточного попиту, а отже не приносить очікуваного доходу і, відповідно, прибутку.

Очевидно, що прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм інвестування. Уся діяльність підприємства спрямовується на те, щоб забезпечити зростання прибутку або принаймні стабілізацію його на певному

рівні. Резервом збільшення чистого доходу та прибутку жиркомбінату стане зміна асортименту продукції, що призведе до збільшення обсягів виробництва продукції, що користується попитом та зменшення залишків нереалізованої продукції, тобто тієї, потреба споживачів у якій низька.

Таким чином, проект підвищення ефективності використання оборотних активів буде заснований на дослідженні тенденцій на глобальному ринку олійно-жирової промисловості.

У глобальному сільському господарстві ключову роль відіграють насіння семи олійних культур, з яких 5 вирощують як однорічні рослини (соя, ріпак, бавовна, арахіс, соняшник), а дві культури як багаторічні деревні насадження – олійні та кокосові пальми.

Виробництво олійних культур характеризується високою концентрацією. Понад 80% світового виробництва сої отримують у США, Бразилії та Аргентині, а майже 90% світового виробництва ріпаку в країнах ЄС-28, Китаї, Канаді та Індії. Світові плантації олійних пальм майже на 90% зосереджені в Малайзії та Індонезії. Світове виробництво соняшнику зосереджено в ЄС, Україні, Росії та Аргентині (70%), а арахіс та бавовна - у Китаї, Індії та Пакистані (60%). Ці олійні культури відіграють дуже важливу роль у світовому сільському господарстві, харчовій та переробній промисловості. Вони є сировиною для виробництва споживчих і технічних жирів для хімічної, фармацевтичної та косметичної промисловості; для виробництва біопалива, а також є джерелом їжі та білкового корму [71].

У виробництві соняшникової олії Україна займає лідируючі позиції (6,536 млн.тонн). До ТОП-5 країн також належать Росія (5,162 млн.тонн), країни Європейського Союзу (3,76 млн.тонн), Аргентина (1,415 млн.тонн) та Туреччина (0,935 млн.тонн) (рис. 3.1).

Щодо світового виробництва соняшникової олії, то прогнозується зростання обсягу виробництва з 21,198 млн.т до 21,436 млн.т. В Україні прогнозується приріст до значення 7,160 млн.т, в РФ до 5,804 млн.т, а в ЄС передбачають стабільну ситуацію без змін [71].

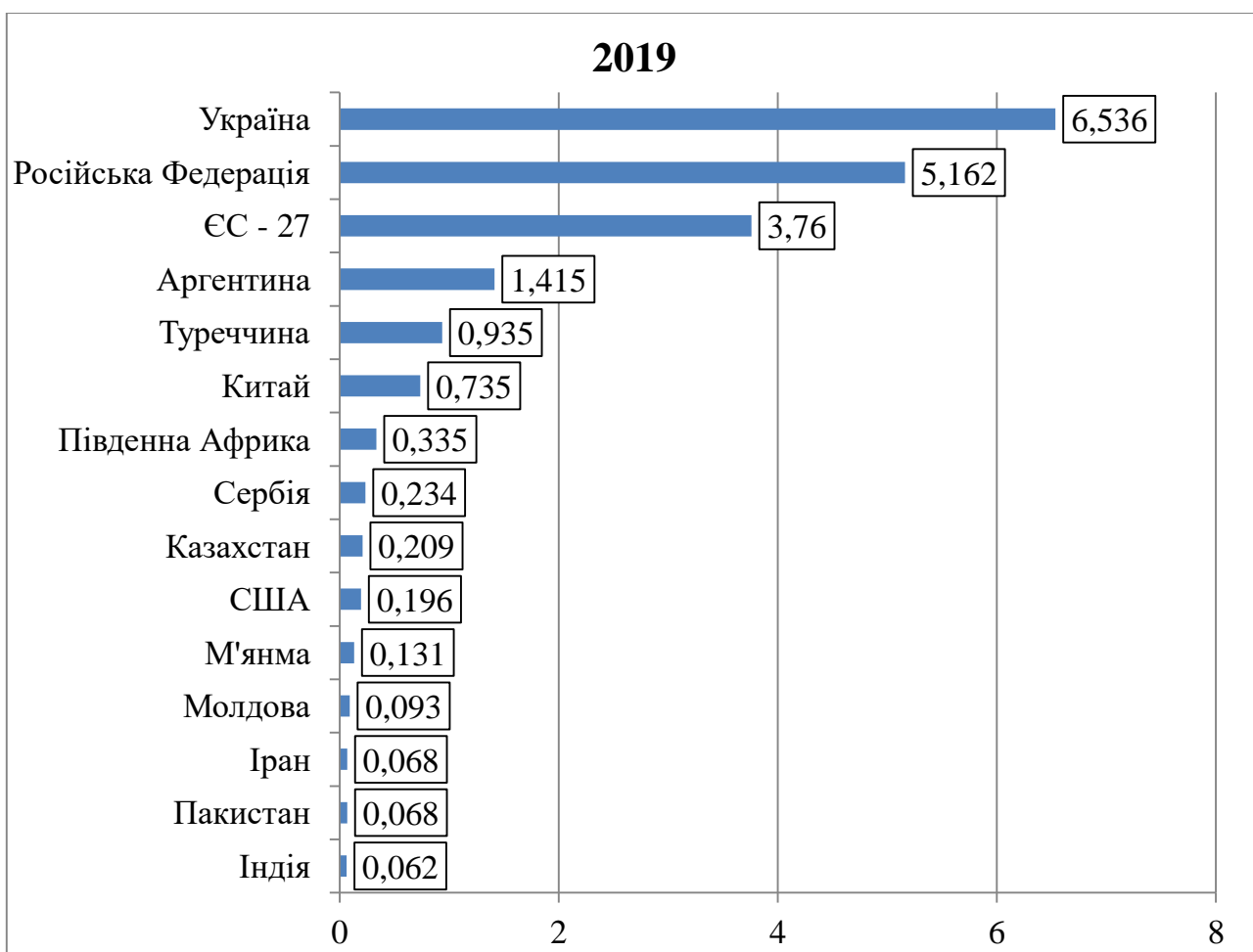

Рис. 3.1. Виробництво соняшникової олії по країнах у 2019 році, млн.т

Джерело: розроблено автором на основі [71].

Важливою складовою успішного вирощування соняшнику в Україні є сприятливі кліматичні умови та ретельний добір насіння із високим генетичним потенціалом врожайності. Серед усіх олійних культур, а можливо, і серед усіх сільськогосподарських культур, соняшник залишається безумовним фаворитом українських аграріїв. Основними факторами привабливості вирощування в Україні власне соняшнику називають витривалість культури, тобто високий рівень жаростійкості та спроможність переносити навіть тривалі посухи. До інших важливих факторів можна віднести постійний високий попит та високі ціни на реалізацію порівняно з іншими зерновими та олійними культурами [72].

Однією з важливих умов для виробництва олійного насіння є наявність відповідної частки посівних площ у структурі сільськогосподарських угідь. Земельна площа України становить 60354,9 тис га, більше 70% з яких займають сільськогосподарські угіддя. Поступовий приріст посівів під олійними був

досягнутий переважно за рахунок збільшення площі посівів насіння соняшнику до 6117 тис. га у 2018 році з наступним зростанням до 6200 тис.га у 2019 році (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Площа, обсяг виробництва та урожайність соняшнику в Україні

Рік	Посівна площа, тис.га	Валовий збір, тис.т	Урожайність, ц з 1 га зібраної площі
2015	5105	11181	21,6
2016	6073	13627	22,4
2017	6034	12236	20,2
2018	6117	14165	23
2019	6200	14500	23

Джерело: складено автором на основі [71].

Однак, незважаючи на масштабні посівні площі, Україна намагається не лише екстенсивним методом вирощувати соняшник, але впроваджувати новітні технології та покращувати власне сорти насіння. Експерти відзначають, що нині потрібно робити акцент на органічному виробництві та якості, що значно збільшить додану вартість. Отож, у зв'язку зі зростаючою потребою у корисних для здоров'я оліях підвищується попит на високоолеїнову олію соняшника. Динаміку структури виробництва високоолеїнової соняшникової олії у світі покажемо на рис.3.2 для наочності.

Варто пояснити що таке високоолеїнові сорти соняшнику та чому олія з них набирає популярності. Високоолеїновим називають соняшник, який має особливий склад олії, а саме: підвищений вміст олеїнової кислоти Омега-9 (мононенасичена жирна кислота) понад 82 % (коли у звичайній олії це значення тримається на позначці до 50%) і низьким вмістом лінолевої кислоти Омега-6 (поліненасичена жирна кислота). Цей показник перетворює соняшникову олію на аналог оливкової, надає їй більшої протиокислювальної стабільності та зменшує температуру застигання. Олія, виготовлена з такого соняшнику, має безліч корисних властивостей та характеризується найвищим вмістом вітаміну Е – 45 мг/100 г. Таким чином, вона є природним антиоксидантом, що зміцнює

імунітет людини, зменшує ризик виникнення ракових захворювань і хвороб серцево-судинної системи, які наразі стали основною причиною смертності серед населення [73].

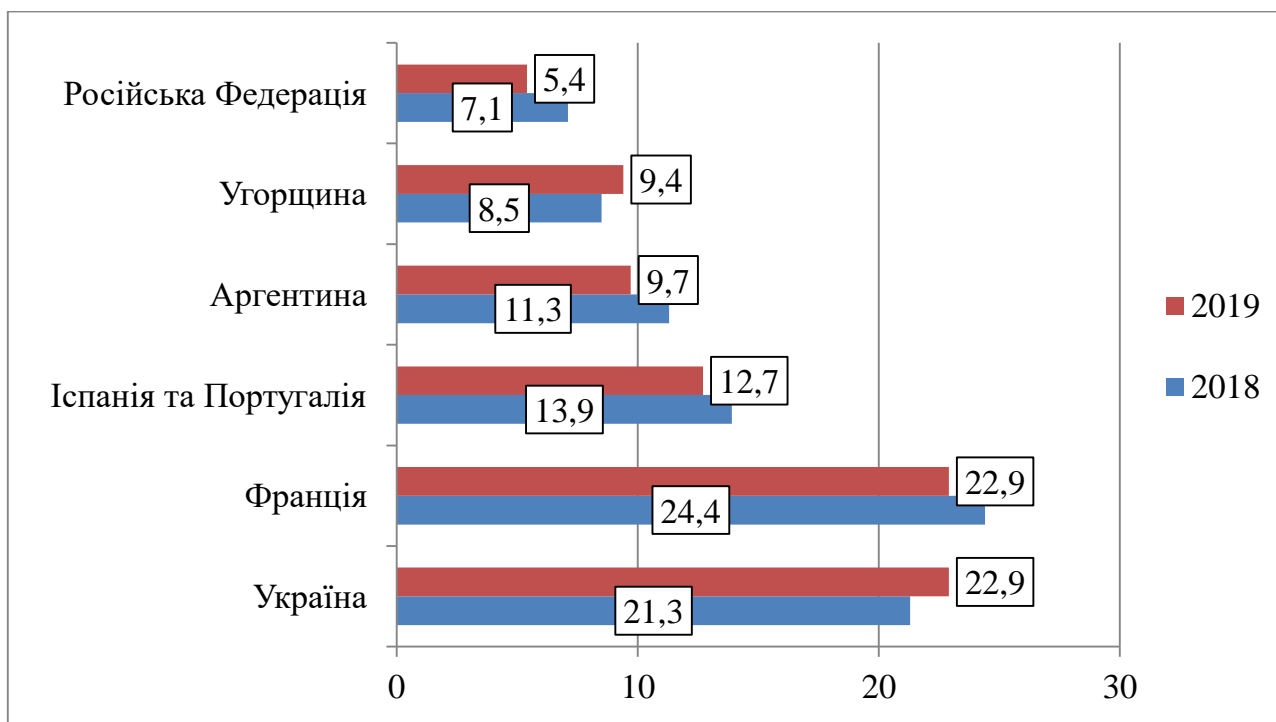

Рис. 3.2. Динаміка структури виробництва високоолеїнової соняшникової олії у світі за 2018 – 2019 рр.

Джерело: [73].

За площею посівів високоолеїнового соняшника у 2019 році Україна посідає почесне друге місце, як у світі, так і у ЄС — слідом за Францією. За попередніми прогнозами, це місце могло стати і першим — адже наприкінці зими 2019 року розрахунки показували, що площа може сягнути 400 – 425 тис. га. Але за фактом загальна площа посівів становить близько 350 тис. га. Динаміку можемо спостерігати на рисунку 3.3.

Причиною деякого зниження площ посіву стала нестача насіння гібридів для проведення посіву, хоча фахівці й попереджали про загрозу такої ситуації заздалегідь і закликали українських виробників контрактувати необхідну кількість насіння. Але треба зважити на те, що за рахунок більш високої врожайності високоолеїнового соняшника, ніж у Франції, Україна є виробником високоолеїнової олії №1 і провідним експортером продукту на світовий ринок [74].

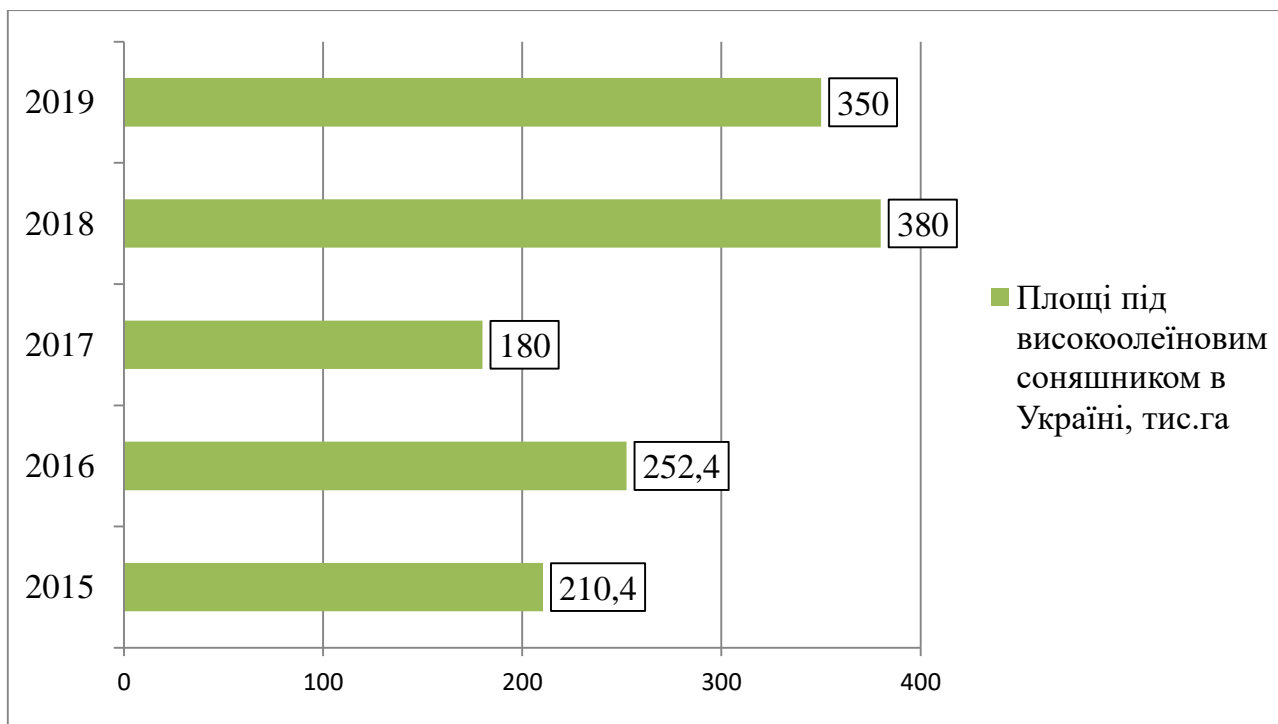

Рис. 3.3 Динаміка площі під високоолеїновим соняшником в Україні за 2015 – 2019 рр.

Джерело: [73].

Основними причинами підвищення попиту на високоолеїнову соняшникову олію стала популяризація у розвинених країнах здорового харчування, таку соняшникову олію в основному купують заклади громадського харчування. Попит на сьогоднішній день формується, в основному, країнами Євросоюзу, де процес заміщення пальмової олії високоолеїною вже пройшов. У 2014 році там ввели маркування і заборонили трансжирні кислоти у декількох країнах, а в 2016-му введено обов'язкове зазначення вмісту насичених жирів. Це стимулювало виробників шукати альтернативні якісні, але не настільки дорогі порівняно з оливковою олією, джерела жирів, одним із яких і є ВО соняшникова олія [73].

Обсяг виробництва високоолеїнової соняшникової олії в динаміці за 2015 – 2019 рр. в Україні та її частку у загальному виробництві соняшникової олії покажемо на рис.3.4 – 3.5.

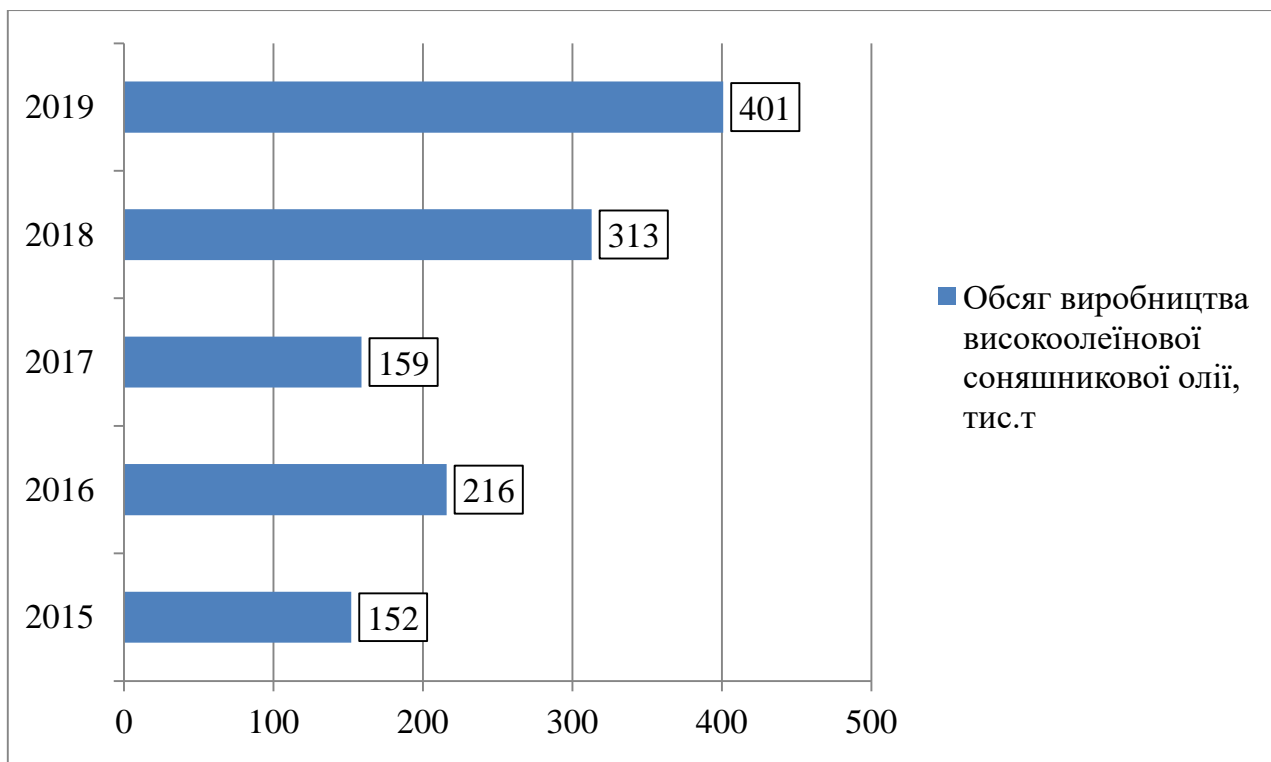

Рис. 3.4. Динаміка виробництва високоолеїнової соняшникової олії в Україні за 2015 – 2019 рр.

Джерело: [73].

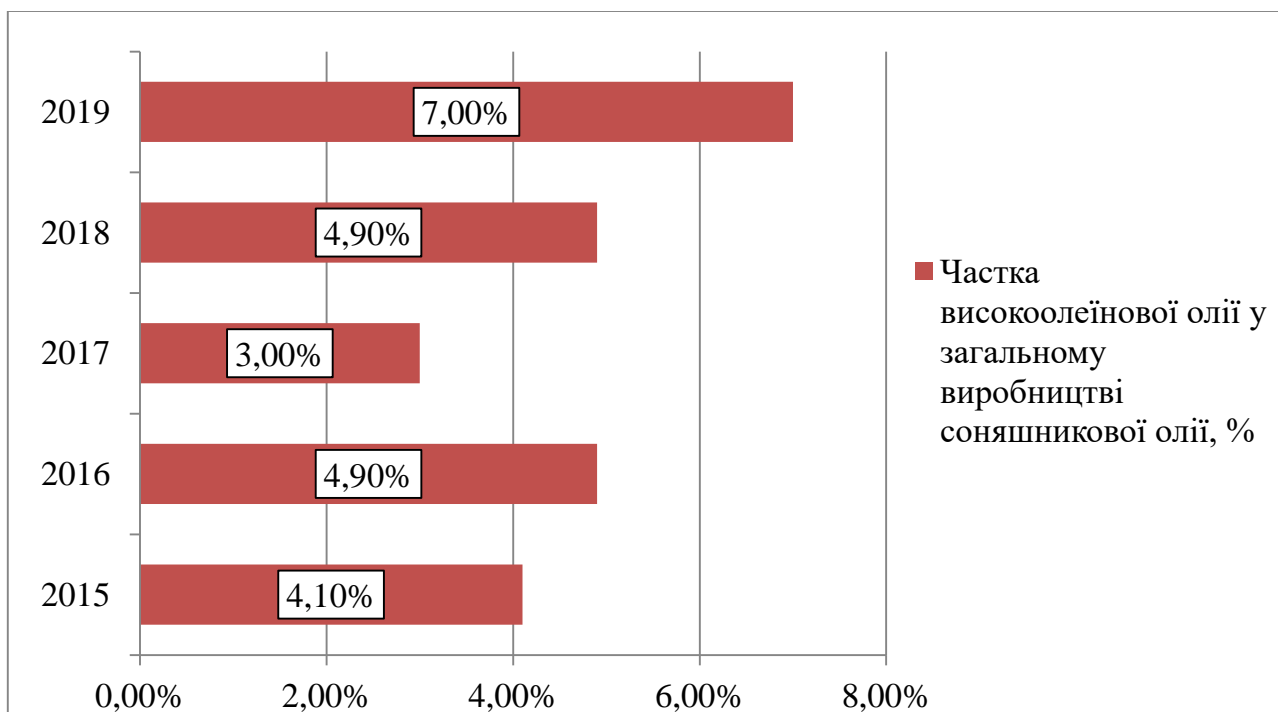

Рис. 3.5. Динаміка частки виробництва високоолеїнової соняшникової олії в структурі виробництва соняшникової олії в Україні за 2015 – 2019 рр.

Джерело: [73].

На основі поданих рисунків можемо підтвердити твердження про підвищення популярності високоолеїнової соняшникової олії, про що свідчить позитивна динаміка зростання обсягу виробництва та частки цього продукту у загальному виробництві соняшникової олії за досліджуваний період.

Сергій Рудченко, директор Мелітопольського масло-екстракційного заводу, також підтверджує зростання попиту на ВО-олію: «Ринок цікавий, є сенс цим займатися. Потенціал України великий, такий соняшник можуть переробляти усі заводи. Тільки-но з'явиться сировина в достатній кількості, ВО - олію будуть випускати багато підприємств» [75].

Отже, в Україні вже сформовано ринок високоолеїнового соняшника та олії з нього — вже укладаються дворічні контракти з привабливими розмірами премій і ринок став більш прогнозованим, за словами експертів. Єдиним обмеженням для планів є лише брак посадкового матеріалу у певній категорії господарств, які не контракували матеріал під висів заздалегідь. Але брак гібридів для посіву, який не дав площам стрімко зрости, гарантує збереження привабливого рівня премій на високоолеїновий соняшник та олію. А це закладає основу для поступового розвитку ринку, заповнити нішу в якому може ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».

Тому, на основі визначених проблем досліджуваного підприємства, пропонується особливу увагу приділити переробці високоолеїнового соняшнику на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» для виробництва нової асортиментної одиниці продукції - високоолеїнової олії.

Для Товариства, яке знаходиться на півночі України, великий інтерес для переробки мають саме ранні гібриди високоолеїнового соняшника, які дозволяють за короткий період отримати максимальну врожайність. Враховуючи наявність великої кількості постачальників олійної сировини на жиркомбінат та їх тісні взаємини, що склалися у процесі роботи, пропонується закуповувати сировину для ВО-олії у ТОВ «Агрофірма «Прилуцька», що займається вирощуванням зернових, бобових культур і насіння олійних

культур, та має зручне розташування на відстані 50 км відносно потужностей жиркомбінату.

Так як господарська діяльність ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» є орієнтованою на експортний ринок, то вироблену олію з високоолеїнового соняшника пропонується реалізовувати за кордон. У 2019 році баланс реалізації олійної продукції на території України та за кордон за зовнішньоекономічними контрактами виглядав так: олія соняшникова нерафінована: на території України - 5,40%, за зовнішньоекономічними контрактами - 94,60%, шрот соняшниковий: на території України - 17,05%, за зовнішньоекономічними контрактами - 82,95%. Тому, у результаті укріплення партнерських відносин з покупцями олійної продукції Товариства за кордоном, ми можемо розраховувати на укладення контрактів на оптові поставки високоолеїнової олії у Литву, Естонію, Польщу, Білорусь з можливим розширенням ринку збуту у перспективі до Китаю.

Технологія виробництва високоолеїнової олії майже не відрізняється від виробництва звичайної соняшnikової олії, тому на досліджуваному підприємстві можна забезпечити виготовлення цього продукту при дотриманні таких умов:

- чистота виробництва, тобто потрібна або окрема лінія для виготовлення ВО-олії або попереднє очищення вже існуючої лінії;

- підігрів обладнання, адже при низьких температурах насіння ВО-соняшнику може затвердіти, оскільки містить ненасичену жирну кислоту з більш високою температурою переходу в тверду фракцію, тому відповідний температурний режим повинен бути на всьому ланцюжку - транспортування, сортування, переробка [75].

Завдяки підвищеній стійкості до окислення, олія з такого соняшника не потребує гідрогенізації і має більший термін зберігання — у 5 разів порівняно зі звичайними оліями. Завдяки цьому не потрібно буде витратити додаткових коштів на збільшення терміну придатності.

Оцінивши стан ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», можна стверджувати, що зазначені умови для виробництва ВО соняшникової олії можуть бути забезпечені, тому пропонується розрахувати впровадження заходу «Запуск виробництва нового виду олії з насіння високоолеїнового соняшнику» на зміну використання у виробництві насіння звичайного соняшнику з метою задоволення зростаючого попиту за кордоном на високоолеїнові олії та збільшення чистого доходу від реалізації продукції.

У таблиці 3.2 розмістимо калькуляцію переробки насіння звичайного соняшника, надану жиркомбінатом. На основі поданої калькуляції переробки насіння нами буде розрахована прогнозна вартість переробки насіння високоолеїнового соняшнику, адже технологія виробництва не зазнає змін. Отже, як у 2019 році, так і в прогнозованому 2020 році, вартість переробки насіння звичайного чи високоолеїнового соняшнику з ПДВ на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» становитиме 1049, 56 грн. за тону сировини.

Таблиця 3.2

Калькуляція переробки 1 т соняшника на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2019 рік

Статті витрат	Од.вим.	Витрати на місяць		Норма витрат на 1 т сировини	Ціна, грн.	Вартість, грн./т
		кількість	сума, грн.			
Собівартість переробки						
1.Матеріали основні						
Гексан	кг	17820	604276,2	1,51	33,91	51,20
2.Енергоресурси						
Електроенергія	КВт/год	1080000	2732400	85,00	2,53	215,05
Вода	м3	500	10685	0,08	21,37	1,71
Стоки	м3	2500	56175	0,25	22,47	5,62
Лушпиння на паросилове господарство	кг	2034000	589860	113,00	0,29	32,77
3.ФОП з нарахуваннями	грн.		3321632			337,60

Статті витрат	Од.вим.	Витрати на місяць		Норма витрат на 1 т сировини	Ціна, грн.	Вартість, грн./т
4. Матеріали та запчастини	грн.		250000			25,70
5.ПММ	грн.		70000			3,89
6.Послуги сторонній організацій	грн.		600000			96,10
7.Податки	грн.		72363,41			4,02
8.Інші операційні витрати	грн.		35000			1,94
Витрати на переробку	грн.		8342391			775,60
Амортизація			896000			50,78
Відсотки за кредит			850500			48,25
Загальні витрати					без ПДВ	874,63
					з ПДВ	1049,56

Джерело: складено за даними підприємства.

Звернемо увагу на те, що в документах зазначено кількість робочих днів на місяць – 30, середньодобова потужність переробки сировини 600 т, план переробки сировини на місяць 18 000 т. Потужність, задіяна у виготовленні соняшникової олії 50 т/добу. Для виготовлення 1т олії з звичайного насіння потреба в ньому становить 4,4 т. Вихід продукції при використанні звичайного соняшкового насіння: олія – 22,5%, макуха – 74,3%, втрати – 3,2%. Враховуючи, що насіння високоолеїнового соняшника має вищу олійність, то для виготовлення 1 т олії потреба в сировині становить 3,7 т. При цьому вихід олії становитиме 27,5%, а макухи 69,3%, втрати залишаться незмінними.

У таблиці нижче (табл.3.3) наведено порівняння розрахунку собівартості виготовлення 1 т олії при використанні звичайного насіння та насіння високоолеїнових сортів соняшника.

**Порівняльна таблиця розрахунку собівартості олії при переробці
насіння соняшникового звичайного та високоолеїнового соняшникового
насіння на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»**

Показник	Од.вим.	2019 рік	Проектний рік
Вихідні дані			
Курс валюти	грн./дол.	26,30	27,00
Ціна 1 т олії експорт FCA	дол./т	805,00	1195,00
Ціна соняшника з ПДВ	грн./т	7500,00	10000,00
Ціна макухи експорт DAP	дол./т	200,00	200,00
Собівартість переробки 1т насіння без ПДВ	грн./т	875,00	875,00
Вихід олії	%	22,50	27,50
Вихід макухи	%	74,30	69,30
Кількість насіння для 1 т олії	т	4,44	3,70
Вихід макухи при виробництві 1 т олії	т	3,30	2,19
Доставка макухи без ПДВ	дол./т	15,00	15,00
Адміністративні витрати на 1т соняшникової олії без ПДВ	грн./т	125,00	125,00
Розрахунок собівартості 1 т олії			
Вартість насіння соняшникового без ПДВ	дол./т	1055,13	1141,98
Витрати на переробку без ПДВ	дол./т	147,72	147,72
Витрати на доставку макухи без ПДВ	дол./т	49,50	49,50
Всього витрати без ПДВ	дол./т	1252,35	1339,19
Собівартість 1 т олії з ПДВ	дол./т	592,35	900,37
Адміністративні витрати	дол./т	21,12	21,12
Фінансові витрати	дол./т	28,17	28,17
Всього собівартість 1 т олії без ПДВ	дол.	641,64	949,66
Всього собівартість 1 т олії без ПДВ	грн..	16875,18	25640,93

Джерело: складено за даними звітності підприємства.

Враховуючи, що компанія експортує свою продукцію розрахунки проведено в доларах США, який на 28.05.2020 року за даними НБУ в еквіваленті до гривні становить 27, 00 грн./дол. [76]. На цю ж дату ціна на насіння високоолеїнового соняшнику становила в середньому 10 000 грн./т [77].

У зв'язку з вищою ціною на нову сировину на 33,3% або 2500 грн., враховуючи зниження обсягу її потреби для виготовлення 1 т олії на 16,7%, при незмінних інших витратах собівартість 1 т високоолеїнової олії зростає на 51,9% та становитиме 25640,93 грн./т відносно 16875,18 грн./т у 2019 році.

У таблиці 3.4 проведемо обрахунок собівартості виготовлення, величини доходу та розмір валового прибутку від виготовлення у 2019 році звичайної соняшникової та високоолеїнової олії у прогнозному 2020 році.

Таблиця 3.4

Порівняльна таблиця розрахунку річної собівартості виробництва продукції з різного виду сировини на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Показник	Од.вим.	2019 Звичайний соняшник	Проектний рік ВО соняшник	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Потужність, переробки насіння соняшника: добова	т/добу	50,00	50,00	0,00	0,00
річна	т/рік	18000,00	18000,00	0,00	0,00
Обсяг виготовлення олії соняшникової	т/рік	4050,00	4950,00	900,00	22,22
Обсяг виготовлення макухи	т/рік	13374,00	12474,00	-900,00	-6,73
Ціна експорту соняшникової олії	грн./т	21171,50	32265,00	11093,50	52,40
Ціна експорту макухи	грн./т	5260,00	5400,00	140,00	2,66
Дохід від реалізації олії	грн..	85744575,00	159711750,00	73967175,00	86,26
Дохід від реалізації макухи	грн..	70347240,00	67359600,00	-2987640,00	-4,25
Дохід від реалізації за рік	грн..	156091815,00	227071350,00	70979535,00	45,47
Собівартість виробництва олії та макухи	грн..	137734114,85	206907041,56	69172926,71	50,22
Валовий прибуток річний	грн.	18357700,15	20164308,44	1806608,29	9,84

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства.

Відповідно до поданих розрахунків, бачимо збільшення обсягу виробництва олії соняшникової у результаті використання насіння високоолеїнового соняшнику на 22,22%, при цьому вихід макухи знизиться на 6,73%, що пов'язане з вищою олійністю ВО насіння. Експортна ціна ВО олії вища за ціну на звичайну соняшкову олію на 52,4%, а макухи – на 2,66%. У результаті отримаємо підвищення річного доходу від реалізації продукції з високоолеїнового насіння соняшника на 45,47% з наступним зростанням валового прибутку на 9,84%. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності, зокрема на динаміку коефіцієнта оборотності оборотних активів жиркомбінату, детально розглянемо у пункті 3.3 даного розділу.

3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності та ефективність використання оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Проаналізуємо зміну основних показників діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», внаслідок впровадження нової асортиментної одиниці продукції – високоолеїнової соняшникової олії на зміну олії зі звичайного сорту соняшникового насіння за допомогою таблиці 3.5.

На рисунку 3.6 зобразимо динаміку зазначених показників для наочності.

Таблиця 3.5

Динаміка основних показників діяльності після впровадження виробництва високоолеїнової соняшникової олії на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Показник	2019	Проектний рік	Відхилення	
			Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	287682,00	358661,54	70979,54	24,67
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	268380,00	337552,93	69172,93	25,77

Показник	2019	Проектний рік	Відхилення	
			Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
Валовий прибуток, тис. грн.	19302,00	21108,61	1806,61	9,36
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток/збиток), тис. грн.	-36765,00	-34958,40	1806,61	-4,91
Чистий фінансовий результат (прибуток/збиток), тис. грн.	-36765,00	-34958,40	1806,61	-4,91

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Вивчаючи динаміку основних показників діяльності жиркомбінату, спостерігаємо, що після впровадження описаного заходу чистий дохід від реалізації продукції у плановому періоді зростає на 24,37%, собівартість виробництва загалом підвищиться на 25,77%, валовий прибуток підприємства збільшиться на 9,36% , а сума отриманого збитку знизиться на 4,91%.

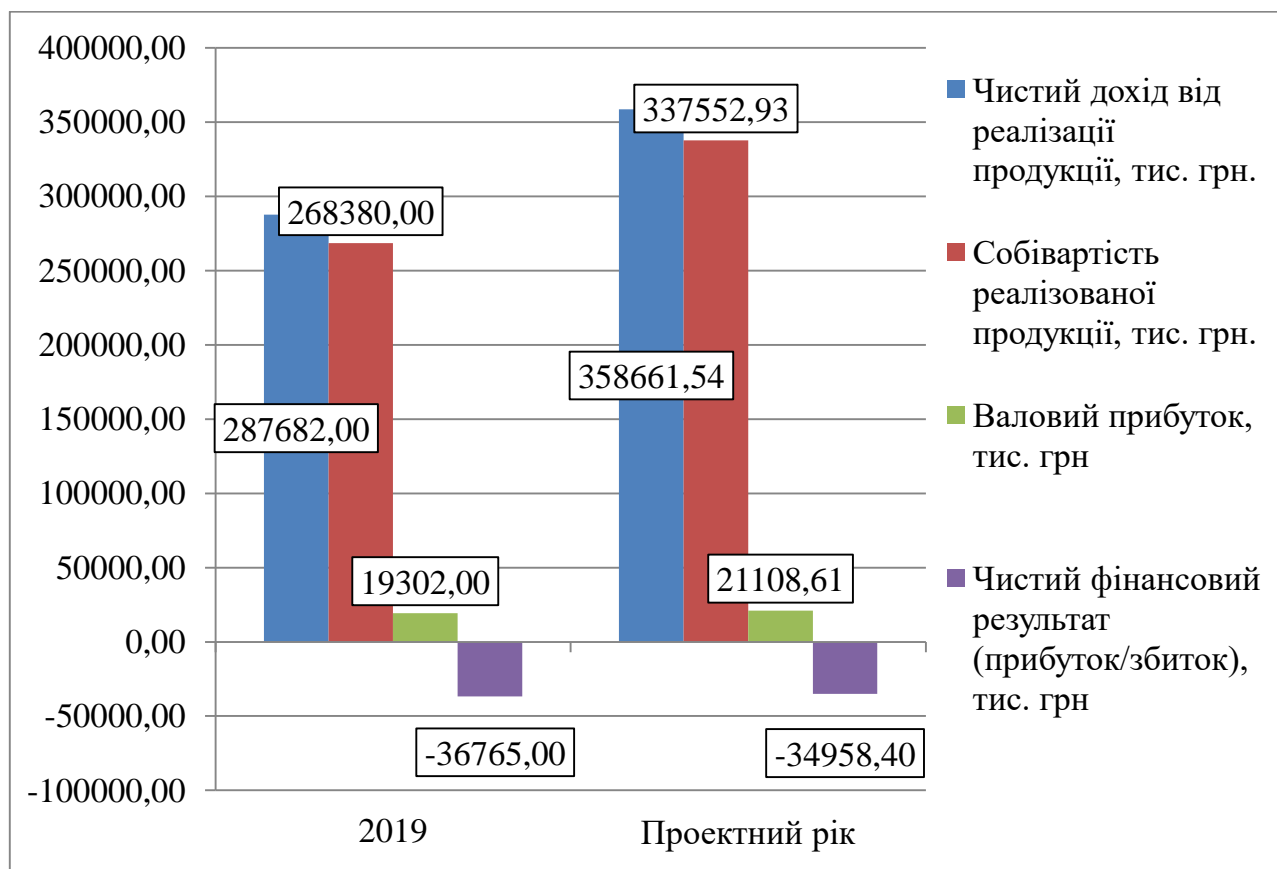

Рис. 3.6. Динаміка основних показників діяльності після впровадження заходу на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Джерело: розроблено автором.

Отож, у проектному році ми бачимо позитивну динаміку по всім фінансовим показникам, але чистий фінансовий результат від діяльності на підприємстві залишається від'ємним, тобто жиркомбінат залишається збитковим.

Для повної оцінки впливу запропонованого заходу на оборотні активи компанії розрахуємо динаміку зміни ефективності їх використання на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у табл. 3.6.

Відобразимо графічно позитивну зміну коефіцієнтів оборотності виділені груп оборотних активів та терміну їх обертання у проектному році на рисунках 3.7 і 3.8 відповідно.

Таблиця 3.6

Динаміка зміни показників ефективності використання оборотних активів після впровадження виробництва високоолеїнової соняшникової олії на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Показники	Нормативне значення	2019	Проектний рік	Відхилення	
				абсолютне	відносне, %
Оборотність активів, обороти	Збільшення	1,11	2,12	1,01	91,24
Коефіцієнт завантаження оборотних активів, грн.	Зменшення	0,29	0,23	-0,06	-20,69
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, обороти	Збільшення	3,47	4,33	0,86	24,82
Період одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	104,00	83,12	-20,88	-20,08
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	Збільшення	10,56	13,09	2,53	23,98
Період одного обороту запасів, днів	Зменшення	34,00	27,50	-6,50	-19,13

Показники	Нормативне значення	2019	Проектний рік	Відхилення	
				абсолютне	відносне, %
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	Збільшення	7,41	7,12	-0,29	-3,95
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	Зменшення в період інфляції, збільшення, якщо компенсується додатковим прибутком від збільшення обсягів реалізації	49,00	50,58	1,58	3,23
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів	Збільшення	1,79	8,11	6,32	353,03
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	Зменшення	201,00	44,39	-156,61	-77,91

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Аналізуючи зміну показників ефективності використання оборотних активів на підприємстві до і після впровадження запропонованого заходу, прослідковуємо позитивні тенденції у зміні таких показників: оборотність активів зростає на 1,01 або на 91,24%; коефіцієнт обертання оборотних активів зріс на 0,86 або на 24,82%, оборотність запасів зростає на 2,53 обороти або на 23,98%; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зріс на 6,32 обороти, що може свідчити про пришвидшення повернення кредитів підприємства при умові, що їх сума в періоді зростати не буде.

Щодо періоду обороту за даними групами оборотних активів, то термін обороту оборотних активів скоротився на 20,88 днів або 20,08%, що вважається позитивною тенденцією; період обороту запасів скоротився на 6,5 днів або на 19,13%, строк погашення кредиторської заборгованості скоротився на 156,61 день або на 77,91% згідно розрахунків.

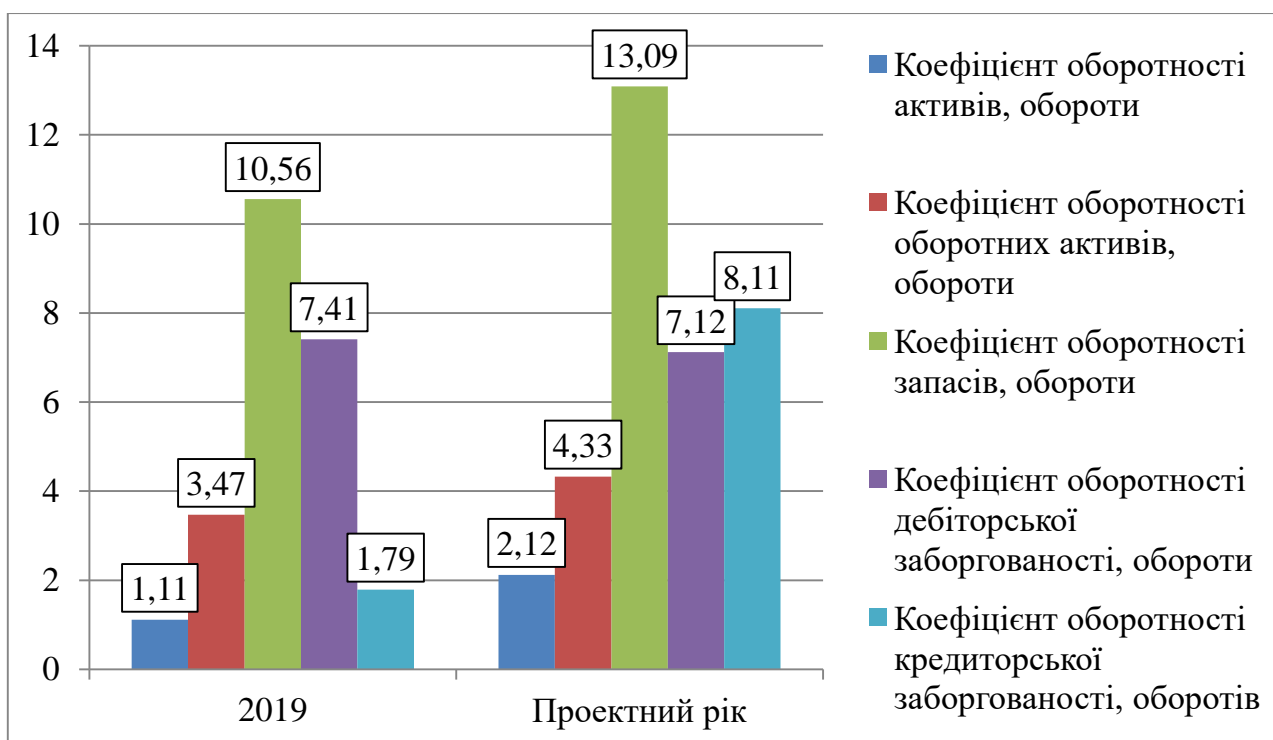

Рис. 3.7. Динаміка зміни коефіцієнтів оборотності окремих груп оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» після впровадження запропонованого заходу

Джерело: розроблено автором.

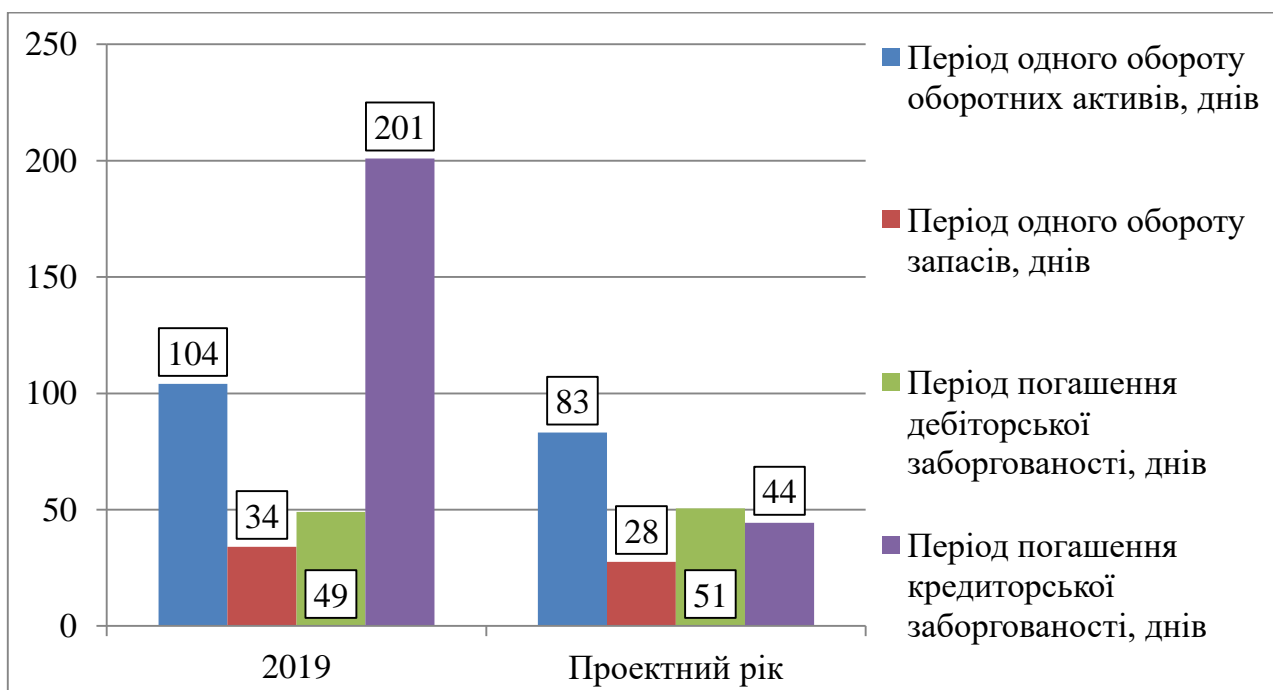

Рис. 3.8. Динаміка зміни періоду обороту окремих груп оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» після впровадження запропонованого заходу

Джерело: розроблено автором.

Розрахуємо зміну показників рентабельності після впровадження запропонованого заходу на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Динаміка показників рентабельності після впровадження запропонованого заходу на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Показники	2019	Проектний рік	Відхилення, %
Рентабельність оборотних активів, %	-44,40	-42,22	2,18
Рентабельність основних засобів, %	-20,89	-19,86	1,03
Рентабельність капіталу за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування, %	-0,14	-0,13	0,01
Рентабельність власного капіталу, %	-47,16	-44,84	2,32
Операційна рентабельність продажу, %	-2,99	-1,89	1,10
Чиста рентабельність продажу, %	-12,78	-9,75	3,03
Рентабельність продукції за валовим прибутком, %	6,45	5,73	-0,72
Рентабельність продукції за чистим прибутком, %	-12,29	-9,49	2,80

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

За даними наведеної таблиці спостерігаємо позитивний вплив запропонованого заходу на показники рентабельності підприємства, адже про це свідчить зростання рентабельності оборотних активів на 2,18%, основних засобів на 1,03%, власного капіталу на 2,32%, рентабельності продажів на 3,03% та продукції за чистим прибутком на 2,8%.

Зменшення рентабельності продукції за валовим прибутком на 0,72% можна пояснити швидшими темпами зростання собівартості виготовлення продукції, ніж валового прибутку.

Динаміку показників рентабельності на жиркомбінаті покажемо на рисунку 3.9.

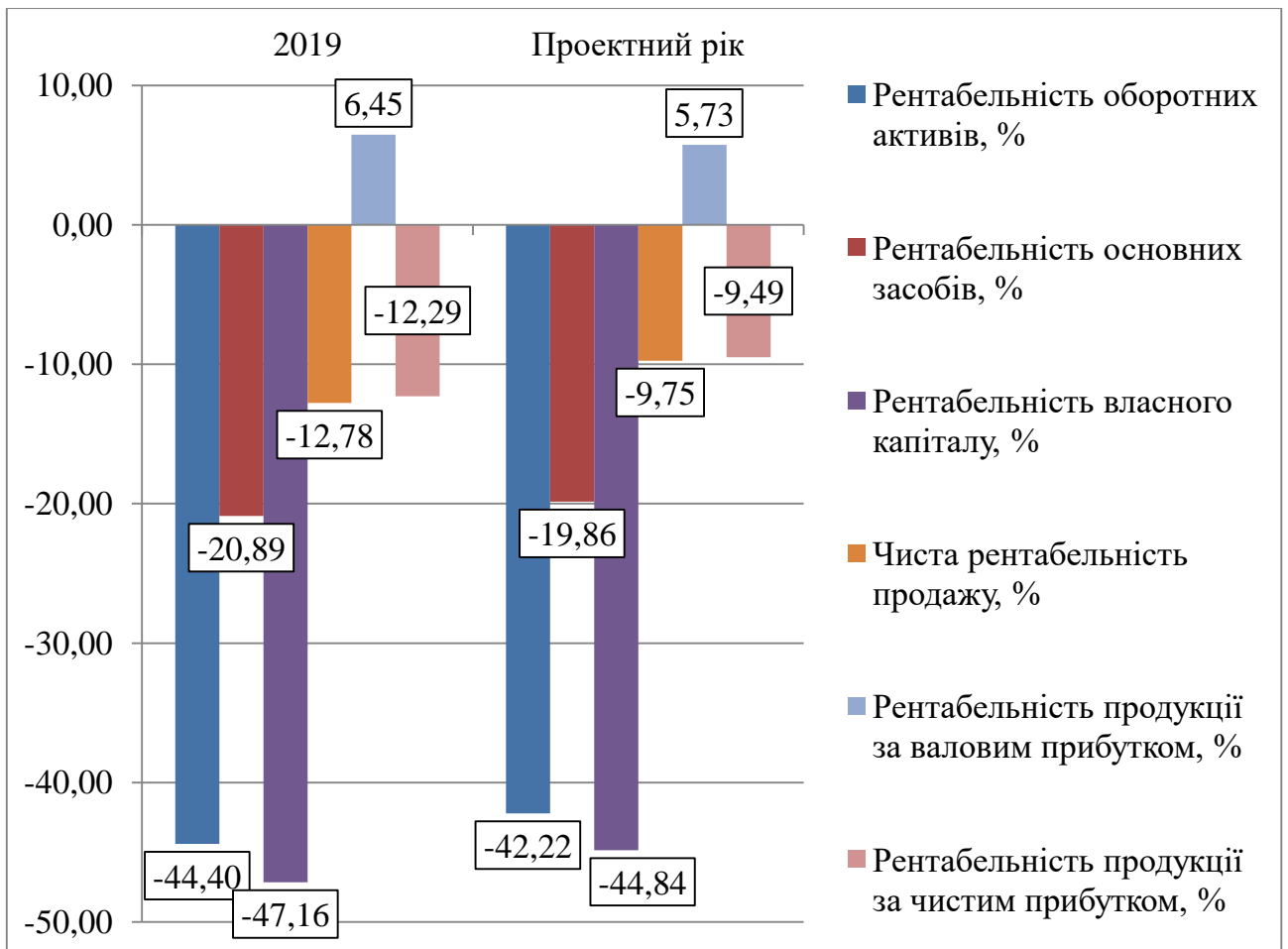

Рис. 3.9. Динаміка зміни показників рентабельності на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» після впровадження запропонованого заходу

Джерело: розроблено автором.

Проведений аналіз вказує на доцільність впровадження у виробництво високоолеїнової соняшникової олії замість звичайної олії, адже основні показники господарської діяльності та ефективності використання оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у результаті впровадження запропонованого заходу мають позитивну тенденцію.

Висновки до розділу 3

У ході вивчення можливих напрямів підвищення ефективності використання оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» нами було виділено наступні шляхи для досягнення поставленої мети: оптимізація та стабілізація розміру оборотних активів, що обслуговує потреби жиркомбінату; раціоналізація структури джерел фінансування оборотних активів;

забезпечення поточної платоспроможності та ліквідності активів жиркомбінату за рахунок реалізації оперативного механізму фінансової стабілізації та використання фінансових інструментів рефінансування дебіторської заборгованості; підвищення рентабельності використання оборотних активів за рахунок підвищення доходу та прибутку шляхом перегляду асортименту компанії; забезпечення захищеності оборотного капіталу від інфляції.

Нами було запропоновано захід, що покликаний підвищити ефективність використання оборотних активів Товариства, який базується на впровадженні нової асортиментної одиниці соняшникової олії з високоолеїнових сортів насіння замість виготовлення звичайної соняшникової олії.

Описаний захід був запропонований на основі маркетингових досліджень світового ринку олійно-жирової галузі, які дають можливість говорити про те, що в Україні ринок олійних культур є одним із перспективних секторів аграрного виробництва. Олійна продукція користується все більшим попитом на глобальному ринку - споживання рослинних олій у світі останніми роками зростає, зокрема і попит на високоолеїнову соняшкову олію. Аналіз олійного ринку вказує, що завдяки кліматичним умовам та ресурсному потенціалу Україна в змозі нарощувати виробництво та залишатися ключовим експортером олійних культур, зокрема ВО соняшнику.

Обрахунки показали, що ефект від зазначеного заходу на основні показники діяльності жиркомбінату є позитивним, про що свідчить зростання валового прибутку організації та зменшення суми чистого збитку від діяльності у проектному році; показники рентабельності підприємства також мають тенденцію до зростання у результаті здійснення описаного заходу. Вплив виробництва ВО соняшникової олії на використання оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» також вважається позитивним, адже згідно обрахунків коефіцієнт оборотності оборотних активів, зростатиме, що призведе до скорочення терміну їх обороту. Отже, запропонований проект доцільно впроваджувати на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було здійснено дослідження теоретико-методичних основ формування та використання оборотних активів підприємства, наведено сучасний стан та перспективи розвитку ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», проведено оцінку господарської діяльності та фінансового стану Товариства та розроблено пропозиції щодо покращення ефективності використання оборотних активів компанії на основі їх аналізу. Головними практичними результатами виконаної роботи вважаємо такі:

1. Перший розділ роботи присвячений теоретичному аспекту вивчення поняття «оборотні активи», розгляду класифікації та джерел їх формування, також було наведено методику дослідження ефективності використання оборотних активів.

За відсутності єдиного загальноприйнятого підходу до визначення сутності дефініції «оборотні активи» нами було сформульовано інтегральне тлумачення поняття, як сукупності матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу.

Вивчення наукової літератури дало змогу скласти комплексну класифікацію оборотних активів за переліком таких ознак:

- за джерелами формування (оборотні активи, сформовані за рахунок власного капіталу; сформовані за рахунок залучених джерел).
- за рівнем ліквідності (абсолютно ліквідні; швидко ліквідні; мало ліквідні).
- за формою функціонування (матеріальні; фінансові).
- за місцем у відтворювальному процесі (сфера виробництва; сфера обігу).
- за рівнем варіабельності розміру (постійні; змінні).

- за характером організації (нормовані; ненормовані).
- за складовими (запаси; поточні біологічні активи; дебіторська заборгованість; поточні фінансові інвестиції; гроші та їх еквіваленти; витрати майбутніх періодів; інші оборотні активи).

У ході вивчення праць економістів було розглянуто декілька варіантів розподілу джерел формування оборотних активів за критеріями та їх найменувань, але основними з них визначено такі:

- власні та прирівняні до них кошти, що включають статутний капітал, нерозподілений прибуток, сталі пасиви та бюджетні асигнування.
- залучені кошти, куди відносять банківські кредити, кредиторську заборгованість та інші фінансові ресурси.

Наведена методика оцінки ефективності використання оборотних активів суб'єктами господарювання полягає у розрахунку та порівнянні з нормативними значеннями сукупності визначених показників та проведенні факторного аналізу коефіцієнта оборотності оборотних активів. Визначеними показниками для аналізу були такі: коефіцієнт обертання оборотних активів, тривалість обороту оборотних активів, коефіцієнт оборотності запасів, тривалість обороту запасів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, період погашення дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, період погашення кредиторської заборгованості, коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом, коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами та рентабельність оборотних активів.

2. Другий розділ кваліфікаційної роботи включає в себе вивчення історії та перспектив розвитку ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», аналіз господарської діяльності та фінансового стану Товариства з поглибленим дослідженням ситуації щодо ефективності використання оборотних активів за визначений період.

ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» – це мультикультурний завод, заснований у 1995 році. Згідно з інформацією, зазначеною на офіційному сайті

жиркомбінату, предметом його діяльності є виробництво олії та тваринних жирів; виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик та оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин. Основні види продукції комбінату: олія, макуха, шрот, паливні брикети та гранули з лушпиння соняшникового, оліфа та надання послуг давальницької переробки олійних культур.

Ім'я ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» добре відомо усім міжнародним компаніям, працюючим на зерновому і олійному ринках України, як надійного і сильного партнера, оскільки з року в рік комбінат закуповує насіння олійних культур по усій території України, а також Білорусії, Казахстану. Компанія є експортоорієнтованою, тому експортною продукцією є соняшникова та лляна олії, макуха, паливні брикети та гранули з лушпиння соняшникового, яку закуповують Calipso Invest Corp, VINAROSS LP, , COFCO RESOURCES S.A., «Alfa Trading Limited» та інші міжнародні компанії. Одним з перспективних напрямків експорту продукції є Китай, куди підприємством експортується більше ніж 90% виробленої олії лляної.

Аналіз господарської діяльності показав задовільний майновий стан підприємства, що впродовж 2019 року накопичило активів на суму 294105 тис.грн., що на 29,91% більше, ніж за попередній рік. Частка основних засобів у майні компанії у 2019 році становила 58,8% із зазначеним ступенем зносу в 27%, на відміну від показника в 41% у 2017, що вказує на нещодавнє оновлення та модернізацію обладнання. Коефіцієнт оновлення основних засобів становив 0,25 у 2017, 0,52 у 2018 та 0,02 у 2019 році, що свідчить про істотне оновлення у 2018 році засобів виробництва. У структурі основних засобів переважають машини та обладнання і становлять 52,61% від вартості усіх основних засобів за звітний період, що є типовою ситуацією для переробних підприємств.

Дослідження трудових ресурсів наявних на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» показало зростання чисельності працівників на комбінаті з 206 осіб у 2017 році до 222 осіб у 2019 році. Фонд оплати праці за досліджуваний

період на підприємстві зріс на 53,93% у 2018 році та на 12,22% у 2019 році – це відбулося за рахунок збільшення кількості робочих місць та підвищення мінімальної заробітної плати.

Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства показала незадовільний стан компанії. За досліджуваний період прослідковувалося як підвищення чистого доходу від реалізації продукції на 21,83% у 2019, так і його зниження у 2018 році на 44,24%. При цьому собівартість виробництва, яка становить найбільшу частку у структурі витрат, за 2018 рік хоч і знизилася на 36,31% відносно 2017 року через зменшення обсягу виробництва, але перевищила суму виручки на 10089 тис.грн., що у результаті призвело до отримання жиркомбінатом суми чистого збитку у розмірі 59897 тис.грн. У 2019 році собівартість не перевищувала виручки від реалізації, хоча і зросла на 9% відносно 2018 року, але жиркомбінат не зміг отримати прибутку, що в результаті показало суму чистого збитку від діяльності у розмірі 36765 тис.грн. У цілому виробництво є матеріаломістким, про що говорить висока частка матеріальних витрат (80,98% у 2017; 73,36% у 2018; 38,84% у 2019 році) у структурі операційних витрат жиркомбінату.

Оцінювання показників фінансового стану підприємства показує, що за аналізований період є тенденція до його погіршення. Аналіз ліквідності показав неспроможність підприємства покрити свої поточні зобов'язання за рахунок власних активів, зокрема оборотних у 2018 та 2019 роках. Також спостерігається значне посилення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування у зазначений період. Аналіз фінансової стійкості показав скрутний стан ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» саме у 2018 та 2019 роках, адже жоден показник не відповідає встановленим нормативам, а величина власного оборотного капіталу від'ємна, саме тому ми вважаємо, що підприємству вкрай важлива докапіталізація, шляхом вливання інвестиційних коштів від існуючих власників Товариства, рішення про яке було прийнято 24 березня 2020 року. В той же час ділова активність поступово зменшує обороти,

що є також негативним фактором впливу на діяльність, також компанія в періоді нарощує суму зобов'язань, період погашення якої зріс з 38 днів до 201.

На основі розрахованих показників рентабельності говоримо про те, що діяльність ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2018-2019 роках була нерентабельною, зокрема через те, що підприємство отримувало збитки у зазначеному періоді. Усі досліджені показники на підприємстві у 2018 році мали тенденцію до зниження та досягнули від'ємних значень. У 2019 році по всім показникам рентабельності спостерігаємо підвищення, але жоден показник, окрім рентабельності витрат, не досягнув додатного значення. Тому для покращення показників рентабельності, підприємству необхідно вийти із зони збиткової діяльності та почати отримувати прибуток.

Горизонтальний та вертикальний аналіз оборотних активів показав значне зниження їх частки у майні підприємства в 2018 році до 20,35 % відносно 48,02% у 2017 році. Проте у наступному періоді спостерігалось збільшення питомої ваги до значення 40,65%. Вартість оборотних активів у періоді також є нестабільною та у 2018 році знижується на 57,96% до 46065 тис.грн., а у 2019 підвищується до 119551 тис.грн., тобто на 159,53%. Така ситуація наявна через тимчасове призупинення виробництва у 2018 році для введення в експлуатацію цеху екстракції на жиркомбінаті.

У структурі оборотних активів в 2017 році переважали запаси та становили 27,05%, у 2018 році найбільшу частку займала дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги – 28,71%, за 2019 рік спостерігаємо найбільшу частку запасів – 39,95%.

Ефективність використання оборотних активів на підприємстві показала низькі результати. Тривалість обороту запасів у періоді зростає з 20 днів у 2017 році до 34 днів у 2019, що свідчить про неефективне управління запасами підприємства, термін обороту дебіторської заборгованості на жиркомбінаті зріс до 79 днів у 2018 році, але знизився у 2019 році до 49 днів, отже, дебітори пришвидшили виплату боргів підприємству. Термін погашення кредиторської заборгованості суттєво зріс до 201 дня у 2019 році, що на 116 днів більше, ніж у

2018 році, вважаємо така ситуація може призвести до банкрутства Товариства через неможливість розплатитися зі своїми зобов'язаннями при відсутності прибутків.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів є найважливішим показником ефективності їх використання, на жиркомбінаті його значення становило 5,38 у 2017 році, 3,03 у 2018 та 3,47 у 2019 році, що вказує на негативну тенденцію з відповідним підвищенням тривалості обороту цих активів з 65 днів у 2017 до 104 днів у 2019 році. Проведений факторний аналіз впливу декількох чинників на значення показника оборотності оборотних активів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», привів нас до висновку, що на зниження його значення найбільший вплив спричинило зниження суми чистого доходу від реалізації продукції у 2019 році. Тому організації у майбутньому варто працювати над збільшенням чистого доходу та звернути увагу на покращення ефективності управління запасами, щоб пришвидшити термін обертання оборотних активів.

3. У третьому розділі нами були розглянуті напрями підвищення ефективності використання оборотних активів досліджуваним підприємством, запропоновано відповідний захід з його обґрунтуванням та оцінкою впливу на основні показники діяльності комбінату.

Запропонований шлях підвищення ефективності використання оборотних активів полягає у впровадженні у виробництво нової асортиментної одиниці продукції – високоолеїнової соняшникової олії на зміну олії зі звичайного соняшникового насіння. Даний захід пропонується підприємству на основі маркетингового дослідження ринку олійно-жирової галузі, результати якого дають змогу говорити про підвищення попиту на високоолеїнову соняшникову олію через популяризацію у розвинених країнах здорового харчування, тобто в країнах Європи, де процес заміщення пальмової олії високоолеїновою вже пройшов, що і стимулювало виробників шукати альтернативні якісні, але не настільки дорогі порівняно з оливковою олією, джерела жирів, одним із яких і є ВО соняшникова олія. Також, звертаючи увагу на те, що за площею посівів високоолеїнового соняшника у 2019 році Україна посідає почесне друге місце,

як у світі, так і у ЄС, то використання високоолеїнового насіння у виробництві не потребуватиме вищих витрат на доставку, ніж звичайне соняшникове насіння.

Проведена оцінка впливу запропонованого заходу на оборотність оборотних активів показала його позитивний вплив на показники ділової активності, рентабельності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» та його фінансові результати. На жаль, компанія у плановому році не зможе покращити фінансовий стан та отримати прибуток в результаті впровадженого заходу, але це надасть змогу знизити рівень збитку на 4,9%, тому ми вважаємо запропонований проект доцільним для реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 19.03.2020).
2. Бечко В. П. До питання щодо економічної сутності оборотних засобів / В. П. Бечко // Інноваційна економіка. – 2010. – № 4 (18). – С. 98–102.
3. Пеняк Ю. С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. канд. екон. Наук / Ю. С. Пеняк; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2010. – 20 с.
4. Алексєєв І. В. Поняття «оборотних активів» підприємства як економічної категорії / І. В. Алексєєв // Економічний простір. – 2012. – № 42. – С. 133–137.
5. Поважний О. С. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи» / О. С. Поважний, Н. О. Крамзіна, Ю. В. Кваша // Економічний простір. – 2008. – №12/2. – С. 41–52.
6. Ізмайлова Н. В. Управління оборотними активами підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Н. В. Ізмайлова; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. – К., 2009. – 20 с.
7. Слав'юк, Р. А. Фінанси підприємств [Текст] : навчальний посібник / Р. А. Слав'юк; Мін-во освіти України. – К., 2010. – 550 с.
8. Нашкерська, Г. В. Фінансовий облік [Текст] : навч. посіб. / Г. В. Нашкерська. – К. : Кондор, 2005. – 503 с.
9. Демченко Т.А. Проблемні питання ефективного формування та використання оборотних активів промислових підприємств / Т. А. Демченко // Інвестиції : практика та досвід. – 2011. – №22. – С. 45-47.
10. Ковалев, В.В. Финансы организаций (предприятий): подр. / В.В. Ковалев.— М. : Проспект, 2015 .— 352 с. . [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rucont.ru/efd/633007> (дата звернення: 25.03.2020).

11. Бланк И. А. Управление активами и капиталом предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-центр, Эльга, 2003. – 448 с.
12. Ермасова Н. Б. Финансовый менеджмент / Н. Б. Ермасова. – М.: Юрайт-Издат, 2007. – 192с.
13. Крейнина М. Н. Финансовый менеджмент : учеб. пособие / М. Н. Крейнина. – М. : Дело и сервис, 2008. – 308 с.
14. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс. – М.: Олимп-Бизнес, 1997. – 1088 с.
15. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. Н., Невмержицька Н. Ю.. – К.: КНЕУ, 2007. – 592 с.
16. Боди З. Финансы / З. Боди, Р. Мертон — М.: Вильямс, 2007. — 592 с.
17. Володькіна М. В. Економіка промислового підприємства: навчальний посібник / М. В. Володькіна. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 196 с.
18. Кирейцев Г. Г. Финансовый менеджмент: учеб. пособие / Г. Г. Кирейцев. – К. : ЦУЛ, 2006. – 496 с.
19. Філімоненков, О. С. Фінанси підприємств [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. С. Філімоненков – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : МАУП, 2004. – 328 с. – Режим доступу: <https://fingal.com.ua/content/view/633/54/1/0/> (дата звернення: 31.03.2020).
20. Блажевич О.Г., Мрищук В.Д. Сущность оборотных активов и повышение эффективности их использования на предприятии // Научный вестник: Финансы, банки, инвестиции - 2016 - №1 С. 27-35.
21. Лимар Ю. В. Уточнення сутності категорії «оборотні активи» в системі суміжних понять / Ю.В. Лимар // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/10_83119.doc.htm (дата звернення: 10.04.2020).
22. Панадій О. П. Наукові підходи до класифікації оборотних активів/ О. П. Панадій // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 4. – С. 60-65

23. Бетехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства / Л. О. Бетехтіна // Бізнес-навігатор. – 2009. – № 1 (16). – С.74–77.
24. Федак Л.М. Запаси підприємств: сутність та класифікація / Л.М. Федак // Вісник Хмельницького національного університету. - Серія «Економічні науки». – Хмельницький: ХНУ. – 2012. – № 1. – С. 157-162.
25. Грабова Н.Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях. Учебное пособие для студентов вузов / Н.Н. Грабова, В. Добровский / Под редакцией Н.В.Кужельного. – К: А.С.К., 2005. –624с.
26. Економічний аналіз: Навчальний посібник / За ред. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
27. Сорока Р. Механізм управління оборотним капіталом торговельних підприємств. Регіональна економіка. 2013. №4. С.200-204.
28. Мойсеєнко І.П., Демчишин М.Я. Моделі аналізу економічної безпеки суб'єктів господарювання. Актуальні проблеми економіки. 2010. №10 (112). с. 64-73.
29. Казачков І.О., Даньченко О.Е Напрямки удосконалення процесу управління оборотними коштами підприємства. URL: <http://www.upravlinnyaoborotnimi-aktivami-pidpriemstv.pdf>
30. Дробишева О.О., Похильченко І.М. Роль оборотних засобів у виробничому процесі.URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_6_136.pdf (дата звернення: 20.04.2020).
31. Долинський В.П. Аналіз господарської діяльності підприємства: Навчальний посібник. КНЕУ. К.: КНЕУ, 2010. 614 с.
32. Дайнеко О.В. Оптимізація структури джерел формування оборотного капіталу підприємства / О.В. Дайнеко, К.М. Юрченко// Інноваційна економіка. – 2012. – № 3(29). – С. 257-260.
33. Архієреєв С.І., Жмінська Л.А. Визначення економічної сутності оборотних коштів та джерел їх формування. Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. Х.: НТУ „ХПІ”. 2013. № 21 (994). С.171-178.

34. Поддєрьогін А. М. Підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства / М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. — 7-ме вид., без змін. — К.: КНЕУ, 2008. — 552 с./ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://studentbooks.com.ua/> (дата звернення: 25.04.2020).

35. Єропутова О. О. Підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства / О. О. Єропутова, О. В. Ярошевська: [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123456789/39659> (дата звернення: 28.04.2020).

36. Кононенко О., Клиженко Я. Аналіз фінансової звітності. — 2-е вид., переробл. і допов. — Х. : Фактор, 2009. — 224 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.e-catalog.name/> (дата звернення: 28.04.2020).

37. Аранчій В. І. Фінанси підприємств: навч. посібник / В.І. Аранчій, В.Д. Чумак, Л.В. Бражник — 2-ге вид., розшир. та доповн. — Полтава: РВ ПДАА, 2018. — 350 с.

38. Бондар М.І., Верига Ю.А. Звітність підприємства: підр./ М.І. Бондар, Ю.А.Верига, М.М. Орищенко та ін. — К.: «Центр учбової літератури», 2015. — 570 с.

39. Гайдис Надія Михайлівна. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. / Національний банк України; Львівський банківський ін-т. — Л. : ЛБІ НБУ, 2006. — 414с.

40. Богданова О.В. Економічна суть, класифікація та джерела формування оборотних активів / О.В. Богданова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. — 2013. — №24. — С.212-216.

41. Ящук Д.Л. Дослідження методології управління оборотними активами машинобудівних підприємств в умовах кризи// [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://archive.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_3/2/10ydlsof.pdf (дата звернення: 01.05.2020).

42. Власюк Н.І. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Власюк Н. І. - Л. : Магнолія, 2010. - 328 с.
43. Покропивний С. Ф. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування : навчальний посібник / С. Ф. Покропивний, С. М. Соболев, І. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2011. – 286 с.
44. Оксалько Н.О. Індикатори та показники ефективності використання оборотних активів / Н.О. Оксалько // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://mevhnu.com/load/2013/9_mekhanizmi_pidvishhennja_ta_realizaciji_ekonomichnogo_potencialu_pidpriemstv/39-1-0-214 (дата звернення: 01.05.2020).
45. Зянько В.В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум для студ. спец. «Менеджмент організацій»/ В.В. Зянько, І.Ю. Спіфанова. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 83 с.
46. Зянько В.В. Методичні вказівки до написання курсової роботи з дисципліни “Фінансовий аналіз та звітність” для студентів напряму підготовки 6.030601 “Менеджмент організацій”/ В. В. Зянько, І. Ю. Спіфанова. - Вінниця: ВНТУ, 2011. – 34 с.
47. Шегда А.В. Економіка підприємства : підручник / А. В. Шегда та ін.; ред. А. В. Шегда. - К. : Знання, 2006. - 615 с.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/nygmZzw> (дата звернення: 06.05.2020).
48. Ковальчук І.В. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК [Електронний ресурс] : метод. рекомендації до вивчення дисципліни та проведення практичних занять для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» денної форми навчання. / уклад. І.В. Ковальчук. – К.: НУХТ, 2015. – 39 с.
49. Оксалько Н.О. Факторний аналіз оборотності оборотних активів як інструмент пошуку напрямів її прискорення / Н.О. Оксалько/ – 2010. – № 4(33). – С. 312-315.
50. Спіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Спіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/tygn750> (дата звернення: 06.05.2020).

51. Офіційний сайт ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ngk.net.ua/> (дата звернення: 06.05.2020).

52. П(С)БО 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 06.05.2020).

53. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудові відносини [Текст] : Навчальний посібник / Є.П. Качан – Тернопіль : ТДЕУ, 2009. – 373 с.

54. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. – Львів : —Магнолія 2006, 2009. – 440 с.

55. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О. Болтянська, Л.О. Андреева, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.

56. Захарова О.В. Особливості оцінки руху персоналу підприємства // Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. Спец. вип. Праця в ХХІ столітті: новітні тенденції, соціальний вимір, інноваційний розвиток: у 2 т. – Т. 1. – К.: КНЕУ, 2012. – С.439-452.

57. Семенов А.Г. Аналіз формування та використання кадрового потенціалу / А.Г. Семенов, А.І. Шарко // Вісник економічної науки України. – 2010. – №1. – С. 93-97.

58. П(С)БО №16 «Витрати» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 14.06.00 №131 [Електронний ресурс] / офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 10.05.2020).

59. Про затвердження положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2020).

60. Павленко О.І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О.І. Павленко // Бізнеснавігатор. – 2010. – № 2(19). – С. 72–78.

61. Лахтіонова Л. А. Фінансових аналіз суб'єктів господарювання [Монографія] / Л. А. Лахтіонова – Київ: КНЕУ, 2015.- 365 с.

62. Кобилецький В. Р., Відносні показники ліквідності і платоспроможності / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/102-vidnosni-pokaznyku-likvidnosti> (дата звернення: 11.05.2020).

63. Марцин, В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість - основні складові оцінки фінансового стану підприємства [Текст] : / В. С. Марцин – Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – № 7. – С.26-30.

64. Кобилецький В. Р., Відносні показники фінансової стійкості / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/100-vidnosni-pokaznyku-finansovoi-stiikosti> (дата звернення: 12.05.2020).

65. Діагностика в системі управління : навч. посіб. / К. А. Приб, Н. І. Патица. – К.: «Центр учбової літератури», 2016.-432 с

66. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства: собівартість, прибуток: навч. посіб. / П.В. Круш, О.В. Клименко, В.І. Подвігіна. – К.: НТУУ «КПІ», 2012. – 488 с.

67. Музиченко, А. О. Методи оптимізації структури фінансових ресурсів [Текст] : / А.О. Музиченко – Економіка. Фінанси. Право (укр.). –2015. – № 6.- С.12-16. 5. Лахтіонова Л. А. Фінансових аналіз суб'єктів господарювання [Монографія] / Л. А. Лахтіонова – Київ: КНЕУ, 2015.- 365 с.

68. Лагун, М. І. Методичні аспекти аналізу платоспроможності підприємства [Текст] : / М. І. Лагун – Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. – № 2. - С.53-58.

69. Кустріч Л.О. Підвищення рівня управління оборотним капіталом / Л.О. Кустріч // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3. – С. 103–106.

70. Коваленко О. В. Підвищення ефективності формування і використання оборотного капіталу підприємства / О. В. Коваленко, Ю. С. Отечко. – 2016. – С. 133–138 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ifrctr_2016_1_24.pdf (дата звернення 24.05.2020)

71. The official site of United States Department of Agriculture (2019), «Oilseeds: World market and trade Crops Outlook» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/circulars/oilseeds.pdf> (дата звернення 24.05.2020).

72. Ільчук М.М. Тенденції виробництва насіння соняшнику в Україні: проблеми та перспективи. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». 2013. № 181(4). С. 187-193.

73. Малина Г. Високоолеїновий соняшник — не лише цінна олія / Г. Малина [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.syngenta.ua/news?main-category=4206> (дата звернення 24.05.2020).

74. Капшук С. Конкуренція на сировину для олійно-жирового підкомплексу дедалі загострюватиметься / С. Капшук [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukroilprom.org.ua/?q=node/170> (дата звернення 24.05.2020).

75. Гончар С. «Своя ніша»: що отримують та чим ризикують фермери, сіючи високоолеїновий соняшник / С. Гончар [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://agravery.com/> (дата звернення 24.05.2020).

76. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют // Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart> (дата звернення 28.05.2020).

77. Закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію // Трипілля — ціна на зерно, каталог фермерів та зернотрейдерів. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://tripoli.land/> (дата звернення 28.05.2020).

ДОДАТКИ

Додаток А

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ"
 Територія ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ
 Організаційно-правова форма господарювання ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО
 Вид економічної діяльності ВИРОБНИЦТВО ОЛІЇ ТА ТВАРИННИХ
ЖИРІВ
 Середня кількість працівників 238
 Одиниця виміру : тис. грн.
 Адреса 16600 Чернігівська область м. НІЖИН вулиця Прилуцька, буд. 2,
т.(04631) 3-14-23

Дата (рік, місяць, число)
 за СДРПОУ
 за КОАТУУ
 за КОПФГ
 за КВЕД

Коди		
2019	01	01
00373942		
7410400000		
111		
10.41		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2018 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	34	69
первісна вартість	1001	59	100
накопичена амортизація	1002	25	31
Незавершені капітальні інвестиції	1005	51599	1156
Основні засоби	1010	66987	179101
первісна вартість	1011	112602	231825
знос	1012	45615	52724
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	--	--
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	118620	180326
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	29639	6963
Виробничі запаси	1101	18379	5989
Незавершене виробництво	1102	74	128
Готова продукція	1103	11097	756
Товари	1104	89	90
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	20809	13226
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17902	7320
з бюджетом	1135	28324	7904
у тому числі з податку на прибуток	1136	468	--
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4437	3620
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	669	1111
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	668	1110
Витрати майбутніх періодів	1170	134	1
Інші оборотні активи	1190	7655	5920
Усього за розділом II	1195	109569	46065

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	228189	226391

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2150	2150
Капітал у дооцінках	1405	--	--
Додатковий капітал	1410	--	--
Резервний капітал	1415	--	--
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-1240	-61733
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	910	-59583
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2270	2270
Довгострокові кредити банків	1510	88940	131699
Інші довгострокові зобов'язання	1515	80538	96619
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	171748	230588
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	4790	105
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	14682	33273
розрахунками з бюджетом	1620	348	449
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	291	353
розрахунками з оплати праці	1630	1141	1535
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	424	917
Поточні забезпечення	1660	1383	--
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	32472	18754
Усього за розділом III	1695	55531	55386
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	228189	226391

д/н

Голова правління

_____

(підпис)

Пасулька Сергія Михайловича

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

Степанова Людмила Анатоліївна

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ"

Дата (рік, місяць, число)
за СДРПОУ

Коди		
2019	01	01
00373942		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	236131	423451
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(246220)	(386588)
Валовий:			
прибуток	2090	--	36863
збиток	2095	(10089)	(--)
Інші операційні доходи	2120	20427	68182
Адміністративні витрати	2130	(7631)	(7249)
Витрати на збут	2150	(13919)	(16297)
Інші операційні витрати	2180	(24688)	(67902)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	--	13597
збиток	2195	(35900)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	--	--
Інші доходи	2240	--	--
Фінансові витрати	2250	(23954)	(5912)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(43)	(1)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	--	7684
збиток	2295	(59897)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	--	-2189
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	--	5495
збиток	2355	(59897)	(--)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	--	--
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	--	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-59897	5495

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	186705	272172
Витрати на оплату праці	2505	21894	17063
Відрахування на соціальні заходи	2510	4671	3439
Амортизація	2515	7583	3115
Інші операційні витрати	2520	33659	40294
Разом	2550	254512	336083

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	8598320	8598320
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	8598320	8598320
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(6.96612830)	0.63907830
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(6.96612830)	0.63907830
Дивіденди на одну просту акцію	2650	--	--

д/н

Голова правління

_____

(підпис)

Пасулька Сергія Михайловича

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

Степанова Людмила Анатоліївна

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2019	01	01
00373942		

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2018 рік

Форма № 3

Код за ДКУД

1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:	3000	251063	485677
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)			
Повернення податків і зборів	3005	54952	64729
у тому числі податку на додану вартість	3006	54952	64724
Цільового фінансування	3010	--	--
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	93357	33749
Надходження від повернення авансів	3020	13178	4700
Інші надходження	3095	701	638
Витрачання на оплату:	3100	(157064)	(391455)
Товарів (робіт, послуг)			
Праці	3105	(20251)	(12907)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(5605)	(3546)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(6126)	(8779)
Зобов'язання з податку на прибуток	3116	(127)	(4629)
Зобов'язання з інших податків і зборів	3118	(5999)	(4150)
Витрачання на оплату авансів	3135	(137397)	(214608)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(112851)	(44297)
Інші витрачання	3190	(27615)	(8272)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-53658	-94371
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:	3200	--	--
фінансових інвестицій			
необоротних активів	3205	--	--
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	--	--
дивідендів	3220	--	--
Надходження від деривативів	3225	--	--
Інші надходження	3250	--	--
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(--)	(--)
необоротних активів	3260	(--)	(--)
Виплати за деривативами	3270	(--)	(--)
Інші платежі	3290	(--)	(--)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	--	--
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:	3300	--	--
Власного капіталу			
Отримання позик	3305	131210	117919
Інші надходження	3340	--	--
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(--)	(--)
Погашення позик	3350	77160	22769
Сплату дивідендів	3355	(--)	(--)
Інші платежі	3390	(--)	(--)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	54050	95150
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	392	779
Залишок коштів на початок року	3405	669	1
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	50	-111
Залишок коштів на кінець року	3415	1111	669

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"НІЖИНЬСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2019	01	01
00373942		

Звіт про власний капітал
за 2018 рік

Форма № 4

Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (неокритий збиток)	Неоплачений капітал	Видучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	2150	--	--	--	-1240	--	--	910
Коригування:									
Зміна облікової політики	4005	--	--	--	--	--	--	--	--
Виправлення помилок	4010	--	--	--	--	--	--	--	--
Інші зміни	4090	--	--	--	--	--	--	--	--
Скоригований залишок на початок року	4095	2150	--	--	--	-1240	--	--	910
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	--	--	--	--	-59897	--	--	-59897
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	--	--	--	--	--	--	--	--
Розподіл прибутку:									
Виплати власникам (дивіденди)	4200	--	--	--	--	--	--	--	--
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	--	--	--	--	--	--	--	--
Відрахування до резервного капіталу	4210	--	--	--	--	--	--	--	--
Внески учасників : Внески до капіталу	4240	--	--	--	--	--	--	--	--
Погашення заборгованості з капіталу	4245	--	--	--	--	--	--	--	--
Видучення капіталу : Викуп акцій (часток)	4260	--	--	--	--	--	--	--	--
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	--	--	--	--	--	--	--	--
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	--	--	--	--	--	--	--	--
Видучення частки в капіталі	4275	--	--	--	--	--	--	--	--
Інші зміни в капіталі	4290	--	--	--	--	-596	--	--	-596
Разом змін у капіталі	4295	--	--	--	--	-60493	--	--	-60493
Залишок на кінець року	4300	2150	--	--	--	-61733	--	--	-59583

д/н

Голова правління

_____

(підпис)

Пасулька Сергія Михайловича

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

Степанова Людмила Анатоліївна

ХІІІ. Інформація про майновий стан та фінансово-господарську діяльність емітента

1. Інформація про основні засоби емітента (за залишковою вартістю)

Найменування основних засобів	Власні основні засоби (тис.грн.)		Орендовані основні засоби (тис.грн.)		Основні засоби , всього (тис.грн.)	
	На початок періоду	На кінець періоду	На початок періоду	На кінець періоду	На початок періоду	На кінець періоду
1.Виробничого призначення	66987.000	179101.000	0.000	0.000	66987.000	179101.000
- будівлі та споруди	19864.000	68334.000	0.000	0.000	19864.000	68334.000
- машини та обладнання	32306.000	95894.000	0.000	0.000	32306.000	95894.000
- транспортні засоби	247.000	980.000	0.000	0.000	247.000	980.000
- земельні ділянки	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
- інші	14570.000	13893.000	0.000	0.000	14570.000	13893.000
2. Невиробничого призначення	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
- будівлі та споруди	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
- машини та обладнання	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
- транспортні засоби	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
- земельні ділянки	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
- інвестиційна нерухомість	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
- інші	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Усього	66987.000	179101.000	0.000	0.000	66987.000	179101.000

Пояснення : Термін та умови користування основними засобами (за основними групами) :

Будинки та споруди

- сума нарахованого зносу 6578 тис.грн.;
- ступінь їх зносу 8,781%;
- термін використання 360 міс.;
- ступінь їх використання не визначено;

Машини та обладнання

- сума нарахованого зносу 15343 тис.грн.;
- ступінь їх зносу 13,7931%;
- термін використання 24 міс.;
- ступінь їх використання не визначено;

Транспортні засоби

- сума нарахованого зносу 638 тис.грн.;
- ступінь їх зносу 39,4314%;
- термін використання 60 міс.;
- ступінь їх використання не визначено;

Інші основні засоби

- сума нарахованого зносу 30165 тис.грн.;
- ступінь їх зносу 68,4666%;
- термін використання 48 міс.;
- ступінь їх використання не визначено;

Основні засоби емітента використовуються на 100%. Всі основні засоби використовуються за виробничим призначенням. Суттєвих змін у вартості основних засобів не було. Обмежень на використання майна емітента не має.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Ніжинський жиркомбінат"	Дата (рік, місяць, число)	2019, грудень	КОДИ
Територія	ЧЕРНІГІВСЬКА	за КОАТУУ	7410400000	
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230	
Вид економічної діяльності	Виробництво олій та тваринних жирів	за КВЕД	10.41	
Середня кількість працівників	¹ 222			
Адреса, телефон	вулиця Прилуцька, буд. 2, м. НІЖИН, ЧЕРНІГІВСЬКА обл., 16600		31271	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	V
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2019 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	69	60
первісна вартість	1001	100	100
накопичена амортизація	1002	31	40
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 156	1 164
Основні засоби	1010	179 101	172 934
первісна вартість	1011	231 825	236 654
знос	1012	52 724	63 720
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	180 326	174 158
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	6 963	47 760
Виробничі запаси	1101	5 989	13 418
Незавершене виробництво	1102	128	170
Готова продукція	1103	756	2 988
Товари	1104	90	31 183
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховання	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	13 226	27 632
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	7 320	10 967
з бюджетом	1135	7 904	1 419
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 620	5 517
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 111	14 354
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	1 110	14 353
Витрати майбутніх періодів	1170	1	6
Частка перестраховика у страхових резервах у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	5 920	11 896
Усього за розділом II	1195	46 065	119 551
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	396
Баланс	1300	226 391	294 105

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2 150	2 150
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(61 733)	(98 498)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	(59 583)	(96 348)
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2 270	2 270
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	131 699	122 999
Інші довгострокові зобов'язання	1515	96 619	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	230 588	125 269
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	105	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	185 032
товари, роботи, послуги	1615	33 273	30 764
розрахунками з бюджетом	1620	449	496
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	353	375
розрахунками з оплати праці	1630	1 535	1 388
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	917	38 183
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	18 754	8 946
Усього за розділом III	1695	55 386	265 184
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	226 391	294 105

Керівник

Головний бухгалтер

Визначений в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ВАСИЛЬЧЕНКО
СВГЕНІЙ
СЕРГІЙОВИЧ
ЕП Глущенко
Наталія
Васильєна

Васильченко Свгеній Васильович

Глущенко Наталія Васильівна

Підприємство Приватне акціонерне товариство "Ніжинський жиркомбінат" (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ	
		2020	01
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за Рік 2019 р.		00373942	
Форма №2 Код за ДКУД		1801003	

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	287 682	236 131
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	2012	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(268 380)	(246 220)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	19 302	-
збиток	2095	(-)	(10 089)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	2 781	20 427
у тому числі:	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(10 050)	(7 631)
Витрати на збут	2150	(10 634)	(13 919)
Інші операційні витрати	2180	(10 001)	(24 688)
у тому числі:	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	-
збиток	2195	(8 602)	(35 900)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(27 950)	(23 954)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(213)	(43)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(36 765)	(59 897)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(36 765)	(59 897)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(36 765)	(59 897)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	48 559	186 705
Витрати на оплату праці	2505	28 380	21 894
Відрахування на соціальні заходи	2510	6 312	4 671
Амортизація	2515	11 217	7 583
Інші операційні витрати	2520	30 551	33 659
Разом	2550	125 019	254 512

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	8598320	8598320
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(4,27584)	(6,96613)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

ЕП
 СВГЕНІЙ
 СЕРГІЙОВИЧ
 ЕП Глуценко
 Наталія
 Васильєна

Васильченко Євгеній Сергійович

Глуценко Наталія Василівна

Підприємство Приватне акціонерне товариство "Ніжинський жиркомбінат"
(найменування)

Дата (рік, місяць, число) 2020 01 01
за ЄДРПОУ 00373942

КОДИ		
2020	01	01
00373942		

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2019 р.**

Форма N3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	192 388	251 063
Повернення податків і зборів	3005	6 887	54 952
у тому числі податку на додану вартість	3006	6 887	54 952
Цільового фінансування	3010	605	-
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	184 536	93 357
Надходження від повернення авансів	3020	4 445	13 178
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	-
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	73	701
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(172 022)	(157 064)
Праці	3105	(23 288)	(20 251)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(6 278)	(5 605)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(8 030)	(6 126)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(127)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(1 640)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(6 390)	(5 999)
Витрачання на оплату авансів	3135	(154 215)	(137 397)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(61 011)	(112 851)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(31 435)	(27 615)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-67 345	-53 658
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивидендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(-)	(-)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	-	-
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-	-
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	89 886	131 210
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	10 163	77 160
Сплату дивідендів	3355	(-)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	-	-
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	-	-
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	79 723	54 050
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	12 378	392
Залишок коштів на початок року	3405	1 111	669
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	865	50
Залишок коштів на кінець року	3415	14 354	1 111

ВАСИЛЬЧЕНКО
ЄВГЕНІЙ
СЕРГІЙОВИЧ
Глуценко
Наталія
Василівна

Васильченко Євгеній Сергійович

Глуценко Наталія Василівна

Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Ніжинський жиркомбінат"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
			2020	01	01
	(найменування)	за ЄДРПОУ	00373942		
			ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО		
		Звіт про власний капітал			
		за	Рік 2019	р.	
		Форма №4	Код за ДКУД	1801005	

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	2 150	-	-	-	(61 733)	-	-	(59 583)
Коригування:									
Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	4095	2 150	-	-	-	(61 733)	-	-	(59 583)
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	-	-	-	-	(36 765)	-	-	(36 765)
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	-	-	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	4116	-	-	-	-	-	-	-	-
Розподіл прибутку:									
Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	-	-	-	-	(36 765)	-	-	(36 765)
Залишок на кінець року	4300	2 150	-	-	-	(98 498)	-	-	(96 348)

Керівник

Головний бухгалтер

ЕП
ВАСИЛЬЧЕНКО
СВГЕНІЙ
СЕРГІЙОВИЧ
ЕП Глушенко
Наталія
Василівна

Васильченко Євгеній Сергійович

Глушенко Наталія Василівна

II. Основні засоби

Групи основних засобів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Переоцінка (дооцінка +, уцінка -)		Вибуло за рік		Нараховано амортизації за рік	Втрати від зменшення корисності	Інші зміни за рік		Залишок на кінець року		у тому числі			
		первісна (переоцінена) вартість	знос		первісної (переоціненої) вартості	зносу	первісна (переоцінена) вартість	знос			первісної (переоціненої) вартості	зносу	первісна (переоцінена) вартість	знос	одержані за фінансовою орендою		передані в операційну оренду	
															первісна (переоцінена) вартість	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Земельні ділянки	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інвестиційна нерухомість	105	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Капітальні витрати на поліпшення земель	110	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Будинки, споруди та передавальні пристрої	120	74912	6578	1588	-	-	4	-	2126	-	-	-	76496	8704	-	-	-	-
Машини та обладнання	130	111237	15343	3944	-	-	741	135	8253	-	-	-	114440	23461	-	-	-	-
Транспортні засоби	140	1618	638	72	-	-	-	-	103	-	-	-	1690	741	-	-	-	-
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	150	663	650	-	-	-	29	27	2	-	-	-	634	625	-	-	-	-
Тварини	160	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Багаторічні насадження	170	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші основні засоби	180	43010	29130	-	-	-	-	-	675	-	-	-	43010	29805	-	-	-	-
Бібліотечні фонди	190	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Малоцінні необоротні матеріальні активи	200	385	385	49	-	-	50	50	49	-	-	-	384	384	-	-	-	-
Тимчасові (нетитульні) споруди	210	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Природні ресурси	220	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інвентарна тара	230	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Предмети прокату	240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші необоротні матеріальні активи	250	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	260	231825	52724	5653	-	-	824	212	11208	-	-	-	236654	63720	-	-	-	-

Із рядка 260 графа 14 вартість основних засобів, щодо яких існують передбачені чинним законодавством обмеження права власності
 вартість оформлених у заставу основних засобів
 залишкова вартість основних засобів, що тимчасово не використовуються (консервація, реконструкція тощо)
 первісна (переоцінена) вартість повністю амортизованих основних засобів
 основні засоби орендованих цілісних майнових комплексів
 Із рядка 260 графа 8 вартість основних засобів, призначених для продажу
 залишкова вартість основних засобів, утрачених унаслідок надзвичайних подій
 Із рядка 260 графа 5 вартість основних засобів, придбаних за рахунок цільового фінансування
 Вартість основних засобів, що взяті в операційну оренду
 Із рядка 260 графа 15 знос основних засобів, щодо яких існують обмеження права власності
 Із рядка 105 графа 14 вартість інвестиційної нерухомості, оціненої за справедливою вартістю

(261) -
 (262) -
 (263) **1873**
 (264) **5351**
 (2641) -
 (265) **396**
 (2651) -
 (266) -
 (267) -
 (268) -
 (269) -